

جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تجارت و صنایع

ریاست ستراتیژی، پالیسی و پلان

پلان ستراتیژیک

۱۳۹۵-۱۳۹۹

حمل ۱۳۹۵

پیام وزیر تجارت و صنایع

رشد و توسعه اقتصادی افغانستان از جمله اهداف عمده و اساسی حکومت وحدت ملی ج.ا.و جامعه بین المللی برای دهه تحول میباشد. در این دهه حکومت متعهد به تحقق یکی از اهداف عمده خویش که همانا خود کفایی از طریق بلند بردن ظرفیت تولیدی، ایجاد زمینه های اشتغال و ازدیاد عواید جهت بهبود و رفاه عامه است، میباشد. رشد اقتصاد کشور از طریق تقویت سکتور خصوصی از جمله اولویت های حکومت بوده که مشتمل بر حمایت تولید کننده گان داخلی به منظور بردن ظرفیت تولیدات داخلی جهت افزایش صادرات و تعویض واردات میباشد.

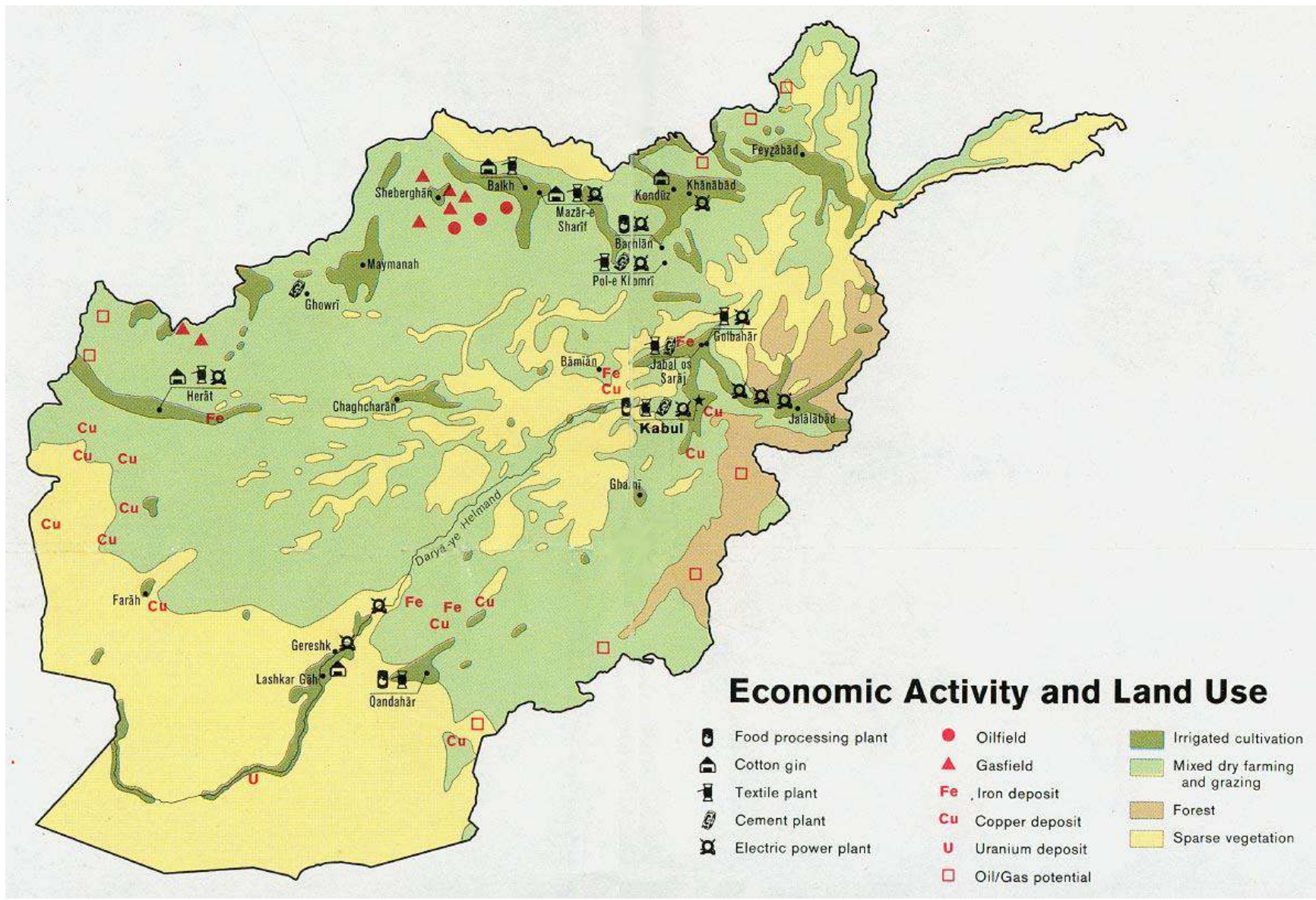
وزارت تجارت و صنایع منحيث نهاد مسوول نقش مهمی را جهت ایجاد زمینه مساعد برای رشد سکتور خصوصی و انکشاف صنایع کشور ایفا مینماید. به منظور نایل شدن به اهداف تعیین شده و ایفای یک نقش بارز در راستای رشد و انکشاف اقتصادی کشور، وزارت تجارت و صنایع پلان ستراتیژیک پنج ساله را برای سالهای ۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰ میلادی طرح و ترتیب نموده است. هدف عمده و اساسی پلان مذکور، رشد و انکشاف تجارت و صنعت که از جمله اولویت های حکومت وحدت ملی به حساب میروند، می باشد. در پلان ستراتیژیک وزارت تجارت و صنایع چارچوب عملیاتی موجود تشریح و همچنان ماموریت، اهداف، مقاصد، ستراتیژی ها و شاخص های اجراءات مربوط به آن به تفصیل بیان شده است. در پلان پنج ساله متذکره، تغییرات و اصلاحات متعددی که اخیراً در محیط و طرز العمل های کاری به میان آمده و همچنان چالش ها و مشکلات که در جریان تطبیق پلان ستراتیژیک ۲۰۱۲ الی ۲۰۱۵ شناسائی گردیده بود، در نظر گرفته شده است.

پلان ستراتیژیک نو نشان دهنده برنامه های وزارت است که میتواند در برابر تغییرات و اصلاحات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و محیط تکنالوژیکی جواب گو باشد. این پلان برای ماموریت جدید وزارت در سال های ۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰ میلادی بنا گردیده است. طوریکه در پلان ذکر گردیده است ماموریت وزارت تجارت و صنایع عبارت از " سهم گیری در رشد اقتصاد کشور از طریق توسعه و انکشاف مؤثر سکتور خصوصی با همکاری ادارات و جوانب ذیدخل، به غرض کاهش کسر بیلانس تجارت " خواهد بود. علاوه برآن وزارت متعهد است تا در معیاد متذکره به هدف اصلی خویش که عبارت از " رشد اقتصادی پایدار، متنوع و رقابتی افغانستان است دست یابد. با تطبیق ستراتیژی مذکور سرمایه گذاری و تجارت در کشور توسعه یافته، صنایع و تشبثات کوچک و متوسط گسترش کسب نموده و در نتیجه اشتغال و درآمد افزایش یافته و فقر کاهش خواهد یافت.

تطبيق مؤفقانه این پلان ستراتیک به گونه وسیع متکی به حمایت و همکاری کارمندان این وزارت، تجار ملی ، صنعتگران و تمامی شرکای ذیدخل می باشد. ما به این عقیده هستیم که رشد و انکشاف سکتور های تجارت و صنایع زمانی امکان پذیر است که سکتور خصوصی نقش اساسی و محوری خویش را در این راستا ایفا نماید. بدین لحاظ توقع می رود تا سکتور خصوصی نقش کلیدی را به عهده گرفته و دولت در قسمت فراهم سازی تسهیلات و ایجاد محیط مساعد سعی و تلاش ورزد.

آروز می رود تا با تطبيق این پلان پنج ساله شاهد تغییرات قابل ملاحظه در رشد اقتصادی کشور بوده و این رشد منجر به تغییر عمده در وضعیت اقتصادی هر فرد افغان گردد.

همایون رسا
وزیر تجارت و صنایع

فهرست مندرجات

پیام وزیر تجارت و صنایع	۲
۱.۰ پیش‌زمینه	۱
۱.۱ مقدمه	۱
۱.۲ پلان‌گذاری	۳
۱.۳ مرور اجمالی پلان	۴
۲.۰ محیط ستراتیژیک	۵
۲.۱ نقش وزارت	۵
۲.۲ وظایف وزارت	۷
۲.۳ دیدگاه و مأموریت	۹
۲.۴ اهداف	۹
۲.۵ چالش‌ها فراراه انکشاف تجارت و صنعت در افغانستان	۱۱
۲.۶ چالش‌ها و فرصت‌های ستراتیژیک وزارت تجارت و صنایع	۱۶
۲.۷ شناسائی جوانب ذیدخل	۱۸
۲.۸ مدیریت خطرات	۲۲
۳.۲ تسهیل تجارت و ترانزیت	۳۰
۳.۳ توسعه موافقتنامه‌های منطقوی و دوجانبه تجارت و ترانزیت	۳۶
۳.۴ شمولیت در تجارت و اقتصاد جهانی	۳۸
۳.۵ حمایت از سرمایه‌گذاری	۴۰
۳.۶ معقول‌سازی ثبت و جوازدهی	۴۲
۳.۷ حمایت از حقوق مستهلکین	۴۵
۳.۸ بهبود دسترسی به قرضه	۴۶
۳.۹ تقویت همکاری میان دولت و سکتور خصوصی	۵۰
۳.۱۱ تقویت روند ادغام تشیثات در سکتور رسمی	۵۵
۳.۱۲ همکاری با جوانب ذیدخل کلیدی	۵۶
۳.۱۳ ارتقای ظرفیت وزارت	۵۸
۳.۱۳.۱ تقویت نهادی	۵۸
۳.۱۳.۲ ایجاد سرمایه انسانی	۶۵
۴.۱ اندازه‌گیری پیشرفت و ارزیابی نتایج – برنامه‌های ستراتیژیک (سطح تطبیق)	۷۵
۴.۱ اندازه‌گیری پیشرفت و ارزیابی نتایج – اهداف وزارت تجارت و صنایع (سطح نتایج)	۸۹
۵.۰ قدم‌های بعدی	۹۳
ضمیمه الف: اسناد مرجع	۹۴
ضمیمه ب: روش و میتودولوژی	۹۷
ضمیمه ج: ریاست‌ها و واحدهای کاری وزارت تجارت و صنایع	۱۰۱

۱۰۷	ضمیمه د: تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه ها
۱۱۴	ضمیمه ه: روش انکشاف سکتور خصوصی
۱۱۷	ضمیمه و: توضیحات درباره قوانین وزارت تجارت و صنایع
۱۱۸	ضمیمه ه: فشرده موضوعات که احتمالاً روی پروسه تطبیق پلان استراتیژیک اثرگذار می باشد
۹	شکل 1: چارت تشکیلاتی معینیت‌ها و ریاست‌های وزارت
۱۰	شکل 2: هرم تغییر
۲۲	شکل 3: نمودار ادارات و جوانب ذیدخل با وزارت تجارت و صنایع
۱۷	جدول 1: چالش‌های موجود در وزارت تجارت و صنایع و راه حل‌های آنها
۲۳	جدول 2: خطرات فراراه تطبیق ستراتیژی وزارت و تدابیر برای کاهش آنها
۲۸	جدول 3: وضعیت قوانین وزارت تجارت و صنایع
۵۲	جدول 4: حمایت پروژه های تمویل کننده از سکتور های تشبثات کوچک و متوسط
۵۷	جدول 5: همکاران وزارت تجارت و صنایع
۶۹	جدول 6: برنامه‌های وزارت تجارت و صنایع ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰
۸۳	جدول 7: برنامه‌های وزارت تجارت و صنایع - چارچوب نتایج
۸۷	جدول 8: اهداف ستراتیژیک وزارت تجارت و صنایع - شاخص‌های کلیدی اجراءات (KPIs)
۱۱۵	جدول 9: شیوه های انکشاف سکتور خصوصی
۱۱۷	جدول 10: رده‌بندی افغانستان بر اساس شاخص‌های کار و بار اقتصادی (DBI)
۹	متن 1: دیدگاه و مأموریت وزارت تجارت و صنایع
۳۹	متن 2: موافقت‌نامه‌های چندجانبه افغانستان

کلمات مختصر (مخففات)

اداره ثبت مرکزی افغانستان	ACBR
اتاق تجارت و صنایع افغانستان	ACCI
اداره حمایه سرمایه‌گذاری افغانستان (آیسا)	AISA
ستراتیژی انکشاف ملی افغانستان	ANDS
اداره ملی نورم و ستندرد افغانستان	ANSA
پالیسی ملی تجارت افغانستان	ANTP
موافقت‌نامه تجارت و ترانزیت افغانستان – پاکستان	APTTA
موسسه بین‌المللی آدام اسمیت	ASI
تصدی خدمات ترانزیتی افغان – شوروی	ASTRAS
شرایط مساعد کار و بار اقتصادی	BEE
سازمان همکاری اقتصادی منطقوی آسیای میانه	CAREC
ریاست حمایت مستهلکین و توسعه رقابت	CPCPD
اداره احصائیه مرکزی	CSO
شاخص‌های کار و بار	DBI
موافقت‌نامه تجارتي سازمان ایکو	ECOTA
برنامه رشد و حاکمیت اقتصادی (USAID)	EGGI
مرکز معلومات درباره تشبثات	EIC
اداره انکشاف صادرات افغانستان	EPAA
کشورهای شکننده و جنگ‌زده	FCAS
حکومت جمهوری اسلامی افغانستان	GoIRA
کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری	HCI
اداره عالی نظارت	HOO
کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی	IARCSC
شرکت مالی بین‌المللی	IFC
ارزیابی شرایط سرمایه‌گذاری	ICA
وزارت زراعت، آبیاری و مالداري	MAIL
وزارت تجارت و صنایع	MOCI
برنامه‌های ملی دارای اولویت	NPP
حکومت وحدت ملی	NUG
انکشاف سکتور خصوصی	PSD
اتحادیه همکاری منطقوی جنوب آسیا	SAARC

انکشاف تشبثات کوچک و متوسط	SMED
ستندردها، مترولوژی، تست و کیفیت	SMTQ
تصدی دولتی	SOE
قوتها، ضعفها، فرصتها و تهدیدها	SWOT
پروژه الحاق و تسهیل تجارت (USAID)	TAFA
سازمان تجارت جهانی	WTO
قواعد مبدأ	ROO

۱.۰ پیش‌زمینه

۱.۱ مقدمه

اقتصاد افغانستان بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۳ میلادی شاهد رشد اقتصادی بالایی بوده که عمدتاً ناشی از حضور نیروهای بین‌المللی و کمک‌های مالی وافر به این کشور بوده است. با کاهش کمک‌های خارجی، کاهش در رشد اقتصادی کشور نیز به ملاحظه می‌رسد. طبق آمار موجود، رشد اقتصادی از ۹ فیصد در سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۱۲ میلادی به ۲ فیصد در سال ۲۰۱۴ میلادی تنزیل یافته است. قابل یادآوری است که چشم‌انداز برای سال ۲۰۱۵ نیز چندان قناعت بخش نمی‌باشد.^۱

کاهش رشد بدین معنا است که عایدات کافی برای تأمین مصارف پیش‌بینی‌شده حکومت وجود نخواهد داشت^۲ و این امر به نوبه خود منجر به کسرهای بزرگ‌تر بودجه خواهد گردید. کمک‌های بیشتر دول کمک‌کننده و یا افزایش عواید داخلی (مالیات و تعرفه) و یا صدور اوراق قرضه دولتی میتواند در قسمت رفع این معضله مثر واقع شوند. هیچ‌کدام از این گزینه‌ها در آینده نزدیک قابلیت عملی شدن را نخواهند داشت. علاوه بر این بیلبانس تجارتي ناپایدار در کشور یک تهدید عمده دیگر برای اقتصاد کشور محسوب می‌شود. به گونه مثال در سال ۲۰۱۴ میلادی، واردات کالا و خدمات به کشور معادل ۸.۷ میلیارد دالر بوده و این در حالی است که رقم مجموعی صادرات کشور فقط ۵۱۵ میلیون دالر بوده است.^۳

تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۲۰۱۴ میلادی در حدود ۲۰ میلیارد دالر محاسبه گردیده است. بزرگ‌ترین بخش اقتصاد کشور، خدمات^۴ است که ۴۹ فیصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص می‌دهد. زراعت ۲۶ فیصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد، تولید کالا و استخراج معادن ۱۳ فیصد، و امور ساختمانی ۱۲ فیصد^۵. جدا از زراعت، سکتور خصوصی عمده ترین بخش برای رشد اقتصادی کشور است. به همین علت حکومت وحدت ملی، همانگونه که در طرح حکومت تحت عنوان تحقق خودکفایی بازتاب یافته است، متعهد به حمایت و تقویت انکشاف

^۱ <http://www.worldbank.org/en/country/afghanistan/overview>

^۲ علیرغم تدابیری که جهت کاهش مصارف روی دست گرفته شده، افغانستان در سال ۲۰۱۴ میلادی با کسر بودجه معادل ۵۰۰ میلیون دالر مواجه بود.

^۳ مطابق گزارش اداره احصائیه مرکزی افغانستان.

^۴ تجارت و خرید و فروش عمده و پرچون، رستوران‌ها و هتل‌ها؛ ترانسپورت، گدام و مخابرات؛ قرضه، بیمه و جایزادها، خدمات اجتماعی، شخصی و دولتی.

^۵ <http://www.tradingeconomics.com/afghanistan/gdp>

اقتصادی به رهبری سکتور خصوصی، به ویژه حمایت از تولید کننده‌گان داخلی در زمینه صادرات و یا بدیل برای واردات است.^۶

حکومت نقش مهمی در ایجاد شرایط مساعد برای سرمایه‌گذاری و تولید توسط سکتور خصوصی دارد. حکومت باید شرایط مناسب را برای فعالیت‌های اقتصادی فراهم نماید که شامل تصویب و تنفیذ قوانین، مقررات و پالیسی‌های می‌گردد که منافع تشبثات خصوصی در آنها مد نظر گرفته شده باشند.^۷ لازم است تا حکومت به طور عاجل بستر مساعد کار و بار را بوجود آورده، برای ایجاد یک سکتور خصوصی رقابتی‌تر کمک نموده و دامنه سرمایه‌گذاری خصوصی را گسترش بخشد. به گونه مثال جهت توسعه تجارت و سرمایه‌گذاری، حکومت افغانستان در راستای کسب عضویت سازمان تجارت جهانی (WTO)، قوانین موجود را تعدیل و قوانین جدید را تسوید نموده است. متأسفانه چالش‌های متعددی فراراه کشور های در حال انکشاف مانند افغانستان وجود دارد، موضوع که بانک انکشاف آسیایی نیز به آن اشاره کرده است.^۸

فساد اداری، ناکارایی پروسه های اداری، قوانین و مقررات دست و پا گیر، نبود رقابت و عدم دسترسی به قرضه ها، موانع و محدودیت های عمده در عرصه رشد تجارت محسوب میگردند. همچنان کاستی‌های موجود در قسمت عرضه انرژی برق، حمایت ضعیف از سکتور معارف که مسوولیت تولید نیروی کار تعلیم یافته را دارد، عدم موجودیت راه های مواصلاتی در روستاها و عدم دسترسی به زمین را میتوان در جمله عوامل مهم دیگر برشمرد.

علاوه بر آن ظرفیت محدود در نهاد های دولتی و فساد اداری گسترده نیز مشکل را دوچندان ساخته و در ضمن تصمیم قاطع جهت آوردن اصلاحات ضروری در ادارات دولتی نیز وجود ندارد. قوانین، مقررات و میکانیسم های اجرایی (تنفیذی) کشور کمتر انکشاف یافته و به طور کامل و فراگیر تطبیق نمی‌شوند. بخش اعظم چارچوب حقوقی لازم برای تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خصوصی هنوز بوجود نیامده و فساد اداری مانع از تطبیق قوانین می‌گردد. بعضی از مقامات و مسئولان حکومتی محصول و مالیات غیر رسمی را وضع نموده که موجب تعلل بیروکراتیک می‌گردند.

^۶ تحقق خودکفایی: تعهدات در زمینه اصلاحات و همکاری مداوم. کنفرانس لندن در مورد افغانستان. دسمبر سال ۲۰۱۴ میلادی. جمهوری اسلامی افغانستان.

^۷ حمایت بانک انکشاف آسیایی از تقویت شرایط مساعد برای انکشاف سکتور خصوصی: ارزیابی موضوعی. دسامبر ۲۰۱۳ میلادی.

^۸ حمایت بانک انکشاف آسیایی از تقویت شرایط مساعد برای انکشاف سکتور خصوصی: ارزیابی موضوعی. بانک انکشاف آسیایی. دسامبر ۲۰۱۳ میلادی.

وزارت تجارت و صنایع به منظور تقویت اقتصاد کشور میتواند اقدامات زیادی را روی دست گیرد. به گونه‌ی مثال تسوید و تنفیذ پالیسی‌ها، استراتژی‌ها، قوانین و مقررات ضروری و مناسب؛ تقویت هماهنگی با شرکای کلیدی؛ ارتباط با تولیدکننده‌گان و مستهلکین؛ ارائه خدمات باکیفیت؛ کاهش مدت زمان لازم برای ثبت شرکت‌ها، ترخیص گمرکی و پروسه تسلیم مالیات؛ شفاف سازی پروسه تدارکات؛ بهبود بخشیدن پروسه های کاری در داخل وزارت؛ تسهیل تجارت؛ اصلاحات در حقوق مالکیت، تطبیق قراردادها، استملاک زمین و حل منازعات مثال های خوب این اقدامات به شمار میروند.

این پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع را در رفع محدودیت‌های موجود در راه توسعه تجارت و صنایع در کشور و نیز برطرف نمودن کمبودی‌ها و نارسائی‌ها یاری خواهد رسانید.

۱.۲ پلان گذاری

در این پلان استراتژیک مسیر کلی وزارت تجارت و صنایع برای پنج سال آینده (از جنوری ۲۰۱۶ تا دسمبر ۲۰۲۰) توضیح داده می‌شود. استراتژی، برنامه‌ها و پروژه‌های ذکر شده در این سند استراتژیک بر مبنای تحلیل سیر اقتصادی افغانستان در سالیان اخیر و سیر احتمالی آن در آینده استوار بوده و با اولویت‌های انکشاف اقتصادی حکومت وحدت ملی منطبق میباشند. این پلان و میعاد تطبیق آن با در نظرداشت منابع و توانایی‌های وزارت بگونه‌ی واقع‌بینانه طرح گردیده است.

این پلان در بر گیرنده فعالیت تمامی بخش های وظیفوی و تشکیلاتی این وزارت بوده و بالای وظایف و یا مسؤولیت های کدام ریاست و یا بخش کاری خاصی تمرکز نمی‌کند. شرح مفصل فعالیت‌ها و مسؤولیت‌ها در پلان کاری سالانه وزارت که مشمول پلان کاری ریاست‌های مختلف می‌باشد درج می‌باشد.

پروسه پلان گذاری با مطالعه و مرور اسناد مربوطه (ضمیمه الف) آغاز و با جلسات بحث و تبادل نظر با ادارات و جوانب ذیدخل داخلی و خارجی پیگیری شده که منتج به بازنگری در دیدگاه، مأموریت، مقاصد و اهداف؛ و طرح و تدوین اهداف، استراتژی، برنامه‌ها و طرح‌های استراتژیک وزارت گردید. تفصیل روش به کار گرفته شده در ضمیمه (ب) آمده است.

۱.۳ مرور اجمالی پلان

این پلان استراتژیک شامل بخش های ذیل است:

- مقدمه که در برگیرنده پیش زمینه، توضیح اهداف و ساختار پلان می باشد.
 - ساختار استراتژیک که در برگیرنده اهداف وزارت تجارت و صنایع (اصول کاری، نقش، دورنما و مأموریت)، اهداف، موضوعات و فرصت های استراتژیک، شناسایی ادارات و جوانب ذیدخل، و مدیریت خطرات می باشد.
 - چارچوب استراتژیک که در آن ارتباط اهداف وزارت با استراتژی ها، برنامه سازی و پروژه های مربوط به آن (طرح های استراتژی) بیان می گردد.
 - چارچوب نتایج که در آن طرح های استراتژیک یا پروژه ها (فراهم آوری امکانات)، اهداف (نتایج متوقعه و تأثیرات) و پیشرفت ها ارزیابی گردیده و نتایج به دست آمده محاسبه میگردد.
- برنامه های وزارت برای تطبیق پلان استراتژیک در یک سند مختصر جداگانه ضمیمه برنامه های وزارت تجارت و صنایع ۲۰-۲۰۱۶- مندرج است.

۲.۰ محیط استراتژیک

۲.۱ نقش وزارت

مطابق به ماده ۱۰ قانون اساسی افغانستان:

”دولت از سرمایه‌گذاری و تشبثات خصوصی در چوکات اقتصاد بازار تشویق و حمایت بعمل آورد و حفاظت از آنها را مطابق احکام قانون، تضمین می‌نماید.“

نقش حکومت در حمایت از اقتصاد بازار عبارت از^۹:

- ایجاد شرایط مساعد برای سرمایه‌گذاری سکتور خصوصی و فعالیت‌های تجارتي، مساعد ساختن زمینه حرکت تشبثات غیر رسمی به طرف رسمی شدن؛
- طرح و تطبیق استراتژی‌ها برای توسعه نیروی انسانی، به ویژه استراتژی‌های تعلیمی و آموزش مسلکی؛
- سرمایه‌گذاری بالای زیربناها، به ویژه در بخش‌های انرژی و ترانسپورت که سرمایه‌گذاری خصوصی در آنها صورت نگرفته، و یا تسهیل سرمایه‌گذاری در قالب پروژه‌های مشترک سکتور دولتی و خصوصی؛
- ایجاد یک چارچوب مقرراتی مناسب و باثبات و شرایط مناسب برای شکل‌گیری محیط اقتصادی بزرگ؛
- تعریف درست از حقوق مالکیت، با توجه ویژه به مالکیت زمین؛
- طرح پالیسی‌ها و تضمین سرمایه‌گذاری‌های استراتژیک (که در برگیرنده کار با سکتور خصوصی جهت توسعه سکتورهای صنعتی منتخب).

کنفرانس لندن پیرامون افغانستان به تعقیب کنفرانس ماه جولای ۲۰۱۲ توكيو درباره افغانستان، در ۴ دسمبر ۲۰۱۴ میلادی به میزبانی مشترک کشور انگلستان و افغانستان برگزار گردید. هدف اصلی این کنفرانس فراهم آوردن فرصت برای حکومت وحدت ملی جهت ارائه دورنمای انکشافی دولت و فراهم آوری زمینه برای جامعه جهانی جهت تجدید تعهد و دوام حمایت شان از افغانستان و مردم این کشور بود.

کنفرانس مذکور از اهمیت حیاتی خاصی برای دوره بعد از سال ۲۰۱۴ میلادی افغانستان به خصوص برای دهه تحول (۲۰۱۵-۲۰۲۴) برخوردار میباشد. پنجاه و نو کشور مجدداً تعهد دراز مدت شان را مبنی بر ادامه حمایت

^۹ استراتژی انکشاف ملی افغانستان (ANDS) ۲۰۱۳-۲۰۰۸

از افغانستان در راستای پایه‌گذاری یک آینده‌ای امن و باثبات برای مردم افغانستان پس از پایان مأموریت جنگی سازمان ناتو در اخیر سال ۲۰۱۴ اعلام کردند.

جلالتمآب محمد اشرف غنی رییس جمهوری اسلامی افغانستان در سخنرانی خود در جریان این کنفرانس به عزم حکومت در زمینه آوردن اصلاحات به منظور دستیابی به صلح، احیای دوباره، بلند بردن قابلیت تولید و رشد بیشتر اشاره کرد. در یک سند تحت عنوان تحقق خودکفایی که توسط حکومت وحدت ملی متعاقب کنفرانس مذکور به نشر رسید، بر ضرورت جلب اعتماد و سرمایه‌گذاری سکتور خصوصی، بهبود روند افزایش عواید، رفع نارسائی‌ها در حکومت‌داری، پایان دادن به فساد اداری، جلوگیری از خویش‌خوری و تأکید شده و از مقامات حکومتی تقاضا گردیده تا مشارکت و تلاش بیشتری در جهت مدیریت روند تطبیق اصلاحات پالیسی‌ها و مساعدت‌های انکشافی داشته باشند. در این طرح همچنان بر بهبود شرایط سرمایه‌گذاری، تقویت سکتور و مقررات مالی، و رشد سکتور های کلیدی اقتصاد تأکید شده است.

وزیر تجارت و صنایع در سخنرانی‌اش در پارلمان خاطرنشان ساخت که وزارت به بازرینی چارچوب حقوقی، پالیسی و استراتژی، و نیز دسترسی به قرضه و منابع تخنیکی، جهت حمایت از اقتصاد بازار در افغانستان خواهد پرداخت. وزارت همچنان سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی در بخش‌های تولیدی را تشویق نموده و در راستای حمایت از مستهلکین خواهد کوشید. این وزارت مصمم است تا زیربناها را بهبود بخشیده، کیفیت و کمیّت تولید داخلی را افزایش داده، صادرات را حمایت نموده و توانایی رقابت را از طریق وضع استانداردها و بسته‌بندی، پروسس محصولات و بازاریابی از جمله معرفی (برند افغانی) به بازارهای خارجی، ایجاد پارک‌های صنعتی، و ذخایر استراتژیک افزایش بخشد.

علاوه بر آن همکاری تنگاتنگی میان ادارات ملی و بین‌المللی و کشور های همجوار بوجود خواهد آمد تا زمینه ترانزیت و تجارت بگونه آسان‌تر فراهم گردد. از طرح‌های دهلیز ترانزیتی از جمله مسیر لاجورد حمایت بعمل آمده و در صورتی که سرمایه‌گذاری خصوصی به قدر کافی صورت نگیرد پروژه‌ها و تشبثات مشترک دولتی-خصوصی و یا خصوصی‌سازی را تشویق خواهد کرد. وزیر تجارت و صنایع همچنان ابراز داشت که بهبود هماهنگی میان ادارات ایسا، انسا، سایر نهاد های ذیربط، محاکم تجارتي و سکتور امنیتی، امر ضروری پنداشته میشود. مقام وزارت همچنان بر لزوم ارتقای ظرفیت نهادی وزارت از طریق اصلاح سیستم‌ها و پروسه‌ها، بهبود ظرفیت انسانی، و تقویت شفافیت، مؤثریت و کارایی تأکید نمود.

سخنرانی رئیس‌جمهور در کنفرانس لندن، سخنرانی وزیر تجارت و صنایع در پارلمان، و سند حکومت وحدت ملی تحت عنوان تحقق خودکفایی یک مسیر روشن را برای اقتصاد افغانستان ترسیم نموده و مأموریت وزارت را در این راستا برجسته می‌سازند.

۲.۲ وظایف وزارت

وزارت در زمینه تقویت تجارت، صنعت و سرمایه‌گذاری سکتور خصوصی، چهار وظیفه اصلی داشته که عبارت اند از: تسوید قوانین و مقررات، طرح پالیسی‌ها و ستراتیژی‌ها، تسهیل و انسجام.

قوانین و مقررات، در اکثر کشورها عامل اثرگذار مهم بر رشد سکتور خصوصی است که باعث می‌شود تا محیط رقابت برای رشد استمرار پیدا نموده و عواملی که در رشد تأثیر دارند به ایجاد و تحکیم شرایط مساعد کمک کنند. نقش وزارت در تسوید قوانین و مقررات باکیفیت لازم و کسب اطمینان از تصویب آنها در معیاد زمانی مناسب در خور تأمل می‌باشد.

وزارت به عنوان یک نهاد پالیسی‌ساز، سکتورهای مهمی را که باید انکشاف تو سعه کسب نمایند، شناسائی نموده و نیازهای عمده آن سکتورها را به ویژه در زمینه قرضه، ظرفیت‌سازی و زیربناها مورد توجه و رسیدگی قرار می‌دهد. تأثیراتی که پالیسی‌ها و ستراتیژی‌ها بالای انکشاف سکتور خصوصی دارند باید به دقت مورد غور و بررسی قرار گیرد.

وزارت بعنوان یک نهاد تسهیل‌کننده، موانع، نارسائی‌های اداری و نقایص بازار را که مانع رشد تجارت استند برطرف می‌کند. تسهیل مستلزم آنست تا وزارت تجارت و صنایع، به عنوان میانجی بین تشبثات و محیط کاروبار اقتصادی عمل کند. این امر به معنای رفع محدودیت‌های موجود از طریق ایجاد و تشویق روحیه همکاری و کار مشترک سکتور دولتی و خصوصی، تدوین قوانین و پروسیجرهای مناسب جهت تشویق فرهنگ بهره‌برداری کامل از منابع موجود، و افزایش توانایی شناسائی و بکارگیری انواع مختلف مساعدت‌های بین‌المللی در راستای کمک به روند تقویت رشد مستمر می‌باشد.

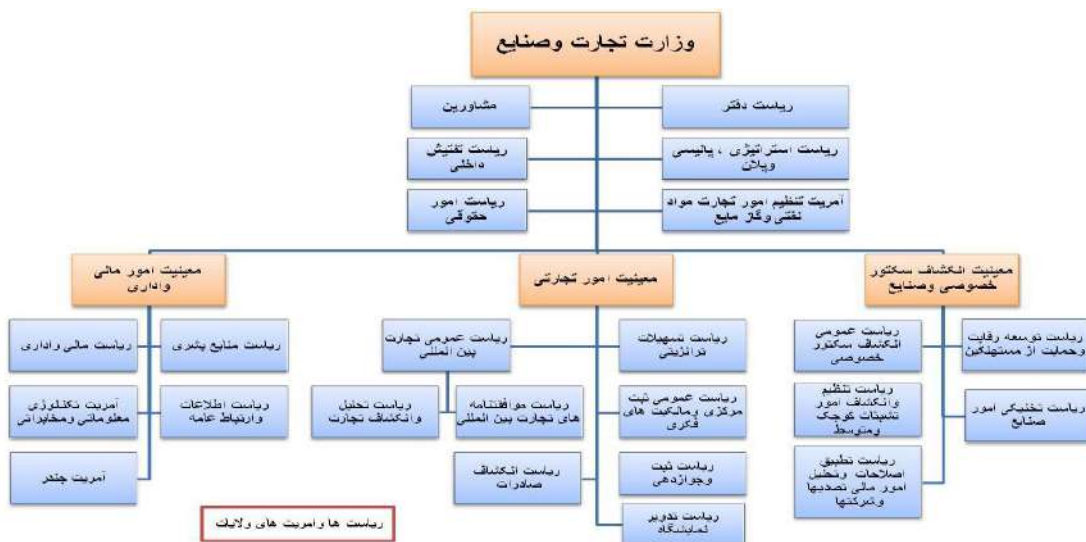
به عنوان یک نهاد هماهنگ‌کننده و انسجام‌دهنده، وزارت با سایر وزارت‌ها و ارگان‌های دولتی که در راستای تقویت روند رشد اقتصادی فعالیت دارند همکاری نزدیک خواهد داشت. افغانستان طی دهه اخیر مهارت‌های مذاکره در زمینه عقد موافقت‌نامه‌های دوجانبه و چندجانبه تجارتي و ترانزیتی را تا حد زیاد تقویت نموده است. با این همه، افزایش تأثیر این مهارت‌ها و تلاش در راستای تطبیق مؤثر این موافقت‌نامه‌ها در طول پنج سال آینده در محراق

توجه وزارت باقی خواهد ماند. وزارت همچنان در این اواخر ابتکار طرح و تدوین نورم‌ها و استانداردهای عملیاتی برای تضمین رقابت سالم و اصولی، حفظ منافع مستهلکین، و تدابیر در جهت حفظ محیط زیست روی دست گرفته است. وزارت تجارت و صنایع، یکی از نهاد های متعدد دولتی است که بر روند انکشاف سکتور خصوصی تأثیرگذار اند. وزارت همچنان سعی می‌کند تا همکاری سایر نهادها و اداراتی که در این زمینه کار می‌کنند، از جمله شرکای چندجانبه و دوجانبه، سازمان‌های غیر دولتی و نهادهای جامعه مدنی، تشبثات خصوصی و سازمان‌های تجارتي و اقتصادی ملی و بین‌المللی را جلب کند.

همچنان وزارت می‌تواند به برنامه‌های ادارات دیگر را که به تحقق اهداف کاری این وزارت کمک می‌کنند، مساعدت مستقیم نماید. بناً در این استراتژی، راه‌های گوناگون ممکن برای مداخله مستقیم وزارت جهت ارزش‌افزایی و نیز عرصه‌هایی که مشارکت و سهم‌گیری می‌تواند به تحقق دستاوردهای انکشافی عمومی برای مردم افغانستان کمک کند شناسائی و تعیین می‌شوند.

چارت تشکیلاتی معینیت‌ها و ریاست‌های وزارت که نشان دهنده ساختار وزارت تجارت و صنایع می‌باشد در ذیل آمده است. ریاست‌ها و آمریت‌های وزارت در ضمیمه ج. ذکر شده‌اند.

شکل 1: چارت تشکیلاتی وزارت – معینیت‌ها و ریاست‌ها

۲.۳ دیدگاه و مأموریت

دیدگاه و مأموریت جدید وزارت تجارت و صنایع، مبتنی بر قانون اساسی افغانستان و آجندای تعیین شده از سوی رییس جمهور، وزیر تجارت و صنایع، و سند تحقق خود کفایی حکومت وحدت ملی می باشد.

متن 1: دیدگاه و مأموریت وزارت تجارت و صنایع

دیدگاه: زمینه سازی برای ایجاد یک سکتور خصوصی انعطاف پذیر، توانمند و رقابت آمیز که نیروی محرک رشد اقتصادی فراگیر و پایدار بوده و کاهش فقر را در کشور تضمین نماید.
مأموریت: سهم گیری فعال در رشد اقتصاد کشور از طریق تشویق و حمایت سکتور خصوصی با مشارکت ادارات و نهاد های ذیدخل.

۲.۴ اهداف

هدف کلی وزارت عبارت است از:

انکشاف اقتصاد افغانستان به وسیله ازیاد سرمایه گذاری، گسترش صنایع و تشبثات کوچک و متوسط و رشد تجارت متوازن به منظور ایجاد اشتغال و افزایش درآمد شهروندان کشور

این هدف کلی در شکل ذیل به تصویر کشیده شده است:

شکل 2: هرم تغییر

اهداف مشخص وزارت این نهاد را به دستیابی به اهداف کلی آن کمک نموده و به موضوعاتی از قبیل سرمایه‌گذاری، تجارت، صنایع / تشبثات کوچک و متوسط، و ظرفیت وزارت مربوط می‌شوند.^{۱۰} وزارت، چهار هدف مشخص ستراتیژیک دارد:

- فراهم سازی بستر و شرایط مساعد برای سرمایه‌گذاری از طریق اصلاحات حقوقی، نهادی و ساختاری
- انکشاف فراگیر و پایدار سکتور های صنعتی
- رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف‌پذیر و رقابت آمیز با توجه خاص به متشبین زن
- تسهیل تجارت متوازن و افزایش فرصت های صادرات
- ارتقای ظرفیت وزارت تجارت و صنایع منحصیث یک نهاد عامه به منظور نایل آمدن به اهداف تعیین شده

اگر چه مشکلات امنیتی، مانع عمده در راستای رشد و توسعه سرمایه‌گذاری و کار اقتصادی است، اما مسئولیت تأمین امنیت از مسئولیت وزارت تجارت و صنایع نیست. از سوی دیگر فساد اداری موجود باید توسط وزارت تجارت مهار و ریشه‌کن شود. با این همه نمی‌توان این معضله را به طور مستقیم از میان برد، بلکه باید به طور غیرمستقیم توسط اتخاذ تدابیری چون اصلاحات اداری جهت از میان برداشتن فرصت‌ها برای تأدیات غیررسمی به آن رسیدگی کرد.

^{۱۰} چهار هدف تذکریافته در پلان کاری ۱۰۰ روزه وزارت، ۰۵،۲۰۱۵،۱۱.

۲.۵ چالش‌ها فراراه انکشاف تجارت و صنعت در افغانستان

سکتور خصوصی بگونه گسترده، منحيث منبع فراهم سازی درآمد، مشاغل، کالاها و خدمات برای بهبود زندگی مردم و کمک به آنها در غلبه بر فقر شناخته می‌شود.^{۱۱} انکشاف سکتور خصوصی، نقشی حیاتی را در بازسازی اقتصاد کشور که صدمات زیادی را در نتیجه ده‌ها سال جنگ و سوء مدیریت متحمل شده، ایفاء می‌نماید. اما علیرغم دستاوردهای دهه اخیر، مسیر انکشاف سکتور خصوصی، طولانی و دشوار است.^{۱۲}

رشد سکتور خصوصی افغانستان با چالش‌های هویدای که میان بسیاری از کشورهای محاط به خشکه، انکشاف نیافته و جنگ‌زده مشترک است، روبرو می‌باشد. در یک بررسی اخیر بانک انکشاف آسیایی^{۱۳} آمده است که مبرم‌ترین مسائل در عرصه کار و بار اقتصادی که نیاز به رسیدگی دارند، عبارتند از ”پرونده‌های اداری ناکارآمد حکومتی، فساد اداری، دسترسی محدود به قرضه‌های با شرایط مناسب، زیربناهای ناکافی، کمبود نیروی کار کافی، تعلیم یافته و ماهر، عدم ثبات پالیسی‌ها، مقررات مالیاتی، اخلاق کاری ضعیف، نوآوری اندک، نبود ثبات، مقررات مربوط به اسعار خارجی، جرم و سرقت، خدمات صحی با کیفیت پایین“. سکتور خصوصی با موانع دیگری چون مقررات حکومتی ناکافی، پالیسی‌های محدود کننده و ناهماهنگ، موانع تعرفه‌یی و غیرتعرفه‌یی فراراه صادرات و یک سکتور غیررسمی بزرگ روبرو است.^{۱۴}

چالش‌های عمده فراراه توسعه تجارت و صنایع در افغانستان عبارت اند از نا امنی، فساد اداری گسترده، حاکمیت محدود قانون، موجودیت زیربنای ضعیف، توسعه صنعتی اندک، حقوق مالکیت ضعیف، فقدان دسترسی به خدمات مالی، و سرمایه انسانی محدود و ناکافی میباشند. در بخش‌های بعدی در مورد این چالش‌ها توضیحات بیشتر ارائه خواهد شد.

امنیت هنوز مهم‌ترین مانع در راستای توسعه سکتور خصوصی به شمار می‌رود، زیرا جذب و دوام سرمایه‌گذاری در جایی که امنیت آن ناپایدار و بی‌ثبات باشد کار دشوار است. فقدان امنیت سد بزرگی در راه کار و بار اقتصادی است و تاجران را وامی‌دارد تا از سرمایه‌گذاری‌های درازمدت اجتناب نموده و به فعالیت‌های تجاری کوتاه مدت رو

^{۱۱} نهادهای مالی بین‌المللی و توسعه از طریق سکتور خصوصی. IFC. ۲۰۱۱

^{۱۲} سروی شاخص کار و بار بانک جهانی، یک شاخص کلی از چالش‌های فراروی انکشاف سکتور خصوصی در افغانستان است، و بر مبنای رده‌بندی کلی ”آسانی کار و بار“، افغانستان از جایگاه ۱۵۹ در سال ۲۰۰۸ به رده ۱۸۳ در بین ۱۸۹ کشور در سال ۲۰۱۵ سقوط کرده است.

^{۱۳} [://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/3-Constraints-to-Doing-Business.pdf](http://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/3-Constraints-to-Doing-Business.pdf)

^{۱۴} حمایت از تحول سکتور خصوصی در افریقا: ستراتیژی انکشاف سکتور خصوصی ۲۰۱۳-۱۷. بانک انکشاف افریقا. جولای ۲۰۱۳

بیاورند. ناامنی علاوه بر بلند بردن هزینه‌ها جهت تأمین امنیت، موجب افزایش بسیاری از هزینه‌های دیگر در عرصه کار و فعالیت می‌گردد. به گونه‌ی مثال مصارف اضافی مانند مصارف بیمه که به دلیل تخریب وسایط ترانسپورتی و محموله‌ها به ناچار افزایش می‌یابد. هر چند وضعیت واقعی امنیتی ممکن است بهتر از آنچه که تصور می‌شود باشد، اما به هر ترتیب این تصور و نگرش منفی است که باعث دلسردی و فرار سرمایه‌گذاران بالقوه می‌شود.

فساد اداری و فقدان شفافیت، چالش‌های عمده و فراگیر در سراسر کشور محسوب میشوند. به گونه‌ی مثال میتوان به پرداخت رشوه در نقاط مرزی (جهت قیمت گذاری پایین، ثبت وزن اموال کمتر از وزن حقیقی)، غصب زمین، تأدیات غیررسمی/ پرداخت رشوه برای کسب جواز و ثبت شرکت و غیره اشاره کرد. افغانستان متأسفانه بعنوان یکی از فاسدترین کشورهای دنیا به شهرت یافته و در شاخص تصور همگانی از فساد اداری سال ۲۰۱۴ سازمان شفافیت بین‌المللی، مقام ۱۷۲ را در بین ۱۷۵ کشور از آن خود کرده است. همچنان طبق سروی تشبثات بانک جهانی، قریب به دو سوم (۶۳٪) شرکت‌های افغانی، بر فساد اداری به عنوان مانع عمده در عرصه کار و بار اقتصادی انگشت گذاشته‌اند. فساد اداری، اعتماد به حکومت و نهادها را زایل کرده و هزینه‌های کار و بار اقتصادی را افزایش می‌دهد. چون شرکت‌ها و تشبثات مجبور اند رشوه داده و با وضعیت نامعلوم و غیر قابل پیشبینی عبور از فلتر دستگاه بیروکراتیک فاسد دست و پنجه نرم کنند. حکومت وحدت ملی، بعضی ساختارهای نهادی را جهت حکومت‌داری بهتر اقتصادی بوجود آورده^{۱۵}، اما مؤثریت این اقدامات در عرصه مبارزه با فساد اداری تاکنون چندان ملموس نبوده است.

حاکمیت قانون و مسائل مقرراتی. رسیده‌گی به دوسیه‌ها در محاکم تجارتي بسیار زمان‌گیر و ناکارآمد است. حد اوسط زمانی که صرف حل و فصل یک منازعه تجارتي میگردد ۱۲۵۸ روز^{۱۶} بوده و این محاکم عموماً هیچگونه اعتنایی به نیازهای تشبثات و شرکت‌ها ندارند. اگرچه بعضی قوانین تنفیذ شده و طرزالعمل‌های مقرراتی بوجود آمده‌اند، اما ساختارهای حقوقی و مقرراتی هنوز هم بسیار ضعیف هستند. نهادهای عدلی از نقایص و کمبودهای فراوان رنج برده و در جایگاهی نیستند که حاکمیت قانون را تضمین کنند. بسیاری از قوانین تجارتي هنوز در مراحل مختلف تنفیذ و توشیح قرار داشته و طی مراحل آنها به دلیل ظرفیت پایین وزارت عدلیه در تصویب و تأیید پیش‌نویس قوانین به کندی پیش می‌رود. همچنان نیروی متخصص و کارشناس مناسب و کاردان در بخش‌های

^{۱۵} در نشست مقامات عالی رتبه به تاریخ ۵ سپتمبر ۲۰۱۵، چندین اقدام از جمله اعلام داریی‌ها توسط مقامات عالی‌رتبه، تهیه پلان‌های مبارزه با فساد اداری از سوی وزارت‌های مبتنی بر عواید و ستندردهای خدماتی تصویب شده از سوی کمیسیون ملی تدارکات تعیین گردید.

^{۱۶} به دیتابیس DBI بانک جهانی در مورد افغانستان مراجعه شود.

حقوقی وزارت تجارت و صنایع و سایر وزارت‌ها و نیز در پارلمان جهت تسوید قوانین مناسب و مفید، وجود ندارد. وزارت تجارت و صنایع در همکاری با وزارت عدلیه، تلاش‌هایش را در راستای تسریع روند تقنینی و مقرراتی شروع کرده است. بسیاری از قوانین توسط رییس‌جمهور امضا شده‌اند اما در انتظار تصویب از سوی پارلمان به سر می‌برند.

زیربنا: سکتور خصوصی به فقدان برق و شبکه ترانسپورتهی مطمین به عنوان محدودیت‌های اساسی در عرصه کار و بار اقتصادی اشاره کرده است.^{۱۷} کاستی‌ها در بخش زیربنا موانعی در راه فرصت‌های تولیدی می‌آفریند که منجر به افزایش هزینه‌ها برای کلی شرکت‌ها می‌شود. یک سروی که اخیراً انجام شده حاکی از آن است که تشبثات افغانی کماکان از موجودیت زیربنای ضعیف در کشور خساره‌مند می‌شوند.^{۱۸} طبق گزارش وزارت انرژی و آب، فقط ۳۰٪ از افغان‌ها به برق دسترسی دارند. با این حال افغانستان یک مسیر ترانزیتی انرژی برای ترکمنستان و تاجیکستان است. وضعیت جاده‌های مواصلاتی عمده بهتر شده، اما حفظ و مراقبت آنها هنوز یک مسأله حل‌ناشده باقی مانده و سرک‌های درجه دوم هنوز به حال خود باقی مانده‌اند. شبکه خط آهن موجود در کشور در مقایسه با ضرورت موجود بسیار ناچیز است. زیربنا برای تقویت اتصال و تحرک نه تنها در داخل کشور، بلکه با کشورهای همجوار ضروری و لازم است.

حفظ حقوق مالکیت، به دلیل فقدان سیستم جامع مالکیت زمین (کدستر)، مناقشات فراوان بر سر مالکیت زمین، ناتوانی محاکم تجارتهی، و فساد اداری روز افزون، بسیار دشوار است. قوانین ارضی افغانستان، ناهماهنگ، متداخل، ناقص و یا در مورد نحوه مدیریت مؤثر زمین، عاجز‌اند. قضات و خرنوال‌ها عموماً هیچ تخصصی در زمینه مسائل ارضی ندارند. به طور تخمینی ۸۰ فیصد زمین‌ها در مالکیت غیر رسمی قرار داشته و یا به طور غیر رسمی انتقال مالکیت می‌شوند البته بدون اینکه قباله یا سند رسمی مالکیت وجود داشته باشد.^{۱۹} یک تحول مثبت در این زمینه، مشارکت اداره اراضی در جلسات کابینه است.

حقوق مالکیت معنوی بطور شاید و باید در افغانستان حمایت نمی‌شوند. حکومت تلاش دارد تا قوانین کشور در زمینه مسایلی مانند حق اختراع و اکتشاف، علایم تجارتهی و کاپی‌رایت را با معیارهای سازمان تجارت جهانی،

^{۱۷} سروی بانک جهانی پیرامون تشبثات در افغانستان ۲۰۱۴.

^{۱۸} گزارش سروی گرایش تجارت. اتاق تجارت و صنایع افغانستان. جون ۲۰۱۵.

^{۱۹} وزارت داخله ایالات متحده امریکا. گزارش درباره شرایط سرمایه‌گذاری در افغانستان، جون ۲۰۱۵.

<http://www.state.gov/documents/organization/241662.pdf>

منطبق سازد. حفاظت قضایی از طریق سیستم محاکم مدنی افغانستان بعمل می‌آید اما حقوق مالکیت معنوی به صورت جدی تنفیذ نمی‌شود.^{۲۰}

توسعه صنعتی، چالش دیگری است که باید به آن اشاره کرد. صنایع کشور بگونه چشمگیری از تشبثات خانواده‌گی غیر رسمی کوچک و متوسط تشکیل شده‌اند که بسیاری از آنها به تجارت یا عرضه کالاها و خدمات ساده مشغول اند. تعداد تشبثات متوسط، اندک و شمار شرکت‌های بزرگ به تعداد انگشتان دست است. سکتور تولیدی کوچک بوده و اکثر تولیدکنندگان به استثنای تعداد معدود از شرکت‌های پروسس حاصلات زراعتی، مواد خام‌شان را از خارج کشور تهیه می‌کنند. صادرات با آنکه سیر صعودی چشمگیری دارد اما از یک تهداب کوچک آغاز می‌شود. هزینه‌های معاملاتی هنوز به دلیل موجودیت پروسیجرهای معلق اداری، پروسه‌های پیچیده و دست‌وپاگیر صدور جواز و ثبت و راجستریشن، مقررات غیرضروری و مبهم، چارچوب‌های ضعیف قرضه‌دهی، و قوانین دست‌وپاگیر کار، بالا است. هزینه‌های معاملاتی همچنان به علت حجم پایین تولید و تکنالوژی قدیمی و کهنه، هنوز بالا است. شرایط تجارت در حال بهبود بوده اما هنوز به علت موجودیت مشکلات مرزی در حالت تهدید است. بسیاری از شرکت‌های افغانی، توانایی دسترسی به بازارهای خارجی را ندارند.

سکتور مالی، اهمیت زیادی برای سکتور خصوصی دارد و عدم دسترسی کافی سکتور خصوصی به قرضه، یکی از محدودیت‌ها و موانع قلمداد شده است. بانک‌های تجاری، تقریباً به طور کامل بالای خدمات بانکی کوچک و انفرادی و یا در بهترین حال، اعطای قرضه‌های کوتاه‌مدت به تشبثات کوچک متمرکز میباشند. میل یا ظرفیت اندکی برای فراهم‌آوری سرمایه‌ای ابتدایی و دورانی یا رشد فعالیت‌های تشبثات خصوصی در بانک‌های تجاری وجود دارد. خدمات بانکی اساسی بین‌المللی جهت انتقال پول یا کسب لیترا آف کریدت‌های تجاری نیز بسیار محدود و نادر است.

هرچند دسترسی به قرضه در افغانستان رو به بهبود است، شاخص انجام کار و بار (DBI) بانک جهانی برای "کسب قرضه" از رتبه ۱۷۷ در بین ۱۷۸ کشور در ۲۰۰۸ به رتبه ۸۹ در بین ۱۸۹ کشور در ۲۰۱۵ صعود چشمگیری را تجربه کرد- اما قرضه‌دهی بانک‌ها هنوز هم به علت فقدان معلومات قرضه و زیربنای حقوقی و مقرراتی ناکارآمد که مانع از تنفیذ حقوق مالکیت و اخذ وثیقه (یا گروی) می‌گردد در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. پیشرفت قابل ملاحظه در رابطه با این مسأله توسط بانک مرکزی کشور (د افغانستان بانک) صورت گرفته است.

^{۲۰} همان. <http://www.state.gov/documents/organization/241662.pdf>

اکثر افغان‌ها خارج از سیستم بانک‌های رسمی هستند. فقط یک اقلیت کوچک مردم دارای حساب بانکی می‌باشند. افغان‌ها قسماً به دلیل عدم آشنایی با سیستم بانکداری و عدم فعالیت گسترده بانک‌ها در نواحی روستایی، هنوز به پروسه غیررسمی اعتبار و اعتماد جهت اخذ قرضه و انتقال یا حواله پول متکی هستند. سه شرکت از چهار شرکت مخابراتی کشور یعنی اتصالات، افغان بی‌سیم و روشن خدمات پولی از طریق موبایل را عرضه می‌کنند. شرکت ام‌تی‌ان نیز خدمات پولی تیلیفونی خود را در طول سال ۲۰۱۵ میلادی آغاز خواهد کرد.

سکتور مالی، دومین صنعت بزرگ کشور (بعد از مخابرات) و به طور بالقوه، یکی از محرک‌های مهم سرمایه‌گذاری خصوصی و رشد اقتصادی است. ۱۶ بانک تجاری با دارایی مجموعی قریب به ۴ میلیارد دالر در افغانستان فعال هستند. سه بانک دولتی نیز مشغول به کار اند: بانک ملی افغان، پشته‌نی بانک و نوی کابل بانک (کابل بانک سابق که قبلاً به سکتور خصوصی تعلق داشت) و همچنان شعبات بانک‌های خارجی از جمله بانک الفلاح (پاکستان)، نشنل بانک پاکستان، حبیب بانک پاکستان، و بانک آرین (ایران) نیز در کشور فعالیت دارند.

بانکداری هنوز شدیداً در حالت تمرکز قرار داشته و بخش اعظم قرضه‌ها در کابل داده می‌شوند. قرضه‌دهی بانکی تحت‌الشعاع نقایص و کمبودهای زیربنای حقوقی و مقرراتی قرار داشته که مانع از تنفیذ حقوق ملکیت‌ها و اخذ وثیقه (collateral) می‌گردد. نسبت مجموعی قرضه به سپرده در سکتور بانکی، ۲۲ فیصد بوده و تمرکز اکثر بانک‌ها بالای قرضه‌های کوتاه‌مدت به مشتریان شناخته‌شده و دارای اعتبار است. دشوار بودن دسترسی به قرضه از طریق بانک‌ها و سایر نهادهای مالی رسمی، شرکت‌های موجود را به وجوه خانوادگی و عواید ذخیره‌شده‌شان وابسته ساخته و فرصت‌ها برای کار آفرینی و کسب و کار نو را محدود می‌سازد. این موضوعات اتکا بر سکتور مالی غیر رسمی را گسترش می‌دهد.

معضله سال ۲۰۱۰ کابل بانک ضعف‌های بنیادین مقررات و نظارت‌های بانکی را برملا ساخت. قانون بانکی جدید که توسط کابینه تصویب گردیده بهبودی‌های لازم در عرصه نظارت و مراقبت توسط د افغانستان بانک را به ارمغان می‌آورد.

قرضه رسمی به سکتور خصوصی، کمتر از ۱۰ فیصد تولید ناخالص داخلی است، رقمی که به طور چشمگیر پایین‌تر از رقم مشابه در سایر کشور‌های منطقه بوده و نرخ بهره قرضه‌های بانک‌های تجاری نیز بطور قابل ملاحظه بالا و بین ۱۵ تا ۲۰ فیصد است.

همکاری منطقوی – جنوب آسیا سرشار از منابع طبیعی بوده و کشور‌های منطقه می‌توانند در صورت استفاده مؤثر و مشترک از این منابع، بهره فراوانی ببرند. در کشور‌های محاط به خشکه، همکاری منطقوی از اهمیت خاصی

برخوردار است^{۲۱}. همکاری منطقوی، مزایایی از قبیل دسترسی به یک بازار بزرگتر، استفاده بهتر از منابع داخلی، کاهش هزینه تولید و ترانسپورت، و افزایش توان رقابت تشبثات داخلی را در قبال دارد. اما تجارت فرامرزی در منطقه، فعلاً در موقعیت فوق العاده قرار ندارد. زیربناها و پیوند های مخابراتی و ارتباطی موجود، از پتانسیلی که در این زمینه ها وجود دارد بسیار عقب مانده تر است. دورنماهای استراتژیک متفاوت کشورها برای آینده شان و نقش شان در منطقه؛ مناقشات تاریخی؛ و هراس از اینکه همکاری منطقوی شاید تسلط شان را تضعیف نموده و منجر به وابستگی به همسایگان شان گردیده و یا این وابستگی را طولانی تر سازد، مانع شکل گیری همکاری منطقوی گردیده است. عدم همکاری همچنان خطراتی را برای امنیت و ثبات می آفریند.

سرمایه انسانی کمبود محسوس نیروی کار ماهر در افغانستان، مانع عمده فراراه انکشاف سکتور خصوصی است. دهه ها جنگ، سطح پایین سواد و نبود سهولت های تحصیلی و آموزشی باعث قلت شدید افراد تخنیکی ماهر، مدیران لایق، و طبقه مسلکی و تحصیل یافته شده است. چنانکه بعضی از متشبین گفته اند: "افغانستان، آلمان بعد از جنگ جهانی دوم نیست که یک طبقه تحصیل کرده و آماده کار برای زمانی که سرمایه به داخل سرازیر می شود، داشته باشد". فقط ۳۲ فیصد از نفوس بالای ۱۵ سال کشور، سواد خواندن و نوشتن را دارند^{۲۲}. شمار محدودی از افراد مسلکی، مدیران و افراد تخنیکی در کشور وجود داشته و آن عده که در افغانستان باقی مانده اند ترجیح می دهند به جای کار در شرکت های افغانی، با شرکت های خارجی و نهادهای تمویل کننده بین المللی که معاشات بسیار بالاتری برای شان پرداخت میکنند، همکاری نمایند. به همین شکل، فقدان تحصیل و تجربه، توانایی بسیاری از متشبین افغانی را در انجام فعالیت ها و گسترش آنها با موانع جدی روبرو می کند.

۲۶ چالش ها و فرصت های استراتژیک وزارت تجارت و صنایع

ظرفیت و توانایی وزارت تجارت و صنایع جهت اجرای موفقیت آمیز وظایف و مسئولیت هایش در حال حاضر محدود است. این وزارت همانند بسیاری از وزارت ها فاقد منابع مالی و بشری لازم برای اجرای تمامی وظایف خود است. علاوه بر آن بعضی از مسئولیت های این وزارت از سوی نهادها و ادارات دیگر از جمله وزارت مالیه و اداره آيسا گرفته به تصرف گرفته شده است. وزارت تجارت و صنایع یک ارزیابی اساسی را در این زمینه انجام داده است.

^{۲۱} میروسلاو ینکا "همکاری اقتصادی منطقوی در آسیای مرکزی: چالش ها و منظرها" منتشره در راپور "اتصال دوباره افغانستان: امنیت اقتصادی منطقوی فراتر از ۲۰۱۴" در نشست های مشورتی ابو ظبی ۲۰۱۴-۲۰۱۳، تهیه شده توسط انستیتوت شرق غرب، ماه می ۲۰۱۴.

^{۲۲} وزارت داخله ایالات متحده امریکا. گزارش شرایط سرمایه گذاری در افغانستان. جون ۲۰۱۵.

(به ضمیمه "د" مراجعه شود). چالش‌های ویژه که وزارت با آنها روبرو است توأم با راه‌های غلبه بر این چالش‌ها در جدول ذیل بطور فشرده ذکر شده‌اند:

جدول 1: چالش‌ها و راه‌حل‌های وزارت تجارت و صنایع

چالش	راه حل
۱. دفاتر ولایتی ضعیف	<ul style="list-style-type: none"> تصویب و تطبیق ستراتیژی و پلان کاری ولایات
۲. ظرفیت پایین کارمندان	<ul style="list-style-type: none"> کسب منظوری رسمی پیشنهاد مرحله ۲ CBR برای ۹۴ بست با ظرفیت بالا. تدوین و تطبیق برنامه ظرفیت‌سازی برای کارکنان فعلی جلب کمک دونه‌ها برای مساعدت‌های تخنیکی هدف‌مند و مستقیم ترتیب برنامه کارآموزی برای نو فارغان
۳. بودجه اندک	<ul style="list-style-type: none"> کار با وزارت مالیه جهت ترتیب بودجه‌ای متناسب با صلاحیت‌های وزارت همکاری با دونه‌ها برای طرح و تمویل پروژه‌ها در وزارت. ارزیابی هزینه‌ها و مزایای برنامه اتشه تجارتي. ترتیب لوايح وظايف جديد و نتیجه‌محور برای اتشه‌ها
۴. تداخل وظیفوی با اداره آيسا و ساير نهادها	<ul style="list-style-type: none"> بازبینی و وضاحت‌دهی به نقش و صلاحیت‌های اداره آيسا از سوی شورای عالی سرمایه‌گذاری تحت ریاست مقام وزارت. بازنگری در قانون سرمایه‌گذاری که نقش آيسا نیز در آن روشن‌تر گردد
۵. فقدان معلومات درباره تشبثات و ظرفیت تحلیلی	<ul style="list-style-type: none"> ترتیب پلان و پروپوزل جهت ایجاد مرکز معلومات درباره تشبثات. جلب حمایت دونه‌ها برای ایجاد مرکز معلومات تشبثات و مساعدت تخنیکی در قسمت جمع‌آوری، مدیریت و تحلیل معلومات و ارقام. ایجاد سیستم معلومات مدیریتی (MIS)
۶. فقدان ارتباط و هماهنگی میان ادارات و نهادهای ذیدخل در امر انکشاف سکتور خصوصی	<ul style="list-style-type: none"> بهره‌گیری از نقش مقام وزارت بعنوان رییس کلستر (Cluster) انکشاف سکتور خصوصی. احیای میزگردها در سطح وزارت با مؤسسات و جوانب سکتور خصوصی. تطبیق پلان افهام و تفهیم ستراتیژیک.
۷. فساد اداری در چوکات وزارت	<ul style="list-style-type: none"> تقویت ظرفیت تفتیش داخلی. ساده‌سازی و افزایش شفافیت در طرزالعمل‌های ثبت و جوازدهی شرکت‌ها.

چالش	راه حل
	▪ تطبیق پلان بهبود پروسه‌های کاری در بخش تدارکات.
۸. تشکیل نامناسب وزارت	▪ اصلاح تشکیل وزارت به منظور بلند بردن مؤثریت و کارآمد ساختن آن.

به عنوان جمع‌بندی باید گفت که وزارت تجارت و صنایع نسبت به مردم و بخصوص تاجران و جامعه متشبهین باید پاسخگوتر؛ در برنامه‌های خود منسجم‌تر؛ در تلاش‌های خود در راستای تطبیق اهداف ستراتیژیک، فعال‌تر باشد. این وزارت باید در اقداماتش نو آوری های لازم را به خرج داده، تماس و ارتباط نزدیکتر با سکتور خصوصی داشته و با سایر وزارت‌ها و ارگان‌های دولتی همکاری بیشتر داشته باشد.

۲.۷ شناسایی جوانب ذیدخل

وزارت تجارت و صنایع یگانه نهاد دولتی نیست که اقداماتش می‌تواند چگونگی و سرعت انکشاف سکتور خصوصی را تعیین کند. در این قسمت نگاهی اجمالی به بازیگران و ارگان‌های اداری عمده افکنده می‌شود که در حمایت از اهداف ستراتیژیک وزارت تجارت و صنایع نقش داشته و شامل وزارت‌ها و ادارات دولتی، نقش وزیر در نهادهای عالی‌تر دولتی، دونه‌ها، رسانه‌ها و خود سکتور خصوصی می‌گردند.

در این پلان می‌کانبیم های شناسایی شده‌اند که از طریق آنها، نهاد های همکار با وزارت تجات و صنایع را میتوان از طریق مجاری مختلف از قبیل دفتر مقام وزارت، ریاست روابط عامه و معلومات، و کمیته‌های مربوطه پالیسی‌ها یا سکتورهای ویژه که توسط ریاست‌های ذیربط تشکیل شده‌اند ذیدخل ساخت. با این همه، کلیه واحدهای کاری وزارت باید متوجه این همکاران و فرصت‌های که آنها در راستای اجرای امور تذکر یافته در این پلان فراهم می‌کنند، باشند.

وزارت‌های همکار

وزارت تجارت و صنایع، یکی از وزارت‌ها و ارگان‌های دولتی متعددی است که بر روند انکشاف سکتور خصوصی، اثرگذار استند. همانند اکثر کشورهای دیگر، پالیسی‌های بزرگ اقتصادی که عمدتاً در حیطة صلاحیت های وزارت مالیه قرار دارند، بر مقدار مالیات و شرایط قرضه تأثیر می‌گذارند. پلان‌گذاری اقتصادی، جز وظایف وزارت اقتصاد است و کمک به رشد سکتور معادن در محدوده صلاحیت‌های وزارت معادن می‌باشد. اهمیت زراعت در اقتصاد کشور، نقش‌های کلیدی برای وزرات زراعت آبیاری و مالدارى و وزارت احیاء و انکشاف دهات به دنبال دارد. همکار کلیدی دیگر وزارت تجارت و صنایع، وزارت عدلیه می‌باشد.

علاوه بر وزارت‌های سکتوری، همکاران مهم وزارت تجارت و صنایع در زمینه تسهیل رشد کار و بار اقتصادی، تجارت و توسعه مهارت‌ها، مانند وزارت ترانسپورت و هوانوردی ملی در خصوص مسایل مربوط به حمل و نقل محموله‌ها، وزارت فواید عامه در خصوص مسایل مربوط به ترانسپورت داخلی؛ وزارت انرژی و آب در خصوص مسایل مربوط به انرژی؛ وزارت کار برای توسعه مهارت‌های تجارتي، و وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی برای ترویج و گسترش کار و بار و تجارت الکترونیکی را نباید فراموش کرد.

وزیر تجارت و صنایع، ریاست کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری را بعهده دارد. این کمیسیون که مرکب از وزرای زراعت، اقتصاد، مالیه، امور خارجه، معادن و پترولیم، رییس د افغانستان بانک، و رییس اداره حمایه سرمایه‌گذاری افغانستان (آیسا) می‌باشد و مسوولیت تعیین سیاست‌های سرمایه‌گذاری را به دوش دارد. شورای عالی اقتصادی که رئیس‌جمهور در رأس آن قرار دارد شامل وزرای حاضر در ترکیب کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری و همچنین نماینده گان قشر آکادمیک و سکتور خصوصی است. این شورا نیز در تعیین سیاست‌های سرمایه‌گذاری نقش دارد.

ادارات و نهادهای همکار

مؤسسات و ادارات تخنیکي نیز استند که سهم اساسی در تحقق دیدگاه وزارت تجارت و صنایع دارند. از جمله میتوان از اداره حمایه سرمایه‌گذاری افغانستان (آیسا)، اداره اراضی و اداره ملی ستندرد افغانستان (انسا) نام برد.

آیسا وظیفه طی مراحل جوازهای سرمایه‌گذاری و تسهیل جوازهای ضروری به نماینده‌گی از سرمایه‌گذاران را بعهده داشته، پارک‌های صنعتی را تأسیس و مدیریت نموده، کنفرانس‌ها و نمایشگاه‌های غرض معرفی شرکت‌های افغانی برگزار می‌نموده، مسایل مربوط به انکشاف سکتور خصوصی را مورد تحلیل قرار داده و خدمات انفرادی را برای سرمایه‌گذاران عرضه می‌کند. اداره انسا مسئول تطبیق ستندرد‌های بین‌المللی و نیز ستندرد‌های ملی و منطوقی در تشبثات و صنایع است. اداره انسا همچنان مسوولیت دارد تا مزایای ستندرد سازی و ارزیابی مطابقت، اعتباردهی و مترولوژی را در بین ادارات حکومتی، سکتور خصوصی و عامه مردم ترویج و تبلیغ کند.

کمیسیون خدمات ملکی از طریق برنامه‌های مختلف ارتقای ظرفیت نهادی و بشری، از وزارت‌ها و ادارات در سطوح ملی و محلی پشتیبانی دوامدار به عمل می‌آورد. استخدام و برکناری مأمورین عالی‌رتبه دولتی اکنون مورد تأیید و منظوری وزرای دولت قرار می‌گیرد.

نفوذ وزیر

مقام وزارت تجارت و صنایع، خارج از دایره فعالیت‌های داخلی‌اش، از طرق ذیل اعمال اثر و نفوذ می‌کند:

- عضویت وزیر در کابینه؛
- عضویت وزیر در کمیته فرعی اقتصادی؛
- نقش وزیر بعنوان رییس کلستر انکشاف سکتور خصوصی؛
- نقش وزیر بعنوان رییس کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری، که شامل بررسی کلیه پیشنهادهای سرمایه‌گذاری و نظارت بر عملکردها و فعالیت‌های اداره آيسا می‌شود.^{۳۳}

دو نرها

وزارت تجارت و صنایع در طول سالیان اخیر از حمایت یک سلسله نهادهای تمویل‌کننده و پروژه‌های دو نرها بهره‌مند گردیده که مشمول یک تعداد پروژه‌های می‌شود که پشتیبانی تخنیکي مستقیم از وزارت به عمل آورده‌اند. از جمله میتوان از پروژه‌های ذیل نام برد:

- پروژه تجارت و عواید افغانستان (ATAR) و مساعدت در آبادی افغانستان از طریق انکشاف تشبث‌ها (ABADE) مربوط اداره انکشاف بین المللی ایالات متحده امریکا یا USAID؛
- پروژه مساعدت تخنیکي اداره DFID از وزارت تجارت و صنایع (TAMoCI)^{۳۴}؛
- پروژه‌های ظرفیت‌سازی برای نتایج بانک جهانی (CBR) و انکشاف بازار جدید افغانستان (ANMD)؛
- حمایت مؤسسه GIZ از انکشاف تشبثات کوچک و متوسط؛
- پروژه‌های مؤسسه حرکت در چوکات وزارت تجارت و صنایع که توسط DFID تمویل می‌شوند: پالیسی ملی تجارت (ریاست عمومی تجارت خارجی)؛ اصلاح پروسه جواز مرحله ۱ و ۲ (اداره ثبت مرکزی و حقوق مالکیت معنوی)؛ و تقویت رقابت عادلانه (ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین).

دو نرها همچنان به دلیل ایجاد پروژه‌های که به گونه مستقل از طرف وزارت مدیریت می‌شوند، برای وزارت تجارت و صنایع حایز اهمیت استند. نمونه از این گونه پروژه‌ها، صندوق نوآوری تجارتي افغانستان (ABIF) از اداره DFID است.

^{۳۳} وزیر تجارت و صنایع (رییس)، وزیر مالیه، وزیر امور خارجه، وزیر اقتصاد، وزیر معادن، وزیر زراعت آبیاری و مالداري، رئیس د افغانستان بانک، رئیس اجرایی آيسا بعنوان عضو فاقد حق رأی. اداره اراضی عضو جدید است.

^{۳۴} پروژه TAMoCI کمک بزرگی در قسمت تهیه اسناد پلان استراتژیک و ضمیمه برنامه نمود.

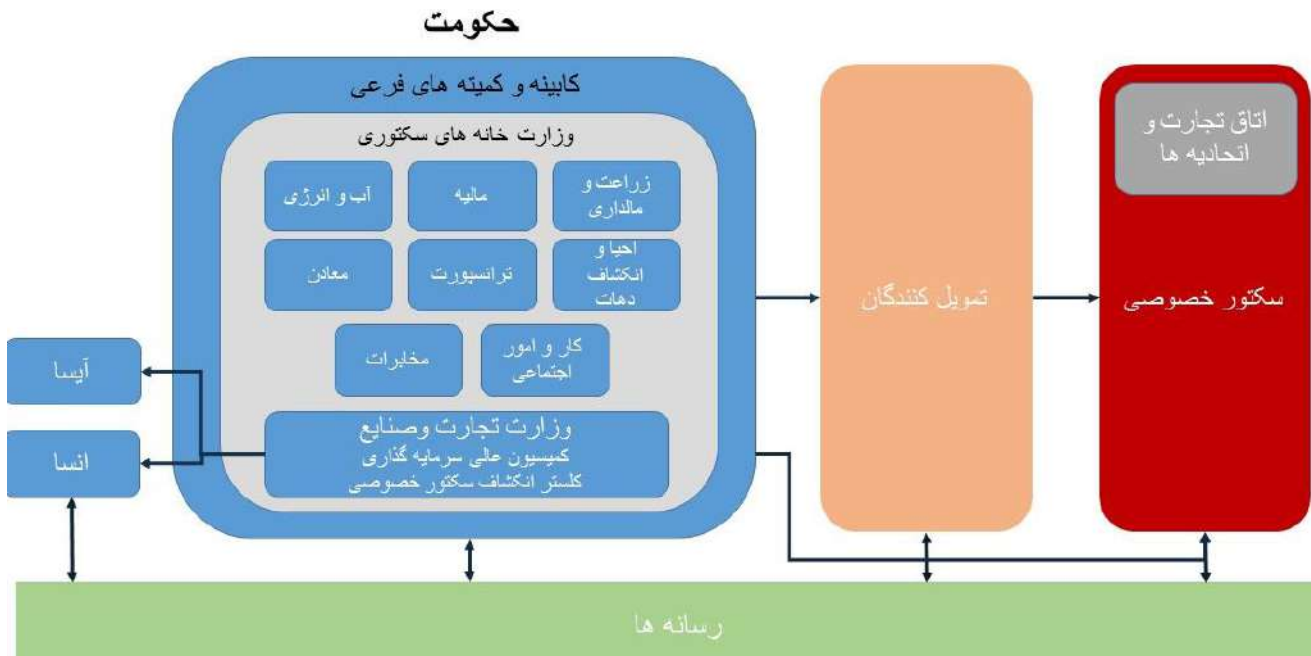
رسانه‌ها

سکتور رسانه‌ها در افغانستان، قوی و پرتوان بوده و یک شریک و همکار مفید در بلند بردن سطح آگاهی عامه درباره اصلاحات انجام شده و دست‌آوردهای وزارت تجارت و صنایع و بهبود میزان درک مردم از مسایل اقتصادی مانند قیمت مواد سوخت که بالای تشبثات اثر می‌گذارند، می‌باشد. ریاست اطلاعات و ارتباط عامه، پل ارتباطی اصلی میان وزارت و رسانه‌ها است. این ریاست سعی دارد تا در هر فرصت ممکن، با تمام انواع رسانه‌ها کار کند تا اقتصاد، اشتغال و انکشاف سکتور خصوصی را در دستور کار شان قرار داده، پذیرش پالیسی‌های وزارت را سهل ساخته، معلومات موثق را در اختیار مردم قرار داده و فرصت‌ها را برای مشارکت جوانب و ادارات ذیدخل در روند سیاست‌گذاری حکومت مساعد سازد.

سکتور خصوصی

آخرین همکار وزارت تجارت و صنایع در روند انکشاف، خود سکتور خصوصی است. اتاق‌های تجارت و صنایع افغانستان، با بیش از ۳۷۰۰۰ عضو، و نیز اتحادیه‌های تجارتي مختلف مانند اتحادیه شرکت‌های ساختمانی افغانستان و یا اتحادیه صادرکننده‌گان قالین افغانستان، از تشبثات نماینده‌گی می‌کنند. علاوه بر این، تشبثات خود نیز از منافع شان دفاع می‌کنند. چه شرکت‌های بزرگ با ظرفیت اعمال نفوذ مستقیم بالای حکومت و چه تشبثات کوچک، متوسط و تشبثات غیر رسمی که وزارت تجارت و صنایع تلاش اعظمی خویش را جهت ذیدخل ساختن و حمایت و همکاری با آنها در خلال سال‌های آتی بخرچ خواهد داد.

شکل 3: نمودار ادارات و جوانب ذیدخل با وزارت تجارت و صنایع

۲.۸ مدیریت خطرات

وزارت تجارت و صنایع با یک سلسله خطرات مواجه بوده که ممکن است مانع انجام یافتن مأموریت آن گردند. مدیریت خطر عبارت است از تلاش‌های منظم و منضبط جهت شناسایی و کاهش خطر و کاستن میزان عدم اطمینان در تحقق اهداف عمومی و مشخص سازمانی. در جدول ذیل، خطرهای عمده‌ای که وزارت با آنها مواجه است و استراتژی‌های کاهش آنها نشان داده شده است.

جدول 2: خطراتی که تطبیق استراتژی وزارت را تهدید نموده و تدابیر برای کاهش آنها

تأثیر بعد از کاهش (۱-۵)	تدابیر برای کاهش	تأثیر بالای استراتژی (۱-۵)	احتمال وقوع (۱-۵)	خطر در راستای تطبیق
۴	وزیر، پلان استراتژیک را به کابینه و رئیس‌جمهور ارائه نموده و درخواست بودجه بیشتر می‌نماید.	۵	۵	وزارت فاقد بودجه برای تطبیق پلان استراتژیک است

تأثیر بعد از کاهش (۱-۵)	تدابیر برای کاهش	تأثیر بالای استراتژی (۱-۵)	احتمال وقوع (۱-۵)	خطر در راستای تطبیق
	<ul style="list-style-type: none"> وزیر از دونه‌ها خواستار حمایت مالی جهت تمویل پروژه‌های خاص تذکریافته در پلان استراتژیک می‌شود. 			
۲	<ul style="list-style-type: none"> وزیر، معینان و کارکنان ارشد وزارت را هدایت و انگیزه خواهد داد. وزیر، معین‌ها و کارکنان ارشد وزارت را ملزم به ارائه منظم گزارش پیشرفت کار خواهد نمود. کارکنان ارشد، در قبال دستیابی به نتایج در تطبیق استراتژی، جوایزه خواهند بود. 	۴	۵	ریاست‌ها تمایل به احراز مالکیت و مسئولیت تطبیق اصلاحات ندارند
۳	<ul style="list-style-type: none"> استخدام تعداد هر چه بیشتری از مأمورین تحت پروسه مرحله ۲ CBR. شناسائی موضوعات حساس و مهمی که نیازمند پشتیبانی استند و تقاضای کمک مالی نهادهای تمویل‌کننده برای مساعدت‌های تخنیکی هدفمند 	۴	۵	مأمورین، فاقد ظرفیت برای تطبیق پلان استراتژیک استند
۲	<ul style="list-style-type: none"> تطبیق پروپوزل مرحله دوم CBR و استخدام تعدا هر چه بیشتر کارکنان داخلی مستعد 	۵	۴	وضعیت امنیتی رو به وخامت گذاشته، و رفت و آمد متخصصین خارجی با محدودیت روبرو می‌شود.

تأثیر بعد از کاهش (۱-۵)	تدابیر برای کاهش	تأثیر بالای استراتژی (۱-۵)	احتمال وقوع (۱-۵)	خطر در راستای تطبیق
۳	<ul style="list-style-type: none"> ▪ پی‌گیری منظوری رسمی پروپوزل مرحله دوم CBR توسط کمیته نظارت. ▪ هماهنگی با واحد مدیریت برنامه CBR در کمیسیون خدمات ملکی جهت تسریع روند استخدام 	۴	۴	تأخیر طولانی یا عدم استخدام تعداد کافی کارکنان از طریق CBR
۳	<ul style="list-style-type: none"> ▪ وزیر، پشتیبانی رئیس‌جمهور از پلان استراتژیک را تقاضا نموده و جلب می‌نماید. ▪ وزیر، تطبیق پلان استراتژیک را با کابینه هماهنگ خواهد کرد. ▪ تطبیق استراتژی ارتباطی جهت کسب حمایت سکتور خصوصی و سایر جوانب ذیدخل کلیدی. 	۴	۴	عدم همکاری سایر وزارت‌ها و ادارات ذیدخل
۲	<ul style="list-style-type: none"> ▪ حفظ روابط با دونه‌ها. ▪ ذیدخل ساختن فعالانه دونه‌ها در برنامه‌های استراتژیک ▪ جلب حمایت و مساعدت‌های تخنیکی به هدف دستیابی به اهداف مشخص ذکر شده در پلان استراتژیک. 	۳	۳	حمایت ناکافی و محدود دونه‌ها از وزارت
۱	<ul style="list-style-type: none"> ▪ لازم است وزیر، ریاست روابط با ولایات را تقویت کند. ▪ تعیین رؤسای برای دفاتر ولایات که نظرات وزیر و پروسه اصلاحات را حمایت می‌کنند 	۲	۲	دفاتر ولایتی در مقابل اصلاحات مقاومت می‌کنند

تأثیر بعد از کاهش (۱-۵)	تدابیر برای کاهش	تأثیر بالای استراتژی (۱-۵)	احتمال وقوع (۱-۵)	خطر در راستای تطبیق
۲	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ریاست تفتیش داخلی، پلان مبارزه با فساد اداری را ترتیب و تطبیق کند ▪ مجازات شدید برای کارکنان وزارت که رشوه می‌گیرند تعیین و تطبیق شود 	۳	۳	عدم کاهش فساد اداری در وزارت تجارت و صنایع
۲	<ul style="list-style-type: none"> ▪ تلاش‌های مستمر جهت تقویت مناسبات همکاری با کشورهای همجوار ▪ توافقات دوجانبه و چندجانبه فراگیر 	۴	۳	عدم همکاری منطقی

۳.۰ چارچوب استراتژیک

تلاش‌ها در راستای فراهم‌آوری و تقویت شرایط مساعد از طریق اصلاح وضعیت تجارت، عامل مهم برای پویایی و فعالیت سکتور خصوصی که منتهی به رشد، و نهایتاً ایجاد اشتغال و تولید درآمد می‌گردد^{۲۵} به حساب می‌رود. با این حال رویکردهای متفاوتی برای انکشاف سکتور خصوصی وجود دارد. در مطالعه انجام‌شده توسط UNIDO-GIZ، چندین رویکرد از هم تفکیک شده‌اند. (به ضمیمهٔ د. مراجعه شود.) وزارت تجارت و صنایع، رویکرد مرکب و عمل‌گرایانه جهت انکشاف تجارت و صنعت اختیار خواهد نمود که نیروهای بازار را به کار گرفته، فضا را بازتر ساخته و برنامه‌های هدفمند حمایت عامه را عرضه کند.

چارچوب استراتژیک وزارت برای توسعهٔ تجارت و صنایع، 13 عنصر ذیل را با هم ترکیب می‌کند:

^{۲۵} ایجاد بستر مساعد برای انکشاف سکتور خصوصی در منطقهٔ ماتحت صحرای افریقا، UNIDO/GIZ، اپریل ۲۰۰۸.

۱. تقویت چارچوب حقوقی
۲. تسهیل تجارت و ترانزیت
۳. توسعه قرارداد های منطقی و دو جانبه تجارت و ترانزیت
۴. شمولیت در تجارت و اقتصاد جهانی
۵. حمایت از سرمایه‌گذاری
۶. معقول‌سازی پروسه ثبت و جوازدهی شرکت‌ها
۷. حمایت از حقوق مستهلکین
۸. بهبود روند دسترسی به قرضه
۹. ترویج و تشویق همکاری میان دولت و سکتور خصوصی
۱۰. حمایت از سکتورهای کلیدی اقتصاد افغانستان
۱۱. افزایش شمولیت فعالیت‌های اقتصادی غیر رسمی در اقتصاد رسمی
۱۲. همکاری با جوانب و ادارات ذیربط کلیدی
۱۳. ارتقای ظرفیت وزارت

هر کدام از عناصر استراتژیک فوق، یک موضوع برنامه‌ی برای وزارت تجارت و صنایع بوده که برنامه‌های مرتبط به آن اجزای طرح‌ها یا برنامه‌های استراتژیک را تشکیل می‌دهند. طرح‌های استراتژیک یا پروژه‌ها به منظور تطبیق برنامه‌های استراتژیک به اجرا درمی‌آیند. تشریح مفصل‌تر هر پروژه (طرح پروژه) را می‌توانید تحت عنوان ضمیمه برنامه‌ای ۲۰-۲۰۱۶ وزارت تجارت و صنایع که ضم این پلان است، مطالعه نمایید.

وزارت نقش پیشگام را در هر یک از طرح‌های استراتژیک پیشنهاد شده برعهده خواهد گرفت. علاوه بر این، موضوعات دیگری هستند که وزارت نقش پیشگام را در پیشبرد آنها ندارد، چون این موضوعات در حیطه صلاحیت این وزارت قرار ندارند. در رابطه با این موضوعات، وزارت نقش حمایتی را بعنوان یک همکار با سایر جوانب ذیدخل کلیدی در امر تطبیق آنها ایفا خواهد کرد.

عناصر و اجزاء (یا برنامه‌های) چارچوب استراتژیک با تفصیل بیشتر در ذیل شرح داده شده و در ضمن به نقش مستقیم و غیرمستقیم وزارت نیز اشاره شده است.

۳.۱ تقویت چارچوب حقوقی

حکومت‌داری خوب یکی از عناصر کلیدی در کاهش فساد اداری است. بهبود حکومت‌داری به معنای تطبیق روش‌ها، سیاست‌ها، قوانین، مقررات، پروسه‌ها و سیستم‌های خوب است. در نتیجه حکومت‌داری خوب حساب‌دهی نهادهای دولتی افزایش یافته، میزان فساد اداری و رشوه‌ستانی در ادارات دولتی کاهش یافته و نیز کارایی دستگاه اداری دولت در زمینه صدور جوازهای تجارتي، اداره مالیات، گمرک و اراضی بهبود می‌یابد.

نقش مستقیم

قوانین تجارتي

موجودیت یک چارچوب حقوقی و مقرراتی قوی برای انکشاف سکتور خصوصی ضروری است. در دهه گذشته، وزارت به کمک تمویل‌کننده‌گان، قوانین و مقررات کلیدی تجارتي را در همسویی با موازین بین‌المللی بوجود آورد. وزارت ۲۰ قانون را که در مراحل مختلف تصویب و تنفیذ قرار دارند، در اختیار دارد. قوانین مربوط به افلاس، سرمایه‌گذاری، اختراع، مستهلکین، رقابت، میانجی‌گری، حکمیت، تجارت، پارک‌های صنعتی و غیره را میتوان نام برد.

بعضی از این قوانین توسط فرمان رییس‌جمهور به تصویب رسیده و تنفیذ شده‌اند. بعضی از قوانین و مقررات متذکره هنوز تسوید نشده و در حال سپری نمودن طی مراحل تقنینی هستند. در جدول ذیل، قوانین وزارت تجارت و صنایع که در مراحل مختلف تسوید و تنفیذ قرار دارند، نشان داده شده است. تشریح مختصر هر قانون را می‌توانید در ضمیمه (هـ) مطالعه کنید.

جدول 3: وضعیت قوانین وزارت تجارت و صنایع

وضعیت قوانین تجاری و صنایع							
تطبيق	نافذ	بررسی					قوانین و مقررات
		منظوری ریاست جمهوری	فرمان ریاست جمهوری	شورای وزیران	وزارت عدلیه	وزارت تجارت و صنایع	
Regulations	جمهوری	تصویب پارلمان	جمهوری	شورای وزیران	وزارت عدلیه	وزارت تجارت و صنایع	قوانین و مقررات
							حمایت سرمایه گذاری
	✓	✓		✓	✓	✓	اطاق تجارت
	✓	✓		✓	✓	✓	ترانسپورت
	✓	✓		✓	✓	✓	نماینده گی تجاری
			✓	✓	✓	✓	شرکت های سهامی و محدود المسئولیت
			✓	✓	✓	✓	مشارکت
			✓	✓	✓	✓	میانجیگری
			✓	✓	✓	✓	حکمت
			✓	✓	✓	✓	قراردادها
				✓	✓	✓	دیزاین صنعتی
				✓	✓		حفظ نباتات و قرنطین
				✓	✓	✓	قانون حمایت از حقوق مؤلف، مصلف، هنرمند و محقق
				✓	✓	✓	قانون حمایت از حقوق مخترع و مکتشف
					✓	✓	سرمایه گذاری خصوصی
					✓	✓	قانون کنترل تجارت و اموال و خدمات استراتژیک
					✓	✓	پارک های صنعتی
					✓	✓	مقرره تنظیم امور اجراء و فعالیت های وزارت تجارت و صنایع
						✓	افلاس
						✓	جریان پائین نفت
					✓	✓	تجارت خارجی
							حمایت مستهلکین
	✓	✓		✓	✓	✓	منع اختکار
					✓	✓	تدابیر ایمنی برای حمایت از تولیدات داخلی
					✓	✓	حمایت مستهلکین
					✓	✓	توسعه رقابت

تطبيق این قوانین و مقررات از اهمیت حیاتی برای ایجاد شرایط مساعد و مناسب برای فعالیت سکتور خصوصی برخوردار است. بناً وزارت متعهد است تا در این مورد تدابیر ذیل را روی دست گیرد:

- پیشرفت کار تصویب این قوانین را که قبلاً به وزارت عدلیه تسلیم گردیده‌اند، تعقیب خواهد کرد؛
- بعضی از قوانین را به منظور رفع اشتباهات موجود در آنها، قابل فهم ساختن و آماده ساختن برای تطبيق، تعدیل خواهد نمود؛
- قوانین و مقررات جدیدی را طبق ضرورت، تسوید خواهد کرد؛

- مجموعهٔ جامع و جدید قوانینی که وزارت مسئولیت اجرای آنها را دارد توأم با مقررات و طرزالعمل‌های مربوط به هر قانون را تهیه خواهد کرد؛
- قوانین را با طرح و تدوین طرزالعمل‌ها و مقررات تطبیقی که قابلیت عملی شدن را دارند، تکمیل خواهد نمود.

غیرمستقیم

سیستم عدلی

محاکم تجارتي افغانستان، به وضعیت فعلی کشور بی‌اعتنا بوده و فاقد ظرفیت هستند. بهبود در نحوهٔ تنفیذ قراردادهای حل و فصل منازعات نیز از حیطة صلاحیت‌های وزارت خارج است. با این حال وزارت هماهنگی‌اش را با وزارت عدلیه در راستای تصویب قوانین تجارتي که در حال طی مراحل شدن بوده و نیز انتقال نگرانی‌ها و ملاحظات سکتور خصوصی به سیستم عدلی کشور بهبود خواهد بخشید.

حل بدیل منازعات

مرکز حل منازعات افغانستان اخیراً جهت عرضهٔ خدمات میانجی‌گیری و تخصصی در تعداد محدودی از قضایای ارجاع شده از سوی محاکم تجارتي تأسیس گردیده است. قرار است این مرکز توسعه بیشتر یافته و در زمینهٔ حکمیت نیز به ارائه خدمات بپردازد.^{۲۶} وزارت به شرکت‌ها و تشبثات در هنگام ثبت و راجسترشان دربارهٔ مرکز حل منازعات معلومات داده و شرکت‌های مذکور را تشویق به استفاده از خدمات این مرکز در موارد مناسب به عوض رجوع به نظام عدلی کشور خواهد کرد.

تدارکات عامه

به منظور بهبود تدارکات عامه از طریق یک پالیسی جدید که تمرکز آن بیشتر بالای ارجحیت تولیدات داخلی بر اجناس وارداتی جهت رفع ضروریات سکتور دولتی می‌باشد طرحی روی دست است. وزارت جهت کمک به روند تطبیق این پالیسی، عرضه‌کنندگان داخلی کالاها و خدمات مورد ضرورت را شناسائی و انتخاب خواهد کرد. وزارت همچنان پالیسی "ترجیح کالای افغانی" برای تدارکات عامه را جهت تشویق مأمورین تدارکات دولتی به خریداری

^{۲۶} وزارت داخله ایالات متحده، گزارش پیرامون شرایط سرمایه‌گذاری در افغانستان. جون ۲۰۱۵.

کالا های ساخت افغانستان، مشروط بر اینکه معیارهای تعیین شده در زمینه هزینه و کیفیت در آنها مراعات شده باشد (و یا بتواند در آنها مراعات شود) توسعه و ترویج خواهد داد.

اصلاحات مالیاتی

پیچیده‌گی، عدم موجودیت یک سیستم ثابت مالیاتی و موجودیت مالیات اختیاری بر هزینه‌های معاملاتی تشبثات اثر می‌گذارد. با آنکه وزارت از بهبود در تأدیه مالیات توسط تشبثات و ازدیاد عواید دولت به طور کامل حمایت میکند (چون مالیات منبع اصلی و عمده بودجه عادی وزارت است)، اما از اصلاحات در پالیسی‌های مالیاتی نیز حمایت خواهد نمود. به گونه‌ای که این پالیسی‌ها با هدف تقویت (و یا حداقل ایجاد کمترین موانع برای) رشد و انکشاف سکتور خصوصی منطبق باشند.

اصلاحات ارضی

اصلاحات ارضی، اهمیت حیاتی برای تقویه سرمایه‌گذاری در افغانستان دارند. تشبثات نیاز به استملاک واضح و بی چون و چرای زمین داشته تا با اطمینان کامل بتوانند به سرمایه‌گذاری پرداخته و نیز از زمین به عنوان اعتبار برای کسب قرضه‌های توسعه کار و فعالیت اقتصادی استفاده نمایند. این امر نیازمند قانون ارضی است که زمینه را برای یک سیستم هماهنگ صدور قباله‌های زمین، ثبت و راجستر آسان، استفاده بهتر از ارضی استفاده نشده و توسعه بازار جایدادها و ارضی و بهبود حقوق مالکیت از طریق اداره ارضی مساعد سازد. وزیر تجارت به صفت رییس کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری، می‌تواند بر روند اصلاحات ارضی تأثیرگذار باشد. اداره ارضی جهت بهبود کارایی کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری، اخیراً به جمع اعضای این کمیسیون پیوسته است.

۳.۲ تسهیل تجارت و ترانزیت

اقتصاد افغانستان در حال حاضر ناپایدار است. خروج تدریجی نیروهای خارجی و کاهش چشمگیر مصارف نظامی این نیروها، توأم با کندی جریان کمک‌های خارجی، ناتوانی در افزایش میزان صادرات، سطح بالای واردات همه باعث بوجود آمدن کسر در بودجه کشوری شده است. جهت رفع این معضله میتوان پویایی و رفاه اقتصادی را از طریق یک سیستم باز و شفاف تجارتي، و مشارکت و حضور در شبکه‌های جهانی تولید توسط تجارت بدست آورد. همکاری منطقی از طریق موافقت‌نامه‌های تجارتي، از موانع فراروی تجارت کاسته و می‌تواند تجارت بین کشورهای متحابه را توسعه دهد.^{۲۷}

^{۲۷} گزارش تجارت و سرمایه‌گذاری آسیا- پاسیفیک ۲۰۱۴. کمیسیون اقتصادی و اجتماعی ملل متحد برای آسیا و منطقه پاسیفیک.

پالیسی تجارتي

پالیسی و مقررات تجارتي افغانستان، جز قوی ترین وسایل و ابزارهایی است که حکومت می تواند از آن جهت دستیابی به اهداف اقتصادی خویش و کمک به رشد و توسعه بهره گیرد. پالیسی های تجارتي مؤثر می توانند از طریق تشویق سرمایه گذاری موثر که منتج به افزایش توانایی رقابت سکتور خصوصی کشور در سطح بین المللی خواهد شد، زمینه توسعه اقتصادی را فراهم سازد.

هدف پالیسی های تجارتي تولید عواید از طریق وضع و تحصیل مالیات بر تجارت (محصول گمرکی) می باشد. مالیات تجارتي در حال حاضر بزرگ ترین منبع عاید داخلی برای حکومت افغانستان بوده و نرخ های مالیات در همکاری با وزارت مالیه تعیین گردیده و عواید جمع آوری می شوند. یکی از اهداف مشخص کلیدی در طرح و تدوین پالیسی های تجارتي باید برقراری توازن میان جمع آوری عواید مالیات بر تجارت و ایجاد محیط اقتصادی مساعد برای افزایش سرمایه گذاری مؤلد و اشتغال زایی باشد.

وزارت تجارت و صنایع مسئولیت اصلی را در زمینه طرح و تطبیق پالیسی های تجارت خارجی کشور دارد. کشور هنوز فاقد یک پالیسی ملی تجارتي است. گرچه وزارت تجارت و صنایع یک پیش نویس این پالیسی را تهیه کرده که نیازمند منظوری و تطبیق می باشد. نهایی سازی و تطبیق پالیسی تجارتي افغانستان به تمرکز و هماهنگی حکومت و نهادهای تمویل کننده در این زمینه کمک خواهد کرد. بطور مشخص وزارت فعالیت های ذیل را در این زمینه انجام خواهد داد:

- پالیسی ملی تجارت را همراه با مواد مربوط جهت توضیح این پالیسی برای مخاطبان کلیدی ترتیب خواهد کرد.
- پلان تطبیقی ۳ ساله را برای پالیسی ملی تجارت تهیه خواهد نمود که نقش و مسئولیت های مشخص کلی ادارات دولتی مربوطه در آن ذکر خواهد شد. پالیسی ملی تجارت هر ۲ یا ۳ سال یک بار مورد بازنگری و بازبینی قرار خواهد گرفت؛
- نظارت و تحلیل ساختار نرخ های تعرفه. (نرخ تعرفه های ترجیحی بر مبنای توافق نامه های تجارتي دوجانبه و چندجانبه)؛
- ایجاد و حفظ دیتابیس معلومات تعرفه و تجارت؛
- تطبیق پالیسی تجارت از طریق توافق نامه های منطقی و دوجانبه.

مدیریت سرحدات

افغانستان یک مرکز ترانزیتی مهم بوده که کشور های منطقه را به همدیگر وصل می‌سازد. بناً باید از موقعیت خود به عنوان نقطه تقاطع تجارتی بین آسیا و اروپا استفاده اعظمی نماید. ۳۲ نقطه عبور مرزی در افغانستان وجود داشته و وزارت تجارت و صنایع در این "بنادر خشک" صاحب انواع مختلف دارایی از جمله زمین، تعمیر و تجهیزات است که در حال حاضر توسط یک تصدی مختلط بنام آستراس (تصدی خدمات ترانزیتی افغان-شوروی) در بعضی از بنادر مدیریت می‌شوند.

هزینه‌های تجارت خارجی ممکن است بار سنگینی بر دوش شرکت‌های خصوصی‌ای که نیاز به واردات یا صادرات اموال دارند بگذارد. در مقطع فعلی ارائه‌ی خدمات در بنادر شدیداً بیروکراتیک، ناکارآمد، غیر شفاف، ناهماهنگ و کلاسیک بوده و ضروریات یک اداره مدرن که باید زمینه انتقال و ترانسپورت مؤثر و ارزان اموال از مرزها را فراهم سازد، برآورده نمی‌سازد. لازم است تا زمان و هزینه‌های ترخیص اموال کاهش داده شود. بناً وزارت تدابیر ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- از طریق بهبود چارچوب حقوقی و مقرراتی برای صدور جواز برای شرکت‌های بارچالانی و ترانسپورت بین‌المللی، به حمایت از انکشاف خدمات ترانزیتی سکتور خصوصی می‌پردازد؛
- همکاری سکتور دولتی و خصوصی در زمینه عرضه خدمات مورد نیاز در بنادر خشک را تشویق خواهد کرد؛
- مدیریت سرحدات را از طریق واگذاری مدیریت و پیشبرد فعالیت‌ها به سکتور خصوصی در تمام نقاط سرحدی افغانستان بهبود خواهد بخشید؛
- بعضی از بنادر سرحدی غیرفعال را احیاء نموده و بازدیدهای نظارتی اضافی را انجام خواهد داد؛
- ارتباط و هماهنگی را افزایش داده، نقش‌ها و وظایف عملیاتی تصدی آستراس و سائر ادارات را در تمام نقاط سرحدی وضاحت خواهد بخشید؛
- بارگیری، تخلیه و گدام اموال را به منظور ایجاد سهولت در روند صدور اموال بهبود خواهد بخشید؛
- از طریق تشکیل مجدد کمیته بین‌الوزارتی مدیریت سرحدات و گروپ استفاده‌کننده‌گان بنادر که جامعه تجار، تسهیل‌کنندگان ترانسپورتی و سایر شرکای زنجیره عرضه نیز در ترکیب آن حضور خواهند داشت، را ارتقا خواهد داد؛

- فعالیت های سرحدی را از طریق بهبود پروسه‌ها، به شمول گمرک، جهت تسریع ترخیص کالا و کاهش تقلب و فساد اداری، وضاحت بخشیده و فراگیر خواهد ساخت.

دیپلوماسی تجارتي

دیپلوماسی ابزار عمده پالیسی خارجی است که امکان مدیریت روابط بیرونی دولت را از طریق ارتباط و مراوده با ادارات و افراد خارجی فراهم میسازد. دیپلوماسی تجارتي، ارایه خدمات حکومت به جامعه تجار و متشبهین در راستای کمک به توسعه تجارت و کار و بار اقتصادی بین‌المللی است. دیپلوماسی تجارتي، نقش بارزی در تجارت و سرمایه‌گذاری جهانی ایفاء می‌کند.

هدف عمده آتشه‌های تجارتي، تحکیم مناسبات اقتصادی و ایجاد مناسبات تجارتي میان حکومت افغانستان، تشبث‌ها و کشور میزبان است. وظایف آنها شامل انجام تحقیق و مطالعات لازم پیرامون پتانسیل بازار، نظارت بر تغییرات وارده در مقررات واردات و صادرات و نیز محدودیت‌های تجارتي، ارائه ارقام و معلومات در مورد فعالیت‌ها و رویدادهای اقتصادی و مالی در کشور میزبان، مساعد ساختن زمینه مشارکت افراد علاقه‌مند در این فعالیت‌ها و رویدادها و ارائه‌ی مشوره درباره چگونگی تبلیغ و بازاریابی کالاها و خدمات افغانستان در کشور میزبان می‌گردد.

در حال حاضر وزارت تجارت و صنایع ۲۰ آتشه تجارتي و ۳ نماینده تجارتي (وکیل تجار) در ۱۷ کشور میزبان دارد. بیش از نیمی از بودجه وزارت مصرف آتشه‌ها و نمایندگان تجارتي وزارت در خارج از کشور میشود. افغانستان هم‌اکنون به ۳۵ کشور صادرات دارد که بسیار کمتر از اوسط همین رقم در کشورهای پیشرفته که به ۹۰ کشور دنیا صادرات دارند می‌باشد. بنابراین ضرورت است تا از دفاتر آتشه‌های تجارتي به نحو بهتری استفاده بعمل آمده تا محصولات افغانی در بازارهای خارجی جای باز کنند. بطور مشخص وزارت در این مورد اقدامات ذیل را روی دست گرفته است:

- استخدام آتشه‌های تجارتي بر اساس رقابت و اصل شایستگی صورت خواهد گرفت؛
- لایحه وظایف معیاری، مشخص و نتیجه محور را برای آتشه‌ها و نماینده‌های تجارتي ترتیب خواهد نمود؛
- میکانیزم ارتباط و گزارش‌دهی بین آتشه‌ها و وزارت را ایجاد خواهد نمود؛
- ستراتیژی بازاریابی جهت معرفی و ترویج کالاها و خدمات افغانی در خارج از کشور توسط آتشه‌ها را تدوین خواهد کرد.

تسهیل و انکشاف صادرات

افغانستان دارای منابع طبیعی سرشار است. سکتور های معدن و هایدروکربن (نفت و گاز) می‌توانند سهم قابل توجهی در رشد اقتصادی کشور ایفاء نموده و زمینه اشتغال، افزایش عواید خارجی و توسعه زیربناها را فراهم سازند. افغانستان همچنان می‌تواند دستاوردهای چشمگیری از صادرات تولیدات زراعتی مانند کشمش و سایر میوه‌های خشک، محصولات حیوانی مانند پوست و روده و قالین داشته باشد. با توجه به کاهش تدریجی کمک‌های خارجی، افزایش عواید، جلب سرمایه‌گذاری های خارجی و دریافت بازارهای جدید برای محصولات داخلی، نقش مهمی در تأمین آینده‌ای روشن برای افغانستان خواهند داشت. بنابر این وزارت قرار است تا اقدامات ذیل را روی دست گیرد:

- طرزالعمل ها و پروسه‌های صادراتی را فراگیر و ساده خواهد ساخت تا امکان دسترسی آسان‌تر تولید کننده گان داخلی به بازارهای خارجی را مهیا گردد؛
- موانع غیرتعرفه‌یی (فیس‌ها و مالیات سرحدی) را از میان خواهد برد؛
- زمینه ارائه مشوره و آموزش چگونه‌گی صادرات از جمله برندسازی، دیزاین، بسته‌بندی و کنترل کیفیت را به تشبثات کوچک و متوسط فراهم خواهد ساخت؛
- دسترسی به قرضه‌های صادراتی و معلومات درباره بازارهای صادراتی را تسهیل خواهد نمود؛
- کوشش‌ها در زمینه انکشاف صادرات را با نهادها و ادارات ذیدخل و سازمان های ذیربط هماهنگ خواهد ساخت؛
- از صادر کننده‌گان در قسمت حضور و اشتراک شان در نمایشگاه های تجارتي مهم حمایت به عمل خواهد آورد؛
- صادر کننده‌گان را به انتقال عواید خارجی شان به افغانستان و سرمایه‌گذاری در داخل کشور تشویق خواهد نمود.

دهلیزهای ترانزیتی

افغانستان منحصراً یک کشور محاط به خشک، از نظر واردات و صادرات کاملاً وابسته به کشورهای همجوار خود است. با آنکه افغانستان با شش کشور مرز مشترک دارد (ایران، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، چین و پاکستان)، اما قسمت اعظم حجم تجارت افغانستان از خاک پاکستان ترانزیت می‌شود که معنای آن اینست که اقتصاد افغانستان وابستگی بیش از حد به این کشور دارد. از اینرو لازم است تا افغانستان، شرکای تجاری و ترانزیتی خود را بیشتر بسازد. یک راه حل بالقوه عبارت از دهلیز لاجورد است. این دهلیز ترانزیتی کشورهای افغانستان، ترکمنستان، آذربایجان، گرجستان و ترکیه را از طریق جاده و خط آهن به یکدیگر وصل می‌سازد. دهلیز لاجورد، طرح مشترک وزارت تجارت و صنایع و وزارت امور خارجه است. توافقات اصولی در این باره حاصل شده و وزارت باید نظر تخنیکی‌اش را جهت ترتیب این موافقت‌نامه ترانزیتی چند جانبه ارائه کند.

ستندرها

وزارت تجارت و صنایع یکجا با اداره ملی نورم و ستندرد (انسا) در راستای بهبود و تصدیق کیفیت محصولات افغانی کار خواهد کرد. این امر نیاز به تضمین و تصدیق کیفیت؛ تعیین ستندرد های صنعتی، تخنیکی یا صحتی و فیتوصحتی، طرح قوانین در زمینه ستندردها، چارچوب های اعتبار دهی، و تسهیلات نمونه گیری (لابراتوارهای کنترل کیفیت) دارد. تعیین ستندرد های کیفی به تولید کننده گان کمک خواهد کرد تا محصولات شان را در بازارهای داخلی و خارجی به فروش رسانده و در عین حال، کیفیت و مصئونیت محصولات شان را بهبود بخشند.

گمرک

وزارت تجارت و صنایع با اداره گمرکات یکجا جهت فراگیر سازی و افزایش شفافیت در عملکرد های گمرکی (طرز العمل ها و اجراءات) کار خواهد کرد^{۲۸}. اقدامات جدید از قبیل تأسیس یک مرجع واحد، مدیریت خطر به کمک تکنالوجی جدید، تفتیش بعد از ترخیص، و بازبینی های بعد از ترخیص و مطابقت چارچوب حقوقی و مقرراتی با موازین بین المللی سازمان جهانی گمرکات می تواند به کاهش هزینه ها کمک کند. خودکار سازی سیستم می تواند باعث کاهش آزادی در کارکرد مأمورین گمرکی شده و در نتیجه فرصت های مبادرت به فساد اداری را محدود خواهد ساخت. وزارت تجارت و صنایع از آنجائیکه اداره شبکه ملی "بنادر خشک" را به عهده دارد، بنابر این میتواند تأثیر مستقیمی بالای گمرکات داشته باشد.

^{۲۸} کار با وزارت مالیه در راستای تطبیق سیستم آسیکودا در کلیه سرحدات.

۳.۳ توسعه موافقتنامه های منطقوی و دوجانبه تجارت و ترانزیت

موافقت های نامه های تجارتي و ترانزيتي

توقع ميرود تا موافقت نامه های تجارتي و ترانزيتي دو جانبه و منطقوی دست آورد های ادغام موفقیت آمیز افغانستان را در اقتصاد منطقه و جهان استمرار بخشند. تلاش در راستای تحکیم مناسبات اقتصادی از طریق عقد موافقت نامه های تجارتي و ترانزيتي، عامل مهم در تقویت امنیت و ثبات سیاسی در منطقه تلقی میگردد. موافقت نامه های حمایت کننده تجارت، تأثیر قابل توجهی در تثبیت افغانستان به عنوان یک مرکز عمده تجارت در سطح منطقه دارند.

موافقت نامه های تجارتي جدیدی که روی دست استند شامل دهلیز لاجورد و موافقت نامه تجارت ترجیحی با پاکستان می باشند. عقد موافقت نامه های تجارتي و ترانزيتي پیشنهاد شده با کشور های مهم منطقه، پیامدهای سیاسی چشمگیری در قبال خواهند داشت. بناءً وزارت امور خارجه باید از آغاز در این زمینه دخیل بوده و همچنان با سایر جوانب ذیدخل در این مورد مشوره صورت گیرد. ترتیب موافقت نامه های تجارتي منطقوی و دوجانبه و تفاهم روی آنها یک پروسه بسیار پیچیده و طولانی است.

ضروری است افغانستان موافقت نامه های تجارتي و ترانزيتي چندجانبه مهم مانند سارک، CAREC، ایکوتا را تصویب و یا تطبیق نموده و در سازمان های بین المللی و منطقوی حضور به هم رساند. همچنان ضرورت است تا موافقت نامه های تجارتي دوجانبه با همسایگان افغانستان – به ویژه پاکستان (از طریق اپتا)، ایران، چین، هند، ازبکستان، تاجیکستان و ترکمنستان – منعقد، تمدید و تطبیق شوند.

به طور مشخص، وزارت قرار است تا فعالیت های ذیل را روی دست گیرد:

- پیشرفت در زمینه تطبیق و اثرگذاری اقتصادی کلیه موافقت نامه های تجارتي موجود و بالقوه را بررسی نموده و یک آجدای مفصل برای سیاست گزاران و مذاکره کنندگان تهیه خواهد نمود؛
- پلان های دراز مدت و جامع برای موافقت نامه های تجارتي افغانستان ترتیب خواهد نمود؛
- تأثیرات اقتصادی موافقت نامه های تجارتي جدیداً پیشنهاد شده را قبل از شروع روند مذاکرات برای عضویت در آنها تحلیل و بررسی خواهد نمود. تأثیرات احتمالی موافقت نامه های تجارتي موجود بالای موافقت نامه های که قرار است منعقد شوند را مورد ارزیابی قرار خواهد داد؛

- تأثیرات اقتصادی قواعد مبدأ در موافقت‌نامه های موجود (و پیشنهادهای) تجارت ترجیحی را مورد مطالعه قرار خواهد داد. رهنمود های در رابطه با قواعد مبدأ قابل قبول را برای سیاست‌گزاران و مذاکره‌کنندگان ترتیب خواهد کرد؛
- الگو های تجارت دوجانبه، به شمول مزیت نسبی و جریان سرمایه‌گذاری و ساختار مصرف و تولید در این کشورها را مورد تحلیل کمی قرار خواهد داد؛
- سیاست‌های (مالیات) تجارتي و سرمایه‌گذاری فعلی و سایر موانع فراراه تجارت و سرمایه‌گذاری را تشریح و تحلیل خواهد نمود.

غیرمستقیم

نظام تعرفه

وزارت تجارت و صنایع جهت جلوگیری از انبار کردن کالاهای خارجی و یا افزایش فصلی ناعادلانه تعرفه‌های گمرکی و مالیات ترانزیتی، به گونه مثال در مورد مغزباب/میوه‌های خشک و پوست حیوانی، در هماهنگی با وزارت مالیه، از وجود یک نظام تعرفه مناسب اطمینان حاصل خواهد کرد. مکانیزم های مدیریت تعرفه از قبیل تشکیل یک کمیسیون تعیین تعرفه از صادر کننده‌گان و تولید کننده‌گان داخلی حمایت به عمل خواهد آورد. وزارت تجارت در هماهنگی با وزارت مالیه و اتاق های تجارت و صنایع و سایر نماینده‌گان سکتور خصوصی در قالب یک گروه کاری ساختار تعرفه ها را بررسی نموده و پیشنهادات لازم را جهت بهبود به کمیسیون تعرفه ها ارائه خواهد نمود. علاوه بر این، وزارت تجارت در این عرصه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- تأثیر گمرک و تعرفه‌ها را بالای انکشاف سکتور خصوصی بررسی خواهد کرد. ریاست تشبثات کوچک و متوسط وزارت باید بررسی‌های لازم را جهت تشخیص تأثیرات و ارائه پیشنهادات برای کاهش تأثیرات نامطلوب انجام دهد؛
- پالیسی‌ها و تعرفه های گمرکی را با پالیسی اقتصادی به منظور جایگزینی واردات و توسعه صادرات در سکتورهای مورد نظر، هماهنگ خواهد ساخت. وزارت تعدیل و تطابق مقررات و تعرفه‌های گمرکی را با ستراتیژی انکشاف اقتصادی هماهنگ خواهد نمود؛
- ترتیبات و توافقات گمرکی با کشور های همجوار را بهبود خواهد بخشید. فرصت‌ها برای عقد توافقاتی را که انطباق بیشتری با ستراتیژی انکشاف اقتصادی افغانستان دارند شناسائی خواهد کرد.

۴,۳ شمولیت در تجارت و اقتصاد جهانی

توقع می‌رود که عضویت افغانستان در سازمان تجارت جهانی، زمینه گسترش تجارت خارجی و سرمایه‌گذاری داخلی در کشور را فراهم سازد. الحاق به سازمان تجارت جهانی مستلزم آنست که افغانستان، نظام‌های تجارتی‌اش را از طریق قوانین تجارتی مربوط به مبارزه با انبار کردن یا دامپینگ، سبسایدی‌ها، جبران عوارض، اقدامات حفاظتی، ادغام و خریداری شرکت‌های چند ملیتی، حل منازعات، موانع تخنیکی فراراه تجارت، قواعد مبدأ، و حقوق مالکیت معنوی، با ضوابط سازمان تجارت جهانی هماهنگ و منطبق بسازد. قسمت اعظم کار اساسی در این زمینه به انجام رسیده است. اکنون ضرورت به بازنگری، نهایی‌سازی و نهایتاً کسب منظوری مقامات عالی‌تر در مورد استقامت پیشنهادی است. حکومت افغانستان به موافقت‌نامه‌های تجارتی و سرمایه‌گذاری دوجانبه و چندجانبه متعددی (که در حال حاضر تعداد شان بیش از ۳۰ است) پیوسته است که ذیلاً به مهم‌ترین آنها به طور مختصر اشاره خواهد شد.

متن 2: موافقت‌نامه‌های چندجانبه و جند جانبه افغانستان

سازمان تجارت جهانی (WTO)

وزارت تجارت و صنایع و ریاست عمومی تجارت بین‌المللی این وزارت، علیرغم بعضی چالش‌های بزرگ، پروسه الحاق افغانستان به سازمان مذکور را به پیش برده‌اند. در حال حاضر این پروسه تقریباً تکمیل شده است و افغانستان در آینده بسیار نزدیک عضویت سازمان تجارت جهانی کسب خواهد نمود.

موافقت‌نامه تجارت آزاد جنوب آسیا (SAFTA)

افغانستان در اپریل سال ۲۰۰۷ میلادی عضویت سازمان همکاری منطقه‌ای جنوب آسیا (سارک) را کسب نمود. کشور های بنگلادیش، بوتان، هند، مالدیو، نیپال، پاکستان و سریلانکا اعضای دیگر این سازمان هستند. متعاقباً در اگست ۲۰۰۸ میلادی، افغانستان به عضویت موافقت‌نامه تجارت آزاد جنوب آسیا (سافتا) درآمد. موافقت‌نامه سافتا، زمینه دسترسی ترجیحی به بازارها را از طریق کاهش نرخ عوارض گمرکی برای اموال ذکر نشده در لست‌های حساس کشورهای عضو فراهم می‌آورد.

سازمان همکاری اقتصادی (ایکو) / موافقت‌نامه تجارتي سازمان ایکو (ECOTA)

افغانستان در سال ۱۹۹۲ میلادی به سازمان همکاری اقتصادی (ایکو) پیوست. ایکو یک سازمان منطقه‌ای است که در سال ۱۹۸۵ توسط کشورهای ایران، پاکستان و ترکیه به منظور تقویت همکاری‌های اقتصادی، تخنیک و فرهنگی بوجود آمد. برعلاوه افغانستان، کشور های آذربایجان، ایران، قزاقستان، قرغیزستان، پاکستان، تاجیکستان، ترکیه، ترکمنستان و ازبکستان نیز عضویت این سازمان را دارا هستند.

موافقت‌نامه تجارتي سازمان ایکو (ECOTA) در سال ۲۰۰۳ میلادی از سوی افغانستان، ایران، پاکستان، تاجیکستان و ترکیه به منظور ایجاد یک ساحة تجارتي آزاد منعقد گردید. توقع می‌رود هر یک از کشورهای عضو، لستی از اموالی که مشمول ترجیحات تعرفه‌ی می‌شوند را تهیه کنند. این لست تدریجاً کاهش یافته تا آنکه حداقل ۸۰ فیصد مجموع تجارت اموال، تحت پوشش موافقت‌نامه تجارتي قرار گرفته و حداکثر نرخ تعرفه ۱۵٪ شود. ترجیحات تعیین شده در موافقت‌نامه ایکوتا هنوز عملی نشده‌اند.

برنامه همکاری اقتصادی منطقه‌ای آسیای مرکزی (CAREC)

افغانستان از زمان آغاز برنامه همکاری اقتصادی آسیای مرکزی (CAREC) در سال ۱۹۹۷، عضو این برنامه بوده است. برنامه متذکره عمدتاً روی موضوعات ترانسپورت، انرژی، تسهیل تجارت و سیاست‌های تجارتي تمرکز می‌کند. این برنامه، ترجیحات تعرفه‌ی برای تجارت بین کشورهای عضو قائل نمی‌شود.

۳.۵ حمایت از سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، یکی از منابع عمدهٔ تمویل هزینه‌های انکشاف بوده و زمینهٔ اشتغال‌زایی و گسترش تکنالوژی‌ها و ایده‌های نو را نیز فراهم می‌سازد. هر حکومتی نیاز به جذب و تسهیل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به منظور تضمین رشد پایدار و فراگیر دارد. موفقیت روند انکشاف به رهبری سکتور خصوصی، بستگی به توانایی حکومت در قانع‌ساختن سرمایه‌گذاران متردد نسبت به وجود فرصت‌های کار و فعالیت اقتصادی در کشور و مدیریت اوضاع امنیتی دارد. یک طریقهٔ عمده جهت تسهیل سرمایه‌گذاری، تجدید نظر و اصلاح قانون سرمایه‌گذاری بوده که این امر از طریق عملی ساختن اقدامات در زمینهٔ قوانین تجارتي جنبه عملی خواهد داشت.

مستقیم

ادارهٔ آيسا

بودجهٔ آيسا در قانون مسجل نشده و در مورد شخصیت حقوقی این اداره نیز ابهامات زیادی وجود دارد. این امر باعث تداخل وظیفوی این اداره با سایر ادارات از جمله ریاست‌های انکشاف سکتور خصوصی، اداره ثبت مرکزی، صنایع و نمایشگاه‌های وزارت تجارت و صنایع گردیده است. لازم است پالیسی صدور جواز و ثبت سرمایه‌گذاری‌های اداره آيسا مورد بازنگری قرار گرفته و پروسه‌های ثبت و راجستر تشبثات و سرمایه‌گذاری‌ها ساده و مؤثر گردد.

ادارهٔ حمایه سرمایه‌گذاری افغانستان (آيسا) دارالانشای کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری بوده که ریاست آن را وزیر تجارت و صنایع به دوش دارد. بناً کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری صلاحیت بازنگری، وضاحت‌بخشی و تعدیل نقش و جایگاه حقوقی آيسا و چگونگی رابطهٔ وزارت تجارت و صنایع با این اداره، از جمله تعدیل در احکام قانون سرمایه‌گذاری خصوصی به نحوی که تداخل کاری موجود میان ادارهٔ آيسا و وزارت از میان برده را دارد. همچنان کمیسیون متذکره می‌تواند ادارهٔ آيسا را ملزم به مؤثرسازی و ساده‌سازی سیستم صدور جوازه‌ها، و لغو آن دسته از طرزالعمل‌های جوازدهی که برای تنظیم سرمایه‌گذاری ضروری نیستند، سازد. آيسا باید روی صلاحیت‌ها و وظایف خود بعنوان یک ادارهٔ حمایت‌کننده تشبثات در مرحله قبل از سرمایه‌گذاری، حین سرمایه‌گذاری و بعد از سرمایه‌گذاری تمرکز بیشتر نماید.

رهنمود و کتاب راهنمای سرمایه‌گذار

علیرغم موانع گوناگونی که فراراه سرمایه‌گذاری در افغانستان وجود دارند، این امر باعث دلسردی بعضی از سرمایه‌گذارها نشده است. وزارت تجارت و صنایع، کتاب راهنمای سرمایه‌گذار و کتاب راهنمای فرصت‌های سرمایه‌گذاری را جهت ارائه‌ی معلومات روشن و فشرده به سرمایه‌گذاران بالقوه تهیه کرده است. راهنمای سرمایه‌گذار خلاصه‌ی از چارچوب قوانین تجارتي، طرز العمل‌های اداری و اسنادی که سرمایه‌گذار آنها را مدنظر داشته باشد، بانکداری، مالیه و سیستم مالیاتی کشور را در بر دارد. کتاب راهنمای فرصت‌های سرمایه‌گذاری، متمم کتاب راهنمای سرمایه‌گذار بوده و بخش‌های خاصی از اقتصاد افغانستان که امکانات و فرصت‌های سرمایه‌گذاری در آنها سودآور و مساعد است، در این کتاب مشخص گردیده‌اند. وزارت از طریق بازنگری سالانه و توزیع این دو سند راهنما، سرمایه‌گذاران بالقوه را تشویق به فعالیت می‌کند. وزارت تجارت و صنایع همچنان نمایشگاه‌هایی را ترتیب خواهد داد تا مستقیماً با سرمایه‌گذاران بالقوه تماس قرار گرفته و فرصت‌های موجود در کشور را با آنان شریک سازد.

بسته تشویقی سرمایه‌گذاری

نیاز است تا افغانستان سکتورهای را که از مزیت و برتری نسبی برخوردار است مانند صنعت استخراج معادن، تولیدات زراعتی، ساختمانی، زیربناها و بعضی صنایع سنتی را بیشتر انکشاف دهد. وزارت جهت جلب سرمایه‌گذاری در این سکتورهای نویدبخش، بسته‌ی از امتیازات هدفمند حمایتی و سرمایه‌گذاری، مخصوص هر سکتور^{۲۹} را عرضه خواهد نمود که (پس از تأیید وزارت مالیه) قابل اجرا خواهد بود. این ابتکار شامل موارد ذیل خواهد بود:

- تسریع روند ثبت و صدور جواز کار و فعالیت به شرکت‌ها؛
- مشوره‌ی حقوقی و مقرراتی؛
- کمک و پشتیبانی در زمینه‌ی خرید یا اجاره‌ی زمین؛
- مشوره‌ی پیرامون تحقیق و ارزیابی فرصت‌های مشخص سرمایه‌گذاری؛
- تسهیل مشارکت و حضور در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی و نمایشگاه‌های جاده‌یی؛

^{۲۹} اداره‌ی آيسا در حال حاضر پاره‌ی از این حمایت‌ها را انجام داده اما این حمایت‌ها هدفمند نبوده و در تطبیق آن نیز ضعف‌های به مشاهده می‌رسد. همچنان بسته‌های تشویق سرمایه‌گذاری باید توسط یک وزارت و نه یک توسط یک اداره‌ی پائین‌تر از آن عرضه شود تا اطمینان و اعتماد سرمایه‌گذاران به اینکه تعهدات سپرده‌شده عملی خواهند شد افزایش کسب کند.

- کاهش صرفیه برق تجارتي؛
- حمايت‌هاي گمركي و تعرفه‌يي؛
- کاهش يا حذف موقتي ماليات (براي سرمايه‌گذاري‌هاي واجد شرايط).

مناطق اقتصادي ويژه

مناطق اقتصادي ويژه وسيله براي تشويق و توسعه سرمايه‌گذاري خصوصي، اشتغال، رشد صادرات و جايزيني واردات، و متنوع سازي فعاليت‌هاي اقتصادي است. معيارهاي از قبيل دسترسي به يك ماركييت بزرگ مكممل با درآمد بالا يا موجوديت منابع طبيعي مناسب يا دسترسي آسان به سهولت‌هاي ترانسپورت بحري ارزان كه همه اين‌ها باعث جذب سرمايه‌گذاران علاقمند به فعاليت‌هاي صادراتي مي‌گردند. موارد متذكره بايد در ترتيب پيشنهاده براي دسترسي به اماكن و موقعيت‌هاي معين براي ايجاد مناطق مذكور درنظر گرفته شوند. توسعه پارک‌هاي صنعتي كه قبلا طراحي يا ايجاد شده اما هنوز فعال نشده‌اند، مورد بررسي و غور قرار خواهد گرفت. وزارت قرار است يك سلسله اقدامات را در ذيل ذكر است، روي دست گيرد:

- قوانين، پاليسي‌ها و طرزالعمل‌هاي مشخصي براي تنظيم و مديريت مناطق اقتصادي ويژه ايجاد خواهد کرد؛
- موقعيت اين مناطق را تعيين نموده و امکان‌سنجي‌هاي مربوطه را انجام خواهد داد؛
- مكانيزم‌هاي هماهنگي و مشاركت را براي مديريت و تنظيم اين مناطق ترتيب خواهد نمود؛
- تعرفه‌هاي ترجيحي و معافيت‌هاي گمركي براي مناطق اقتصادي ويژه را در پاليسي‌ها، قوانين و مقررات مربوطه خويش خواهد گنجانيد.

۳۶ معقول‌سازي ثبت و جوازدهي

پروسيجرهاي پيچيده موجب دلسردی متشبتين و دشوار شدن سرمايه‌گذاري و فعاليت شرکته‌ها مي‌گردد. اقدامات تسهيل‌کننده به ساده‌سازي پروسه‌ها و مقررات کمک مي‌نمايد. شواهد بدست‌آمده از سوي بانک انكشاف آسيابي^{۳۰} نشانگر آنست كه هر گاه پيچيده‌گي مقررات کمترگريده و پروسه‌هاي اداري ساده‌تر شوند، تعداد تشبثات رسمي كه وارد عرصه كار و فعاليت مي‌شوند دو تا چهار برابر رشد و افزايش كسب خواهد نمود. با توجه به اين مسأله وزارت تجارت‌وصنايع بايد روي هماهنگ‌سازي و ساده‌سازي طرزالعمل‌هاي ثبت و راجستر، عرضه خدمات از طريق

^{۳۰} حمايت بانک انكشاف آسيابي از تقويت محيط مساعد براي انكشاف سكتور خصوصي: مطالعه موضوعي. بانک انكشاف آسيابي، دسامبر ۲۰۱۳ ميلادي.

یک مرجع واحد، ثبت آنلاین، و افزایش دسترسی به معلومات درباره شرکت‌ها تمرکز نماید. وزارت باید تلاش‌هایش در زمینه آوردن اصلاحات در مقررات را متمرکز به کاهش هزینه‌های شروع کار و فعالیت شرکت‌های جدید کند. تسهیل روند خروج تشبثات از عرصه فعالیت‌های اقتصادی در چارچوب قوانین مؤثر افلاس (بخشی از مجموعه قوانین تجارتي) که به شرکت‌های توانمند امکان سازماندهی مجدد و به شرکت‌های ضعیف و کم توان، اجازه انحلال یا فروش دارائی‌های‌شان را می‌دهد، مسأله‌ای مهم برای تضمین رشد اقتصادی محسوب میشود.

مستقیم

ثبت و جوازدهی شرکت‌ها

اداره آيسا در حال حاضر مرجع با صلاحیت در قسمت ثبت و راجستر شرکت‌ها بوده و نقش این اداره در این بخش باید مورد بازبینی قرار گیرد. اکثر جوازهای که توسط اداره آيسا توزیع می‌گردند باید همه ساله تمدید شوند. تأیید درخواستی‌های تمدید جواز بستگی به تصدیق وزارت مالیه در مورد پرداخت کلیه دیون مالیاتی دارد. تمدید جواز آيسای بعضی شرکت‌ها بدلیل لزوم تفتیش وضعیت مالیاتی‌شان از سوی وزارت مالیه به تأخیر مواجه می‌شود، در حالی که وزارت مالیه اطمینان داده است که تفتیش مالیاتی نباید مانع تمدید جواز آيسا گردد. بنا بر اظهارات منابع مؤثق در سکتور خصوصی، فساد اداری و رشوه خواری در پروسه تمدید جواز، امر شایع و معمول است. ارزیابی تأثیرات شرایط تعیین شده برای صدور جواز شرکت‌ها و فعالیت‌های تجارتي به هدف کاستن موانع موجود در عرصه اطاعت‌پذیری و جلوگیری از هزینه‌های مقرراتی غیرضروری صورت می‌گیرد.

ثبت و راجستر شرکت‌ها مشمول یک پروسه بیروکراتیک طوی است که متشبین باید آن را طی نمایند. سایر شرایط تعیین شده در قوانین و مقررات ممکن است زحمات بیشتر و هزینه‌های مقرراتی بیشتری بر دوش متشبت بگذارد. بسیاری از انواع جواز های کار و تجارت باید به طور دوره‌یی تمدید شوند، امری که ممکن است در تمام موارد لازم و موجه نباشد. وزارت در راستای ساده سازی و هماهنگ نمودن پروسه های ثبت و جوازدهی شرکت‌ها خواهد کوشید تا از موانع موجود در مقابل تشبثات جدید و سابقه کاسته و آنها را تشویق به ثبت و راجستر نماید.

مرجع واحد

یک مرجع واحد برای ثبت و راجستر شرکت‌ها می‌تواند هزینه‌های شروع فعالیت‌های تجارتي و اقتصادی را کاهش دهد. جوازدهی از سوی یک مرجع واحد (به بخش اصلاحات مربوط به سرمایه‌گذاری مراجعه شود) در کاستن هزینه‌های ورود تشبثات به سکتور رسمی، موفق عمل کرده است. وزارت از طریق ایجاد یک سیستم مدرن ارائه

خدمات (مراکز ارائه خدمات همه جانبه) پروسه‌ها و شرایط ثبت و جوازدهی را ساده تر ساخته و شفافیت آنها را نیز افزایش خواهد داد.

خدمات الکترونیکی

سیستم های ثبت و راجستر آنلاین شرکت ها و تشبثات، در کاهش فرصت های فساد اداری موثر میباشد. عرضه خدمات دولتی توسط سیستم های الکترونیکی یا انترنتی شفافیت در کار را افزایش داده، از تأخیر کاری جلوگیری نموده زمینه فساد اداری محدود میسازد. سیستم مذکور تماس مستقیم مراجعین را با دستگاه اداری یا بیروکراسی حکومت محدود ساخته، فرصت ها برای تصمیم‌گیری را مساعد ساخته و در افزایش مؤثریت پروسه کمک خواهد کرد. وزارت پس از ایجاد یک مرجع واحد طی مراحل، خدمات ثبت و راجستر آسان به شکل آنلاین را نیز ارائه خواهد کرد. این امر احتمالاً در قالب یک برنامه وسیع و عمومی حکومت‌داری الکترونیکی انجام خواهد یافت. از آن جای که بسیاری از تاجران احتمالاً آشنایی لازم با کامپیوتر و سیستم‌های آنلاین را ندارند، کارمندان اداره ثبت مرکزی و مالکیت فکری در وزارت تجارت و صنایع به متشبین و تجار در قسمت استفاده از پروسه‌های آنلاین رهنمایی و کمک خواهند کرد.

تجارت الکترونیکی

گرچه تجارت الکترونیکی در حال حاضر بخش کوچکی از اقتصاد افغانستان را تشکیل می‌دهد، اما یک سکتور در حال رشد بوده که باید در آینده اهمیت و وسعت بیشتری پیدا کند. بدین لحاظ وزارت در راستای ترویج و توسعه سکتور تجارت الکترونیکی در افغانستان خواهد کوشید. متأسفانه هیچ ارتباط و پیوندی بین ثبت و راجستر تشبثات و ثبت و راجستر دومین وب سایت (website domain) در وزارت مخابرات وجود نداشته و کریدت کارت ها در افغانستان بسیار به ندرت استفاده می‌شوند که این امر پرداخت آنلاین را دشوار می‌سازد. علاوه بر این وزارت فاقد هر گونه ظرفیت برای حمایت و پشتیبانی از تجارت الکترونیکی است. بنابر این وزارت تجارت و صنایع در این عرصه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- تشبثات الکترونیکی را در حوزه صلاحیت‌های رسمی خود شامل خواهد ساخت؛
- تشبثات و تجارت‌های الکترونیکی را در همکاری با وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی ثبت و راجستر خواهد کرد؛
- ظرفیت لازم برای حمایت از تجارت الکترونیکی را بوجود خواهد آورد؛
- پالیسی و ستراتیژی تجارت الکترونیکی را طرح و تطبیق خواهد نمود؛

۳.۷ حمایت از حقوق مستهلکین

فشار مداوم جهت افزایش تعرفه‌های گمرکی به منظور حمایت بیشتر از صنایع و تولیدات داخلی وجود داشته اما فقدان موجود بازار محوری فقط و فقط نشانگر تعهد بنیادی ضعیف به اصل رقابت است. متشبهینی که روابط و مناسبات نزدیک خانواده‌گی یا قبیله‌ای با مقامات ولایات و دولت دارند در بسیاری از نواحی کشور بر بازارها تسلط کامل دارند. علاوه بر این بعضی مشاغل به شمول صرافی و تولید قالین دارای اتحادیه‌های سازمان‌یافته هستند که از شرکت‌های موجود حمایت نموده و موانعی برای ورود شرکت‌های جدید به این صنایع و شروع فعالیت آنها ایجاد می‌کنند. لازم است تا وزارت از طریق تطبیق قانون حمایت از مستهلکین و قانون جدید رقابت (به برنامه قوانین تجارتي وزارت تجارت و صنایع مراجعه شود) از مستهلک حمایت بعمل آورده و زمینه رقابت بیشتر را فراهم سازد.

مستقیم

کالاهای استراتژیک

در بعضی سکتورها قیمت‌ها ممکن است نوسان چشمگیری داشته و یا اموال وقتاً فوقتاً کمیاب گردند. بناً لازم است تا حکومت تدابیری را روی دست گیرد تا در قیمت‌ها ثبات به وجود آمده و موجودیت دسترسی مداوم به محصولات به ویژه کالاهای استراتژیک مانند برنج، آرد، بوره، گندم، غیره را تضمین کند. چون حکومت افغانستان هزینه سبب‌ساییدی یا ایجاد ذخایر استراتژیک در اختیار نداشته و مدیریت کالاهای استراتژیک فرصت را برای فساد اداری مساعد می‌سازد، بنا بر این هر گونه اقدام حکومت افغانستان در این زمینه باید با احتیاط و دقت کامل طرح و تطبیق شود. وزارت تجارت و صنایع در این عرصه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- نقش خود را در مورد کالا های استراتژیک از جمله تشخیص اینکه کدام کالاها باید استراتژیک تلقی گردند، تعریف و مشخص خواهد کرد؛
- صلاحیت قانونی وزارت در اجرا و تطبیق نقش تعیین شده اش را تثبیت خواهد نمود؛
- پالیسی، استراتژی و پلان روشنی را برای عملی ساختن نقش وزارت در زمینه رفع نقایص بازار در مورد کالا های استراتژیک تدوین خواهد نمود؛
- سهمیم بودن وزارت در عرصه کالا های استراتژیک را به اطلاع عموم خواهد رساند.

نفت و گاز

دو اداره مشمول تشکیل وزارت در سکتور نفت دخیل استند که عبارت از ریاست تنظیم مواد نفتی و تصدی مواد نفتی و گاز مایع است که تصدی مذکور یکی از چند تصدی معدود خودکفا می‌باشد. ریاست تنظیم مواد نفتی در جهت بهبود مدیریت و فعالیت صنعت نفت در افغانستان فعالیت نموده و در تلاش است تا ضرورت مواد نفتی کشور به شکل بهتر تأمین شده، نوسانات در قیمت‌ها کاهش یافته و قیمت‌های مواد نفتی مناسب باشند. تصدی مواد نفتی و گاز مایع یک بخش تحت مدیریت وزارت بوده که مواد نفتی و گاز مایع را به کشور وارد نموده و هم از طریق تانک‌های تیل این تصدی و هم به عمده فروشان و پرچون فروشان سکتور خصوصی به فروش می‌رساند. بناً وزارت در این عرضه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- نقش خویش را در سکتور نفت و گاز تعریف خواهد کرد؛
- امکانات تجارتي یا خصوصی‌سازی تصدی مواد نفتی و گاز مایع را بررسی خواهد کرد؛
- نقش ریاست تنظیم مواد نفتی را به منظور تقویت آن وضاحت خواهد بخشید؛
- امکان ایجاد ذخایر استراتژیک نفت و گاز را ارزیابی خواهد نمود؛
- در راستای تصویب و تنفیذ قانون تصفیه و عرضه مواد نفتی خواهد کوشید؛

۳.۸ بهبود دسترسی به قرضه

یکی از محدودیت‌های عمده که تشبثات افغانی با آن روبرو استند، فقدان دسترسی به قرضه است. بسیاری از افغان‌ها دارای توانایی‌های مالی بوده ولی از سکتور بانکی دوری نموده و سرمایه‌گذاری‌ها معمولاً در بخش‌های غیرمولد چون جایدادها و زمین صورت می‌گیرد. بانک‌ها به دلیل خطرات و مشکلات در بازپس‌گیری قرضه‌های اعطاشده که ناشی از ناکارایی سیستم حقوقی کشور است، تمایل چندانی به قرضه‌دهی ندارند. تشبثات تکتانه قرضه‌های بانکی را بسیار بالا دانسته و غالباً از ارائه وثیقه مطمئن عاجز استند. چون ابهامات زیادی در بخش مالکیت زمین‌ها وجود داشته و بسیاری از شهروندان کشور قرضه‌ها و خدمات مالی مطابق با شریعت را ترجیح می‌دهند. خدمات مالی که فعلاً در افغانستان عرضه می‌شوند متنوع بوده ولی ناهماهنگ و محدود استند^{۳۱}. وزارت تجارت و صنایع می‌تواند تا در همکاری با د افغانستان بانک روی پالیسی‌ها و چارچوب حقوقی، مقرراتی و نظارتی

^{۳۱} استراتژی انکشاف تشبثات کوچک و متوسط ۲۰-۲۰۱۵. ریاست انکشاف تشبثات کوچک و متوسط. وزارت تجارت و صنایع. جون ۲۰۱۵ میلادی. پیش‌نویس.

با پشتیبانی از انکشاف نهادی و کار با دونه‌ها در راستای توسعه برنامه های تضمین قرضه انکشاف بانکداری اسلامی^{۳۲}، بهبود نحوه دسترسی به قرضه های صادراتی و افزایش میزان دسترسی به قرضه را فراهم سازد.

مستقیم

تضمین قرضه

دولت به وسیله برنامه تضمین قرضه میتواند تشبثات کوچک و متوسط را به شکل اصولی حمایت نموده و توازن معقول را میان بهره‌مند شدن شرکت های انفرادی و نوسانات مالی بازار برقرار نماید. تضمین قرضه می‌تواند اشکال گوناگونی داشته، اما شیوه معقول آن اینست که حکومت قرضه اعطا شده از سوی یک بانک خصوصی را ضمانت نموده و در صورت عدم پرداخت قرضه توسط متشبهت قرض گیرنده، مسئولیت بازپرداخت قرضه را به بانک به عهده می‌گیرد. با عملی شدن این مساله خطر عدم پرداخت قرضه تا حد چشمگیری کاهش یافته و در نتیجه تشبثات خواهند توانست نسبت به قبل با تکتانه پائین تر قرضه دریافت کنند. وزارت در این راستا اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- یک گروه کاری را به اشتراک نماینده‌گان وزارت مالیه و د افغانستان بانک جهت بررسی امکانات راه اندازی برنامه تضمین قرضه تشکیل خواهد داد؛
- امکان تطبیق برنامه فوق‌الذکر را به طور همه جانبه خواهد سنجید؛
- بانک‌های بالقوه همکار و بودجه نهاد های تمویل کننده را شناسائی خواهد کرد؛
- پلان تطبیقی برای برنامه تضمین قرضه تشبثات کوچک و متوسط را ترتیب خواهد نمود؛
- تعهد وزارت مالیه و د افغانستان بانک را در مورد سقف بودجه اولیه برنامه تضمین قرضه به دست خواهد آورد. بودجه ابتدایی می‌تواند چیزی در حدود ۱۰ میلیون دالر بوده که راه اندازی پروژه و ارزیابی امکانات تطبیق آزمایشی آن را آسان تر خواهد ساخت؛
- طرح و تطبیق برنامه تضمین قرضه به تشبثات کوچک و متوسط؛

^{۳۲} د افغانستان بانک و مؤسسه حرکت - سازمان تسهیل شرایط سرمایه‌گذاری افغانستان - در قسمت ایجاد بانکداری اسلامی، به ویژه تدوین یک چارچوب تنظیم بانکداری اسلامی، یک مورد نظارتی اسلامی و خدمات مالی مطابق با شریعت اسلام- با یکدیگر همکاری دارند.

بانکداری اسلامی

در سروی که اخیراً توسط وزارت تجارت و صنایع صورت گرفت، در حدود ۴۵ درصد پاسخ دهنده‌گان دسترسی به قرضه را مهم‌ترین و سریع‌ترین عامل در زمینه‌ انکشاف تشبثات کوچک و متوسط تلقی کرده بودند. آنان به این نظر استند که مشکل عمده در راستای دریافت قرضه، عدم موجودیت خدمات مالی مطابق با شریعت اسلامی است. تا چندی قبل هیچ بانک دولتی خدمات مالی برابر با شریعت را عرضه نمی‌کرد، ولی بانک ملی به تازه‌گی عرضه این نوع خدمات را آغاز نموده است. خدمات مالی برابر با شریعت اکثراً توسط بانک‌های تجارتي خصوصی ارائه می‌شوند اما در این زمینه توجه خاصی به تشبثات کوچک و متوسط صورت نگرفته است. بانک بین‌المللی افغانستان (AIB) یک برنامه قرضه دهی خاص برای تشبثات کوچک و متوسط داشته، اما برنامه مذکور منطبق با احکام شریعت نیست. وزارت تجارت و صنایع در این زمینه تدابیر ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- بانک‌ها را به ارائه و ترویج خدمات مالی برابر با شریعت اسلامی برای تشبثات کوچک و متوسط تشویق خواهد نمود؛
- گروه کاری بانکداری اسلامی را تشکیل خواهد داد؛
- مقررات بانکداری اسلامی را تهیه و تصویب خواهد کرد؛
- بانک‌های خصوصی را به ترویج و تبلیغ خدمات بانکداری اسلامی در میان تشبثات کوچک و متوسط تشویق خواهد نمود؛
- هدایات لازم را به بانک‌های دولتی جهت عرضه و تبلیغ خدمات بانکداری اسلامی برای تشبثات کوچک و متوسط صادر خواهد کرد؛
- چگونگی عرضه و ترویج خدمات بانکداری اسلامی به تشبثات کوچک و متوسط را مورد نظارت و ارزیابی قرار خواهد داد؛

قرضه‌های صادراتی

قرضه صادراتی فرق زیادی با قرضه تجارتي، قرضه به شرط ارائه وثیقه و یا بیمه دارد. برای پرداخت قرضه کالایی که فروخته شده و به خارج انتقال داده می‌شود مدت زمان بیشتری را در بر گرفته و زمان و امکانات زیادتری نیاز است تا در مورد خریدارها اطمینان حاصل شود. منظور از قرضه تجارتي به طور عموم فراهم آوری امکانات مالی برای معاملات تجارتي بوده در حالیکه قرضه برای تهیه سرمایه دورانی معمولاً مربوط به فراهم آوری امکانات مالی خاص قبل از انتقال اموال است. مشتری‌های خارجی که به نقدینگی کافی دسترسی ندارند می‌توانند خواستار مدت

اعتبار طولانی (زمان بیشتر برای پرداخت قیمت اجناس) شوند. خدمات مالی تجارتي شامل فکتورینگ (Factoring) (زمانی که کالا انتقال داده می‌شود، مقدار مجموعی آن به حساب دریافتی تبدیل شده و میتوان حساب های دریافتی را با قیمت نازلتر به فروش رساند)؛ فروش طلبات [forfeiting] (یعنی فروش حساب های دریافتی یا چک های دراز مدت خریدار خارجی با قیمت پائین تر)؛ و فراهم آوری امکانات مالی مبتنی بر سفارش خرید یا تفاهم نامه قانونی امضاء شده توسط خریدار که از فروشنده تقاضای عرضه کالاها یا خدمات را می‌کند، می‌باشد. میانجی های مختلف مانند بانک ها و سایر نهاد های تمویل کننده، توسط تمویل هزینه مالی با صدور لیترا آف کريدت یا ضمانت بانکی معاملات تجارتي بین المللی را تسهیل میبخشند. وزارت در این زمینه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- میزان عرضه و تقاضا برای دسترسی به قرضه های صادراتی در افغانستان را مشخص خواهد نمود؛
- وضعیت قرضه های صادراتی را تحلیل نموده و پیشنهاداتی را در مورد گزینه های مختلف ارائه خواهد کرد؛
- یک پلان عمل را بر مبنای پیشنهادات فوق الذکر تدوین و تطبیق خواهد نمود؛

بازار اسهام کابل

یکی از راه حل های بالقوه برای آنکه شرکت های افغانی بتوانند سرمایه لازم برای فعالیت های خود را به دست آورند، ایجاد یک بازار اسهام است تا شرکت ها بتوانند در آنجا اسهام خود را به سرمایه گذاران به فروش برسانند. این طرح فرصت خوبی را برای افغان ها مساعد خواهد ساخت تا بخشی از ذخیره پولی شان در رشد و انکشاف اقتصاد کشور به کار انداخت و مفاد قابل توجهی نصیب شان گردد. این طرح چالش های خاصی را در قبال داشته ولی وزارت تجارت و صنایع قصد دارد تا این طرح را مورد مطالعه قرار داده و در صورتی که امکان عملی شدن آن باشد، یک پروپوزل جامع جهت دریافت بودجه لازم برای عملی نمودن آن تهیه نماید.

غیر مستقیم

دفتر اعتبار [Credit Bureau] و دفتر ثبت وثیقه

دفتر اعتبار از طریق کاهش خطر نپرداختن دوباره قرضه ها به بانکها در تخصیص اعتبار [credit] برای شرکت های کوچک کمک می کند. دفتر اعتبار می تواند مؤثریت پروسه قرضه دهی بانکها را افزایش داده به گونه که اکثر بانک ها خواهند توانست تا زمان و هزینه های تکمیل پروسه دریافت قرضه را کاهش قابل ملاحظه داده، دیتابیس ها را دیزاین نموده، ساحه پوشش خدمات شان را وسعت داده و پرسش های مردم را در مورد اعتبارات بانکی پاسخ دهند. د افغانستان بانک در حال ایجاد یک دفتر معلومات اعتبار بوده و همچنان یک دفتر ثبت وثیقه نیز ایجاد نموده که با افزایش ضریب اطمینان قرضه دهی، زمینه دسترسی به قرضه و کاهش هزینه اعطای قرضه را فراهم

خواهند آورد. وزارت تلاش هایش را در هماهنگی با د افغانستان بانک جهت ادغام بهتر پروسه ثبت و راجستر شرکت‌ها با دفاتر اعتبار و ثبت وثیقه ادامه خواهد داد.

۳.۹ تقویت همکاری میان دولت و سکتور خصوصی

چارچوب های پالیسی، حقوقی، نهادی و مقرراتی برای همکاری دولت و سکتور خصوصی هم‌اکنون از سوی چندین نهاد و اداره دولتی از جمله وزارت های مالیه، اقتصاد، صحت عامه و زراعت در حال تسوید است. وزارت تجارت و صنایع، امکان تطبیق اصلاحات در راستای توسعه مشارکت سکتور خصوصی در تصدی‌ها و شرکت های دولتی را مورد بررسی قرار خواهد داد. همچنان این وزارت خواهد کوشید تا منظور ایجاد پروژه ها و کمپنی‌های مشترک دولتی-خصوصی، به ویژه در بخش‌های انرژی، ترانسپورت، و بنادر خشکه زمینه های لازم را فراهم سازد.

مستقیم

تصدی‌ها و شرکت‌های دولتی

وزارت مسؤولیت مدیریت ۹ تصدی دولتی و ۸ شرکت دولتی که نیمی از آنها فعال اند را به عهده دارد. وضعیت عمومی تصدی‌ها و شرکت های دولتی نامطلوب است. فعالیت بسیاری از آنها دوامدار نیست. بعضی از تصدی‌های دولتی دارائی های قابل ملاحظه (عمدتاً تعمیر و زمین) در اختیار دارند که می‌توان استفاده بسیار مفید تری از آنها به نفع اقتصاد کشور نموده و یا حداقل از ضایع شدن سرمایه ملی توسط این تصدی‌ها جلوگیری کرد. بنابر این وزارت در این بخش اقدامات ذیل را روی دست دارد:

- یک ارزیابی مفصل مالی (هزینه- مزایا) و عملیاتی از تصدی‌ها و شرکت‌های دولتی تحت امر خود انجام خواهد داد تا بهترین گزینه ممکن را برای هر یک از این تصدی‌ها و شرکت‌ها تشخیص دهد. (انحلال، تجارتی‌سازی^{۳۳}، تشکیل شرکت مختلط دولتی-خصوصی، یا خصوصی‌سازی)؛
- مهارت های کارکنان ریاست تصدی‌های دولتی را در بخش محاسبه ارتقاء داده تا بتوانند وضعیت مالی تصدی‌های مذکور را سنجش، مدیریت نموده و گزارش های جامع را در این مورد ترتیب و ارائه کنند؛
- تداخل وظیفوی موجود میان دو ریاست را که در زمینه تصدی‌های دولتی صلاحیت دارند، رفع خواهد نمود؛

^{۳۳} حکومت می‌تواند در بعضی از تصدی‌های دولتی سرمایه‌گذاری نموده تا میزان عواید آنها را نشان دهد و از این طریق، سرمایه‌گذاری سکتور خصوصی را در آینده جلب کند.

زیربنا - انرژی و ترانسپورت

افغانستان باید به تشویق سرمایه‌گذاری خصوصی جهت توسعه زیربناها بپردازد. مشارکت سکتور خصوصی در انکشاف زیربناها به ویژه سکتورهای انرژی و ترانسپورت می‌تواند خلای چشمگیر در تمویل زیربناها را پر نموده و مؤثریت عرضه خدمات عامه را افزایش دهد. وزارت، فرصت‌ها برای ترتیب پروپوزل‌های مربوط به سرمایه‌گذاری خصوصی وسیع‌تر در زیربنای عامه از طریق پروژه‌ها و شرکت‌های مشترک دولتی-خصوصی را مورد بررسی قرار خواهد داد.

۳.۱۰ تقویت سکتورهای عمده اقتصاد افغانستان^{۳۴}

صنعت افغانستان در طول بیش از دو دهه جنگ و کشمکش داخلی صدمات بزرگی را متحمل شده و بسیاری از فابریک‌ها و حتی قسمت اعظم از صنایع خانگی از کار افتاده است. بخش کوچک از صنایع داخلی که در حال حاضر فعال است فقط به تولید مواد محلی محدود شده است. ایجاد اشتغال برای نیروی کار عظیم استفاده نشده در کشو و توسعه سکتور تولیدی عواید وافر را نصیب این کشور خواهد کرد. چون قیمت نیروی کار در کشور های چون هند و چین پیوسته در حال افزایش است، بنابر این افغانستان یک گزینه کم مصرف و ارزان برای سرمایه‌گذاران به شمار می‌رود. افغانستان همچنان توانایی جایگزین ساختن تولیدات داخلی به عنوان بدیل کالا های وارداتی را در بازار هایش دارد.

قسمت اعظم تشبثات فعال در سکتور های عمده، به عنوان تشبثات کوچک و متوسط مورد حمایت قرار می‌گیرند. بناً شناسائی، حمایت و تقویت سکتورهای عمده نیز یکی از اجزای مهم ستراتیژی انکشاف تشبثات کوچک و متوسط بوده که به طور کامل در ستراتیژی عمومی وزارت که خطوط کلی آن در این سند آمده است، گنجانیده شده است.

سکتورهای ستراتیژیک

در افغانستان سکتورهای اصلی (به گونه مثال، قالین، سنگ‌های قیمتی و کشمیره) و سکتورهای فرعی زیادی (چون تولید جوس میوه‌جات، زعفران، لبنیات، و مرغ‌داری، تولیدات زراعتی، سیخ گول و سمنت) موجود اند که ظرفیت

^{۳۴} به راپور تقدیم شده از سوی وزارت به کابینه تحت عنوان "تطبیق پالیسی صنعتی". ۲۰۱۴ مراجعه شود.

بالای رشد و انکشاف را در آینده داشته دارای مزیت و برتری نسبی اند.^{۳۵} در جدول ذیل آن عده سکتور های که رسماً با وزارت تجارت و صنایع همکار بوده و در بعضی موارد از پشتیبانی نهادهای تمویل کننده نیز برخوردار اند ذکر شده اند.

جدول 4: حمایت پروژه‌های دونه‌ها از سکتورهای تشبثات کوچک و متوسط

شماره	سکتور (زنجیره عرضه)	حمایت دونه
۱	تشبثات زراعتی	ABADE
۲	قالین	ABADE
۳	مرمر	USAID-ABADE
۴	سنگ‌های قیمتی	USAID-ABADE
۵	مواد ساختمانی	USAID-ABADE
۶	تشبثات کوچک و متوسط زنان	USAID-ABADE
۷	چرم	GIZ
۸	کشمیره	DFID-TAMoCI
۹	حکاکی چوب	DFID-TAMoCI
۱۰	نباتات طبی	DFID-TAMoCI
۱۱	کلالی	DFID-TAMoCI

این سکتور های استراتیژیک یا کلیدی باید در مرکز حمایت‌های دولت از روند انکشاف تشبثات کوچک و متوسط قرار گیرند چون از بیشترین پتانسیل در قسمت رشد اقتصادی و ازدیاد مشاغل و درآمدها برخوردار هستند. انکشاف تشبثات کوچک و متوسط فعال در سکتور های عمده باید از طریق یک رویکرد مبتنی بر زنجیره عرضه صورت

^{۳۵} پیش‌نویس استراتیژی انکشاف تشبثات کوچک و متوسط وزارت تجارت و صنایع ۲۰ - ۲۰۱۵ میلادی در استراتیژی عمومی وزارت گنج‌انیده می‌شود.

گیرد^{۳۶}. رشد سکتور های که تشبثات کوچک و متوسط در آنها فعال استند همچنان به بدیل واردات و یا انکشاف صادرات و از این طریق به بهبود بیلانس تجارتي افغانستان کمک خواهد کرد. وزارت به پشتیبانی از گروه های کاری موجود و نیز تشخیص فرصت های تشکیل گروه های کاری جدید پیرامون زنجیره عرضه ادامه خواهد داد. وزارت پروسه را جهت شناسائی و حمایت از انکشاف سکتور ها و زیرسکتور های قابل کشور به وجود آورده است.

- شناسائی سکتور های که بدیل واردات یا مزیت و برتری نسبی^{۳۷} در آنها امکان پذیر است؛
- دعوت از نماینده گان سکتور های دولتی ذیدخل و تشبثات هر سکتور جهت تشکیل یک گروه کاری؛
- ترتیب پلان عمل برای رفع موانع فراراه رشد کار و بار اقتصادی^{۳۸}؛
- تطبیق پلان های عملی شونده؛

زنان در عرصه فعالیت اقتصادی

مساوات در دفاتر و محیط های کاری یکی از عوامل تأثیرگذار در کاهش فقر و افزایش میزان تولیدات ناخالص داخلی بوده، اما هنوز در جهان نیروی کاری زنان یک منبع اقتصادی بهره برداری نشده باقی مانده است. مشارکت زنان در فعالیت های اقتصادی به طور جهانی رو به افزایش است. تشبثات تحت مالکیت زنان یکی از عوامل تغییر در سکتور خصوصی به شمار رفته و از اهمیت روزافزونی برخوردار است. در افغانستان نیز زنان نقش بسزا و مهمی در تشبثات کوچک و متوسط از جمله زراعت، قالین بافی و گلدوزی دارند. متأسفانه متشبثین زن با موانعی در عرصه کار و بار و توسعه فعالیت های اقتصادی شان روبرو استند. زنان نسبت به هم تیان مرد خود با دشواری های بیشتری در زمینه های ثبت و راجستر شرکت های شان، پرداخت مالیه و یا دریافت قرارداد های دولتی مواجه بوده و از حمایت نه چندان زیاد دولتی برخوردار استند. بناً وزارت تجارت و صنایع در این عرصه اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- حمایت و هماهنگی میان ادارت و وزارت ها را در قسمت طرح و تطبیق پالیسی ها و برنامه ها تضمین خواهد نمود؛

^{۳۶} در رویکرد مبتنی بر زنجیره عرضه، تلاش می شود تا شرکت های که در چارچوب یک بخش صنعتی / سکتور کار می کنند - از تأمین کنندگان مواد خام گرفته تا خریداران بازار نهایی؛ بازارهای حمایتی که خدمات تکنیکی، کاری و مالی را به بخش های صنعتی ارائه می کنند؛ و شرایط کار و فعالیت اقتصادی بخش صنعتی مربوط درک شوند.

^{۳۷} سکتور تولید ادویه جات باید توسعه یابد تا ادویه ساده را تولید نماید.

^{۳۸} بطور مثال، چالش ها فراراه رشد سکتور میوه خشک و تازه عبارتند از بسته بندی، ستندردها و سردخانه.

- زمینه دسترسی خانم های متشبه و تجارت پیشه را به معلومات درباره قوانین، مقررات، پالیسی‌ها، شرایط جوازها، پروسیجرهای اعطای قرارداد، مقررات گمرک، استانداردها، تصدیق‌نامه‌ها و غیره فراهم خواهد ساخت؛
- یک پالیسی و ستراتیژی جهت رفع موانع دولتی و موانع موجود در بازار مانند عدم دسترسی به قرضه را تهیه خواهد کرد؛
- زنان را در زمینه های چون طراحی و دیزاین محصول، بازاریابی و فروش، مدیریت مالی و دسترسی به بازار های داخلی و خارجی آموزش داده و مهارت های شان را توسعه خواهد داد؛

خدمات انکشاف تشبثات

خدمات انکشاف تشبثات خدمات غیر مالی اند که برای متشبهین و تشبثات کوچک در مراحل گوناگون ایجاد و راه‌اندازی تشبث‌شان فراهم می‌گردد. این خدمات عمدتاً به هدف انتقال مهارت‌ها یا ارائه مشوره های کاری در زمینه های پلانگذاری کاری، مدیریت مالی، بازاریابی، طرح ستراتیژیک، توسعه سازمانی، و منابع بشری ارائه می‌گردند. خدمات انکشاف تشبثات، از اهمیت درخور توجه در قسمت رشد تشبثات برخوردار بوده و وزارت، ظرفیت های لازم را در ریاست مربوطه اش جهت ارائه مؤثرتر و کارآمدتر خدمات انکشاف تشبثات به وجود خواهد آورد.

مستقیم

پارک‌های صنعتی

عدم دسترسی به زمین یکی از محدودیت های عمده فرا راه انکشاف کار و بار اقتصادی در افغانستان است. یکی از راه حل های مناسب برای این مشکل ایجاد پارک های صنعتی بوده، اما صلاحیت پارک های صنعتی قبلاً از وزارت تجارت و صنایع به اداره آيسا منتقل شده است. مدیریت پارک های صنعتی توسط اداره آيسا، نقاط قوت و ضعف مشخصی داشته که وزارت در راستای وضاحت بخشی کلی به نقش و مسؤولیت های این اداره، موضوع فعالیت و مدیریت پارک های صنعتی را مورد بازبینی قرار خواهد داد.

۳.۱۱ تقویت روند ادغام تشبثات در سکتور رسمی

تعداد تشبثات فعال غیر رسمی در افغانستان بسیار زیاد بوده و پتانسیل انکشافی آنها به طور کامل به شکل بالفعل درنیامده است. تشبثات غیر رسمی باید تشویق شوند تا به سکتور رسمی پیوسته تا دسترسی بیشتر و بهتری به قرضه ها و بازارها پیدا نموده و کارمندان شان از مزیت های موجود در قانون کار کشور بهره مند گردند. با رسمی شدن این تشبثات دولت قادر خواهد بود تا مالیات بیشتری را از آنها حصول کند.

مستقیم

رسمی سازی فعالیت های اقتصادی

طبق راپور بانک جهانی سکتور غیر رسمی نقش مهم و بحث برانگیزی را ایفا مینماید. این سکتور فقر را کاهش می دهد اما در بسیاری از موارد مشاغل سکتور غیررسمی دستمزد پائین تری داشته و امنیت شغلی آن نیز ضعیف است. این سکتور فعالیت و کارو بار اقتصادی را تقویت نموده اما باعث ایجاد مشکلات در تطبیق مقررات مالیاتی و کاری دولت خواهد شد.^{۳۹} در حال حاضر بخش چشمگیری از فعالیت های اقتصادی افغانستان در سکتور غیر رسمی صورت می گیرد.^{۴۰} ویژه گی های بارز سکتور غیر رسمی عبارت اند از دسترسی محدود به اعتبار [credit]، محصولات تولیدی و مشاغل کم کیفیت، دستمزد پائین، عدم موجودیت حمایت های لازم از کارگران و کارمندان، رقابت ناعادلانه با تشبثات رسمی قانونی، فرار از مالیات، و سهم گیری کمتر در پروسه تولید اشتغال و افزایش عواید دولت.

رسمی سازی پروسه است که توسط آن تشبثات غیر رسمی به اقتصاد رسمی مدغم می شوند یا به عباره دیگر اقتصادی که بر آن پروسه ها و نهاد های اقتصادی و حقوقی دولت حاکم است. وزارت قبلاً استراتژی رسمی سازی تشبثات را تهیه کرده است. این استراتژی بنا به ضرورت مورد بازنگری قرار گرفته و سپس تطبیق خواهد شد. استراتژی رسمی سازی مستلزم آن است تا:

- شرایط مساعد برای انتقال داوطلبانه تشبثات غیر رسمی به سکتور رسمی از طریق ساده سازی پروسه ثبت و راجستر تشبثات و شرکتها و جوازدهی، حذف مالیات غیر ضروری بر تشبثات و رسمی سازی مالکیت زمین (حقوق جایداد و دسترسی به زمین) فراهم آورده شود؛

^{۳۹} بازار کار غیر رسمی در اقتصادهای در حال گذار. گروپ بانک جهانی

^{۴۰} ارقام قابل اطمینانی در مورد سکتور غیررسمی وجود ندارد، اما طبق بعضی برآوردها، اقتصاد غیر رسمی در واقع، بیش از نیمی از کل فعالیت های اقتصادی کشور را تشکیل می دهد، امری که اگر ارزش تجارت غیر قانونی مواد مخدر را جز از اقتصاد غیر رسمی محسوب کنیم، کاملاً محتمل به نظر می رسد.

- شمار تشبثاتی که به سکتور رسمی می‌پیوندند از طریق ارائه امتیازاتی از قبیل دسترسی به قرضه و خدمات انکشاف تشبثات، افزایش داده شود؛

۳.۱۲ همکاری با جوانب ذیدخل کلیدی

نیاز است تا وزارت در راستای رفع هرگونه تداخل کاری و مصارف تکراری موجود در وزارت‌ها و ادارات ذیربط تلاش ورزد. وزارت تجارت و صنایع باید با اتاق تجارت و صنایع به عنوان نماینده اصلی سکتور خصوصی در افغانستان و با اداره آيسا جهت جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشور، با وزارت عدلیه جهت تسریع روند تنفیذ پیش‌نویس قوانین تجارتي و با سایر وزارت‌ها و نهاد های ذیربط جهت بهبود جایگاه افغانستان در شاخص‌های کارو بار اقتصادی (DBIs) بانک جهانی همکاری مؤثرتری داشته باشد.

غیرمستقیم

هماهنگی و همکاری

یکی از نقاط ضعف موجود، نبود چارچوب یا مکانیزم های مؤثر هماهنگی و همکاری میان وزارت تجارت و صنایع و همکاران کلیدی این نهاد در سکتور خصوصی و سایر ادارات دولتی است. همچنان وزارت فاقد نیروی کار ماهر در زمینه تأمین ارتباط و تماس با ادارات ذیربط و ترتیب مکانیزم های ایجاد هماهنگی میان این نهاد ها است. بنابر این وزارت به تشکیل گروپ‌های کاری جهت تشخیص فرصت‌های تازه برای بهبود هر چه بیشتر میکانیزم های هماهنگی مبادرت خواهد ورزید.

وزارت علاوه بر ایفای نقش پیشگام در تطبیق اجزای اصلی پلان استراتژیک این نهاد، نقش یک همکار و حامی را در عرصه موضوعات کلیدی که بر تجارت و صنایع اثرگذار اند، ایفا خواهد نمود. موضوعات کلیدی که بر تجارت و صنایع اثرگذار بوده ولی خارج از حیطه صلاحیت وزارت قرار داشته و نیز اداره و یا نهاد ذیصلاح در جدول ذیل نشان داده شده است.

جدول 5: همکاران وزارت تجارت و صنایع

موضوع	اداره/ نهاد پیشگام	هدف
اصلاحات در محاکم تجارتي	وزارت عدليه	پاسخگوتر ساختن سيستم محاکم
حل منازعات (میانجی‌گری، حکمیت)	اتاق تجارت و صنایع	افزایش مؤثریت در سیستم عدلی
تدارکات عامه (ارجحیت تولیدات افغانی) ^{۴۱}	وزارت مالیه و اداره تدارکات عامه	افزایش اعطای قرارداد های عامه به عرضه کننده‌گان داخلی
مالیات	وزارت مالیه	کاهش پیچیده‌گی، کاهش تشریفات اداری برای تشبثات
گمرک	وزارت مالیه	مؤثر و ساده‌سازی طرزالعمل ها و بهبود شفافیت اداری
اصلاحات ارضی / حقوق مالکیت	اداره اراضی	حمایت از مالکین جایداها
تصدیق / ستندرد های کیفیت	اداره ملی استندرد ها	بهبود کیفیت محصولات داخلی جهت افزایش فروشات داخلی و صادرات
رژیم تعرفه	وزارت مالیه	اصلاحات به نفع وارد کننده‌گان و صادر کننده‌گان
دفتر اعتبار / دفتر ثبت وثیقه	د افغانستان بانک	دسترسی آسان‌تر به قرضه برای مالکین تشبثات
زیربنای انرژی (همکاری سکتور دولتی و خصوصی)	وزارت انرژی و آب / شرکت برشنا / گاز افغانستان	سرمایه‌گذاری خصوصی بیشتر در بخش عامه
زیربنای ترانسپورتی (همکاری دولت و سکتور خصوصی)	وزارت ترانسپورت و هوانوردی ملکی	سرمایه‌گذاری خصوصی بیشتر در بخش کالاهای مورد ضرورت عامه

^{۴۱} کمیته تدارکات اکنون تحت ریاست جلالتمآب رئیس‌جمهور فعالیت دارد.

وضاحت نهادی

یکی از موارد که به آن در این سند استراتژیک پرداخته شده است، نبود وضاحت و یا منطق برای بسیاری از عملکردها و ترتیبات است که در حال حاضر توسط نهاد های دولتی جهت حمایت از سکتور خصوصی روی دست گرفته شده است. به گونه‌ی مثال مسئولیت مدیریت پارک های صنعتی در حال حاضر میان وزارت تجارت و صنایع و اداره‌ی آيسا تقسیم شده است. علاوه بر این آيسا مسئولیت تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری را نیز به عهده داشته که مشابه به فعالیت های است ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی وزارت تجارت و صنایع در این بخش انجام میدهد. بناً وزارت تلاش خواهد کرد تا روابط خود با سایر ادارات دولتی و یا نیمه دولتی که به سکتور خصوصی ربط می‌گیرند را وضاحت بخشیده و مورد بازنگری قرار دهد.

۳.۱۳ ارتقای ظرفیت وزارت

نهاد ها و نهاد های تمویل کننده همکار با دولت، وزارت تجارت و صنایع را فاقد ظرفیت کاری کافی میدانند. وزارت با چالش‌های عملیاتی مشخصی از قبیل ترتیب نمودن ناکاراً بودجه، تفویض صلاحیت ها به شکل بسیار محدود، نبود امکانات کافی تکنالوژی معلوماتی، فقدان سیستم پلانگذاری و ناتوانی در جذب و استخدام مأمورین دارای مهارت های لازم و مناسب روبرو است. این نارسائی های عملیاتی و خلاها تحقق موفقیت آمیز اهداف استراتژیک وزارت را با خطر مواجه می‌سازد. بنابر این ارتقای ظرفیت نهادی و بشری را میتوان پیش‌شرط اساسی برای تطبیق موفقیت‌آمیز برنامه‌های گنجانیده شده در این پلان استراتژیک تلقی کرد.

۳.۱۳.۱ تقویت نهادی

مستقیم

مدیریت دارایی‌ها

وزارت فاقد یک پلان برای مدیریت دارایی ها و حفظ و مراقبت اموال و دارایی هایش میباشد. سیستم موجودی اموال و دارایی های وزارت که مشمول فرنیچر، وسایل تکنالوجی معلوماتی میگردد موجود نبوده و این وسایل تا حال لیبل‌گذاری، ثبت و راجستر نشده‌اند. لازم است تا وزارت سیستم مدیریت دارایی‌ها و حفظ و مراقبت دفاتر، لابراتوارها، وسایط نقلیه، ماشین آلات، وسایل و تجهیزات دفتری (کمپیوترها، پرنترها و سایر وسایل) را بهبود بخشد. وزارت باید بودجه لازم را برای جایگزینی وسایط نقلیه، تیلیفون های موبایل کمپیوتر های جدید به عوض

وسایل و وسایط کهنه تدارک دهد. وزارت یک سیستم مؤثر مدیریت دارائی‌های عامه، به شمول یک پلان سالانه تدارکات، حفظ و مراقبت و نیز یک سیستم جامع ثبت و موجودی دارایی‌ها را به وجود خواهد آورد.

مدیریت مالی

چالش‌های عمده که وزارت تجارت و صنایع در بخش مدیریت مالی با آنها روبرو است مشمول پایین بودن میزان بودجه، کم بودن عواید و تدارکات نامنظم است. رهنمودهای داخلی جهت توضیح مراحل مختلف تسلیم درخواستی برای وسایل دفتری، خانه‌پری فورمه‌های تأدیه، تدارک اموال و خدمات و ثبت دارایی‌های وزارت موجود نیست تا مورد استفاده کارمندان قرار گیرد. بنابر این وزارت در این عرصه اقدامات ذیل را روی دست گرفته است:

- پروژه‌های انکشافی جدید را طرح و تطبیق خواهد کرد؛
- منابع عایداتی جدیدی برای وزارت تدارک خواهد دید؛
- مؤثریت پروسه تدارکات را افزایش خواهد داد؛
- طرزالعمل‌های تدارکاتی را به مأمورین وزارت تشریح خواهد نمود؛

مبارزه با فساد اداری

توسعه سازمانی عبارت از تلاش پلان‌شده و فراگیر جهت افزایش مؤثریت و کارایی و یا توانمندسازی نهاد جهت دستیابی به اهداف ستراتیژیک میباشد. توسعه سازمانی یک پروسه دوام‌دار و سیستماتیک اعمال تغییر مؤثر در سازمان است. وزارت در قالب تلاش‌هایش در راستای توسعه سازمانی:

- نظر به ضرورت، در تشکیلات اصلاحات^{۴۲} خواهد آورد؛
- لایحه وظایف هر یک از واحدهای کاری (ریاست‌ها) را تهیه خواهد نمود؛
- کارمندان لایق و مجرب را استخدام و حفظ خواهد کرد؛
- اجراءات انفرادی و پلان‌گذاری انکشاف را بر مبنای یک دید ستراتیژیک هماهنگ خواهد ساخت؛
- فعالیت و مشارکت کارمندان را به حداکثر خواهد رساند؛
- ظرفیت رهبری را ارتقا بخشیده و زمینه توسعه توانایی‌ها را فراهم خواهد ساخت؛
- از تحول فرهنگی حمایت به عمل خواهد آورد؛
- به عملکرد یا اجراءات عالی کارمندان پاداش مالی خواهد داد؛

^{۴۲} به گونه مثال، یک مقدار تداخل وظیفوی میان ریاست تجارت خارجی و ریاست تسهیل ترانزیت و تجارت وجود دارد.

سیستم معلومات مدیریتی (MIS) و تکنالوژی معلوماتی (ICT)

راهکار عمده تکنالوژی معلوماتی و ارتباطی (ICT) ادغام وسایل ارتباطی و مخابراتی (تلیفون، شبکه‌های بی‌سیم)، کمپیوترها و سیستم‌های صوتی-تصویری است که به کاربران اجازه مشاهده، ذخیره، انتقال و تغییر معلومات را می‌دهد. متصل شدن این سیستم‌ها و وسایل به یکدیگر علاوه بر بهبود در میزان کارایی، به دلیل حذف شبکه تلیفون، باعث صرفه‌جویی در مقدار زیادی از هزینه‌ها خواهد شد.

- بهبود در نحوه تطبیق برنامه‌ها و ارائه خدمات از طریق یک سیستم معلومات مدیریتی یا MIS در سطح وزارت، به شمول پالیسی مربوط به تکنالوژی معلوماتی و یک Data Hub مرکزی؛
- راه‌اندازی یک کمپاین به منظور دریافت بودجه از نهاد‌های تمویل‌کننده جهت ایجاد زیربنای ضروری تکنالوژی معلوماتی و سیستم معلومات مدیریتی؛

مرکز معلوماتی

فقدان بزرگ معلومات و ارقام مربوط به تجارت و صنایع در افغانستان موجود بوده حتی معلومات ابتدایی چون تعداد تشبثات بر حسب سکتور، سطح اشتغال، سرمایه‌گذاری و عواید نیز در دست نیست. این مشکل کار وزارت را در قسمت اجرای نقش خویش به عنوان یک اداره پالیسی‌ساز، تنظیم‌کننده و تسهیل‌کننده انکشاف سکتور خصوصی بسیار دشوار می‌سازد. بناً وزارت اقدامات در این مورد اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- پلانی را در جهت ایجاد یک مرکز معلوماتی تشبثات جهت جمع‌آوری، تحلیل و توزیع معلومات مربوط به تشبثات (به گونه مثال معلومات و ارقام در مورد میزان سرمایه‌گذاری، اشتغال و عواید حاصله از هر سکتور اقتصادی) تهیه خواهد کرد؛
- مشخصات کلیه منابع معلوماتی مربوط به تشبثات و کارو بار اقتصادی را تهیه، نقاط قوت و ضعف هر مجموعه از معلومات و خلاهای معلوماتی مهم را شناسایی خواهد نمود؛
- وزارت تجارت و صنایع دیتابیس را به منظور ترتیب معلومات به دست‌آمده از کلیه منابع و فراهم ساختن امکان دسترسی سیاست‌گزاران و تصمیم‌گیران سیاست اقتصادی را به این معلومات ایجاد خواهد کرد؛
- معلومات مربوط به ثبت و راجستر تشبثات و مالیات را با معلومات موجود در وزارت مالیه ادغام خواهد نمود؛
- یک کتاب راهنمای جامع درباره صنایع افغانستان را تهیه و نشر خواهد نمود؛

جندر

یکی از اهداف حکومت، محو تبعیض علیه زنان، توسعه سرمایه انسانی این قشر جامعه و تقویت توانایی رهبری و مدیریتی آنها جهت تضمین حضور و مشارکت فعال و مساوی شان در کلیه عرصه‌های زندگی است. ماده ۲۲ قانون اساسی کشور ضمانت حقوقی لازم را برای پالیسی عدم تبعیض و برابری حقوق و وجایب زنان و مردان فراهم میسازد. وزارت از طریق امریت جندر خود فعالیت های ذیل را در این راستا انجام خواهد داد:

- پالیسی جندر را جهت رفع نیازمندی های کارمندان زن وزارت ترتیب خواهد نمود؛
- استراتژی رهبری زنان را ترویج خواهد کرد؛
- ارزیابی ها و برنامه های آموزشی را پیرامون توضیح برابری جنسیتی انجام خواهد داد؛
- آگاهی درباره پالیسی ها، قوانین و مقررات مربوط به برابری جنسیتی را افزایش خواهد داد؛
- طرح کارایی برای مأمورین پایین رتبه انث را جهت کمک به رشد شغلی آنها به طور آزمایشی تطبیق خواهد نمود؛
- پلان های را جهت تطبیق برنامه های برابری جنسیتی در تمام بخش ها و ریاست های وزارت تجارت و صنایع تهیه خواهد نمود

دفاتر ولایتی

وزارت دارای ۶ ریاست عمده در شش زون استراتژیک کشور و ۱۴ ریاست در سایر ولایت ها می باشد. دفاتر ولایتی ظرفیت پایینی داشته ارتباط، هماهنگی و گزارش دهی آنها ضعیف میباشد. لایحه وظایف دفاتر ولایتی پیچیده بوده و هیچ پلان کاری مبتنی بر نتایج برای بررسی فعالیت های دفاتر ولایتی وجود ندارد. وزارت تجارت و صنایع، پیش نویس یک استراتژی را جهت بهبود اجراءات دفاتر ولایتی توسط وضاحت بخشیدن روابط حکومت داری و تقویت سیستم ها و پروسه های موجود در دفاتر ولایتی تهیه کرده است. وزارت در این بخش قرار است اقدامات ذیل را روی دست گیرد:

- تثبیت فعالیت های که باید در سطح ولایات و یا مرکز صورت بگیرد (به گونه مثال قمست اعظم سیاست گزاری ها و فعالیت های استراتژیک کماکان در مرکز انجام خواهند شد)؛
- ارزیابی ظرفیت دفاتر ولایتی جهت دریافت قابلیت انجام دادن وظایف که به آنها سپرده شده است؛
- رفع نقایص و ضعف ها در ساختار ها و پروسه های موجود در ولایات؛

▪ طرح استراتژی عملیاتی ولایتی و ترتیب پلان برای عملی ساختن آنها؛

طرح آزمایشی ولایات

حکومت متهم به کابل محوری و عدم توجه کافی به نیازهای ولایات شده و این در حالی است که تقریباً ۸۰٪ نفوس کشور در ولایات زندگی می‌کنند. وزارت تجارت و صنایع به دلیل فعالیت‌های ضعیف (به استراتژی عملیاتی ولایتی در بالا مراجعه شود) و عدم درک اینکه چگونه باید در سطح محلی عملکرد مؤثری داشته باشد، دست‌آورد اندک در سطح ولایات دارد. یک نیاز عمومی به همکاری ادارات دولتی، دریافت معلومات و ارقام برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی هدفمند؛ حمایت از تشبثات نو تأسیس و سوق دادن‌شان به سوی سکتور رسمی، افزایش تولید و بازاریابی در سطح محلی و عرضه مواد باکیفیت به عنوان بدیل اموال وارداتی با حفظ ارزش آنها وجود دارد.

یک طرح آزمایشی از سوی وزارت تجارت و صنایع روی دست گرفته شده که در چارچوب آن، پیش‌نویس یک استراتژی جامع جهت افزایش مؤثریت روابط کاری وزارت با ولایات مختلف تهیه خواهد شد^{۴۳}. وزارت در این راستا تدابیر ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- تمرکز فعالیت‌های وزارت را با اولویت‌ها و نیازهای ولایات همسو خواهد ساخت؛
- استراتژی ارتباطی وزارت در سطح محلی را تطبیق خواهد نمود؛
- مناسبات و مراودات وزارت با تاجران، سرمایه‌گذاران و صنعتگران داخلی را تقویت خواهد کرد؛
- فرصت‌ها در زمینه زیربنای روستایی را تقویت خواهد نمود؛
- از خدمات انکشاف تشبثات در سطح ولایات پشتیبانی خواهد کرد؛
- آگاهی عامه درباره دسترسی تشبثات به قرضه را گسترش خواهد داد؛
- از زنجیره‌های عرضه زراعتی، بشمول پروسس حاصلات زراعتی پشتیبانی خواهد کرد؛
- فرصت‌های سرمایه‌گذاری در صنعت و سکتورهای اقتصادی عمده را شناسایی خواهد نمود؛
- از جایگزینی واردات و گسترش صادرات، بشمول رشد تولیدات داخلی پشتیبانی خواهد کرد؛
- مهارت‌های ضروری برای تمام سکتورهای کلیدی را تشخیص داده و این مهارت‌ها را ارتقاء خواهد بخشید؛
- زنان و جوانان را توانمند خواهد ساخت.

^{۴۳} این طرح آزمایشی قرار بود در ولایت کندز به اجرا گذاشته شود، اما به علت نامساعد بودن اوضاع امنیتی در این ولایت ممکن است در یکی از ولایات‌های دیگر تطبیق شود.

وزارت یک تعداد پالیسی‌ها، قوانین و مقررات جدید و بازنگری شده جهت تنظیم و حمایت از سکتور خصوصی تهیه و ترتیب کرده است. اما فقدان یک سیستم مطلوب مدیریت معلومات، موجب تطبیق بطئی و نامؤثر این قوانین و مقررات شده است. همچنان هیچ پرونده منسجمی جهت تشخیص و اولویت‌بندی اصلاحات جدید در پرونده‌ها وجود ندارد.

متخصصان بهبود پرونده‌های کاری، برخی از پرونده‌های کلیدی وزارت را بررسی کرده‌اند و پیشنهاد ساده‌سازی و مؤثرسازی جهت بهبود این پرونده‌ها، از جمله تهیه راهنماهای کاری جدید را داده‌اند. با این حال، علیرغم این مسأله که این پلان‌های اصلاحی در همکاری با ادارات ذیربط ترتیب شده‌اند، اما تاکنون به مرحله اجراء نرسیده‌اند. وزارت، پلان‌های بهبود پرونده‌های کاری را غرض افزایش توانایی وزارت در اجرای مسئولیت‌هایش منظور و تطبیق خواهد نمود.

گفتگو میان دولت و سکتور خصوصی

پرونده گفتگو، نیاز حکومت به معلومات را برطرف نموده و مجرای برای ابراز نظرات سکتور خصوصی بدست می‌دهد.^{۴۴} گفتگو شامل تبادله متقابل آراء و نظرات، بشمول سهم‌گیری و اثرگذاری در تعیین سیاست‌ها است. بطور کلی، گفتگو میان دولت و سکتور خصوصی می‌تواند منجیث یک پرونده فراگیر و راهی برای دخیل‌سازی تمام بازیگران مربوطه عمل کند. گفتگوی مؤثر میان دولت و سکتور خصوصی در چارچوب یک مکانیزم ساختاری در بالاترین سطح حکومت صورت می‌گیرد. به گونه مثال، وزارت تجارت و صنایع کنفرانس‌های ولایتی را جهت سهم‌گیری جوانب ذیدخل محلی شروع کرده است.^{۴۵} وزارت در این راستا اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- " کمیته نظارتی دولتی-خصوصی" را تشکیل خواهد داد که در ترکیب آن نماینده‌گان سکتور خصوصی و اتاق‌های تجارت و صنایع شامل خواهد بود؛
- سطح ارتباط و همکاری میان دولت و سکتور خصوصی را ارتقاء خواهد بخشید؛
- به برگزاری نشست‌ها و گفتگوها میان دولت و سکتور خصوصی در مرکز و ولایات ادامه خواهد داد؛

^{۴۴} وزارت با حمایت پروژه مساعادت تخنیکي (TAMoCI) اداره DFID، یک تعداد نشست‌ها با نماینده‌گان سکتور خصوصی داشته که در آن روی موضوعات مهمی بحث صورت گرفت.

^{۴۵} بنگرید به سخنرانی مقام وزارت تجارت و صنایع در نشست مقامات عالی به تاریخ ۵ سپتمبر ۲۰۱۴.

ستراتیژی ارتباطات

تأمین ارتباط مؤثر مستلزم ایجاد طرزدید مشترک، تغییر موثر رفتار و کسب معلومات است. وزارت تجارت و صنایع باید به گونه مؤثر با جوانب ذیدخل ارتباط برقرار نموده و لازم است تا روش فعالانه‌تری تماس و ارتباط با نهاد های همکار و مراجعین را روی دست گیرد. وزارت باید ارتباط اش را هدفمندتر ساخته و محتوای پیام‌هایش به ویژه در ارتباط با گمرکات، مالیات، اصلاحات ارضی و همکاری دولت با سکتور خصوصی را روشن تر بسازد. وزارت قرار است در این راستا اقدامات ذیل را روی دست گیرد:

- وزارت ستراتیژی ارتباطاتش را از طریق استفاده از وبسایت وزارت، جلسات رسانه‌یی، نشر در جراید مختلف و غیره تطبیق خواهد کرد؛
- هویت وزارت تجارت و صنایع را برای نهاد های سکتور های دولتی و خصوصی به معرفی خواهد گرفت؛
- پالیسی و رهنمود های لازم را جهت مشخص ساختن چگونگی ارتباط کارمندان وزارت با رسانه‌ها و سایر جوانب ذیدخل را تهیه خواهد نمود؛
- جوانب ذیدخل کلیدی شناسائی شده و پیام های مناسب جهت انتقال به آنها ترتیب خواهد شد؛

پیشتیانی و هواداری

پشتیبانی و هواداری رابطه کاری مستحکمی را با کلیه جوانب ذیدخل به ویژه سکتور خصوصی، اعضای پارلمان، ادارات دولتی و جامعه بین‌المللی به وجود می‌آورد. هواداری از طریق رسانه‌ها، حضور در کنفرانس‌ها و سایر محافل و نشست های عمومی صورت گرفته و باید بر مسایل خاص و مشخص تجارت و صنعت مانند دسترسی به قرضه، حقوق مالکیت، محاکم تجارتي، زیربناهای اساسی از قبیل سرک‌ها، خط آهن و سردخانه‌ها، ارجحیت کالا های افغانی در پروسه های تدارکاتی، رشد نیروی کار و غیره تمرکز کند. وزارت جهت حمایت از انکشاف سکتور خصوصی در افغانستان، یک ستراتیژی و پلان کاری را جهت پشتیبانی و هواداری از این سکتور ترتیب خواهد کرد.

آگاهی عامه

نیاز است تا مردم از کارکرد ها و دست‌آوردهای وزارت تجارت و صنایع اطلاع حاصل نموده و سکتور خصوصی از وضعیت پالیسی‌ها، قوانین و مقررات این وزارت آگاه شود. درک درست و آگاهی کامل از نحوه عملکرد اقتصاد بازار، نوع و میزان فوایدی که این مودل اقتصادی برای شهروندان افغانستان به ارمغان می‌آورد وجود ندارد. نیاز است تا

دید عامه نسبت به سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تغییر یافته و مردم از اولویت‌های حکومت وحدت ملی که در کنفرانس لندن و سند تحقق خودکفایی مشخص گردیده‌اند، آگاهی حاصل کنند. بناً وزارت در این راستا اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- تدویر کمپاین‌های هدفمند، آگاهی عامه را در مورد اهمیت اقتصاد بازار، ضرورت موجودیت آن و چالش‌های موجود در راستای ایجاد شرایط مساعد برای تجارت و سرمایه‌گذاری را افزایش خواهد داد؛
- سکتور خصوصی و سایر جوانب ذیدخل را از تلاش‌های وزارت در قسمت حل مسایل حاد که سکتور خصوصی با آنها مواجه است مطلع خواهد ساخت؛

۳.۱۳.۲ ایجاد سرمایه انسانی

وزارت تجارت و صنایع ضرورت به کارمندان مسلکی از جمله حقوق‌دان‌ها و متخصصان مالی دارد تا بتواند پالیسی‌ها و قوانین را ترتیب و تطبیق نموده، فعالیت‌های خود را در راستای ایجاد هماهنگی و تسهیل انجام داده، خدمات را به گونه‌ی بهتر عرضه نموده و دارایی‌های خود را به شکل بهتر مدیریت نماید. ظرفیت وزارت در قسمت ترتیب، تحلیل و تطبیق پالیسی‌ها با سهم‌گیری و مشوره سکتور خصوصی و گروه‌های مستفید شونده، هنوز هم ضعیف است.

مستقیم

انکشاف مسلکی

نقش اصلی انکشاف مسلکی در وزارت تجارت و صنایع، ارتقای ظرفیت مأمورین وزارت از طریق شناسایی نیازهای آموزشی و هماهنگی فعالیت‌های آموزشی و انکشافی تمویل‌شده از سوی دولت و دونرها، و ایجاد دانش، مهارت‌ها و توانایی لازم در مأمورین وزارت جهت پشتیبانی مؤثر از مأموریت وزارت می‌باشد. بعضی از کارمندان فعلی وزارت فاقد دانش و مهارت‌های لازم جهت ایفای وظایف روزمره شان می‌باشند. این وظایف عبارتند از تسوید پالیسی‌ها، تحلیل معلومات و ارقام، حل مشکلات، تصمیم‌گیری، تفکر انتقادی و ستراتژیک، مذاکره و شبکه‌سازی. علاوه بر این، در سطح وزارت، فقدان بسیاری از مهارت‌های اساسی لازم جهت مدیریت مؤثر، به شمول نظارت، پلان‌گذاری، اداره، رسیدگی به اسناد و تکنالوژی معلوماتی دیده می‌شود. اما وزارت فاقد پلان جامع ظرفیت‌سازی و نیز فاقد نیروی تخصصی لازم جهت انجام ارزیابی سالانه نیازهای آموزشی در ریاست‌های عمومی خود است. وزارت به منظور ایجاد تغییرات مثبت در این بخش اقدامات ذیل را روی دست خواهد گرفت:

- یک ماسترپلان جامع ارتقای ظرفیت را برای وزارت تهیه خواهد کرد؛
- بودجه برنامه‌های ظرفیت‌سازی را از طریق برنامه CBR، دولت یا نهادهای تمویل‌کننده تأمین خواهد کرد؛

- برنامه‌های آموزشی ویژه برای ریاست‌های مختلف جهت رفع نواقص و کمبودها در میزان دانش، و بهبود اجراءات مأمورین دیزاین خواهد کرد.

استخدام

علیرغم برنامه اصلاح سیستم رتب و معاشات که در سال های اخیر به اجراء درآمد، وزارت هنوز با کمبود کادر لایق و مجرب مواجه است. ایجاد نیروی کار ماهر در وزارت جهت مدیریت اصلاحات عمده در سالیان پیش رو فقط با استخدام افراد پرتوان و پزرفیت از طریق برنامه ظرفیت‌سازی برای نتایج (CBR) امکان‌پذیر است. هدف برنامه CBR، کاهش اتکاء بر نیروی کار بیرونی از طریق افزایش ظرفیت مأمورین رسمی و دولتی است.

گروپ مشورتی تخنیکي CBR، ۹۹ بست را برای وزارت تأیید نموده که شامل ۱۷ بست مدیران ارشد و ۷۷ بست برای مأمورین بخش‌های مختلف است. بنابراین وزارت در این راستا قرار است تا فعالیت های ذیل را انجام دهد:

- در همکاری با کمیسیون خدمات ملکی، با شفافیت کامل و بر مبنای اصل شایسته‌سالاری، افراد مورد ضرورت خود را انتخاب و استخدام خواهد کرد؛
- یک پلان عملی استخدام زنان را ترتیب خواهد نمود؛

کارآموزی

وزارت به شدت از فقدان استعداد های جوان و فعال رنج می‌برد. با آنکه مشاغل دولتی غالباً اولین گزینه برای محصلان پوهنتون‌ها نیست، اما برخی از آنها برای اولین بار به مشاغل دولتی رو می‌آورند. بنابراین وزارت یک برنامه کارآموزی را در همکاری با پوهنتون‌های برگزیده، ترتیب و تطبیق خواهد کرد. این برنامه، تجارب کاری ارزشمند را به محصلان انتقال داده و نیز زمینه شناخت وزارت با افراد جوان و مستعد دارای مفکوره های جدید و مهارت‌های تخنیکي که بسیاری از مأمورین وزارت فاقد آن استند مساعد خواهد ساخت. بناءً وزارت یک پلان جامع کارآموزی را ترتیب خواهد کرد.

مأموریت خدمتی

وزارت از روند اعزام مأمورین به سایر وزارت‌ها و ادارات دولتی ذیربط و پذیرش مأمورین سایر وزارت‌های مربوطه جهت کار در چوکات وزارت تجارت و صنایع استقبال و حمایت خواهد کرد. این تبادله نیروی کاری، فهم و درک مأمورین نسبت به محیط کاری سایر ادارات دولتی را گسترش بخشیده و روابط کاری خوبی را میان آنها به وجود خواهد آورد.

مدیریت اجراءات

ارزیابی اجراءات مأمورین، غالباً دور از واقعیت و مملو از مشکلات بوده و کارمندان به دلیل نبود مکانیزم نظارت و شاخص‌های کلیدی واضح اجراءات (KPIs) از سوی مدیران مافوق‌شان، به گونه ناهماهنگ و پراکنده ارزیابی می‌شوند. وزارت باید یک مکانیزم انگیزه‌دهی و تشویق جهت حمایت و قدردانی از کارکرد های مأمورین لایق و زحمتکش خود طرح کند. قدردانی از اجراءات خوب به اشکال گوناگونی صورت گرفته می‌تواند از جمله میتوان از تشویق مالی و فراهم‌سازی فرصت‌های پیشرفت شغلی، اعطای تحسین نامه ها به منظور قدردانی از فعالیت های مثر کارمندان نام برد. بنابراین وزارت در این عرصه قرار است فعالیت ذیل را روی دست گیرد:

- یک مکانیزم انگیزه‌دهی و تشویق مأمورین لایق و زحمتکش را ترتیب خواهد کرد؛
- سیستم ارزیابی و قدردانی از اجراءات، بر مبنای اصول شایسته‌سالاری و پرنسیپ های موجود در کمیسیون خدمات ملکی را مدیریت و هماهنگ خواهد نمود؛
- یک برنامه آموزش ارزیابی اجراءات را برای رؤسا و مدیران، طرح و دیزاین خواهد نمود؛

پروژه‌های دونه‌ها

از سال ۲۰۰۲ میلادی بدینسو، کمک‌های مالی چشمگیری به افغانستان سرازیر شد. پروژه‌های کشور های تمویل کننده معمولاً جهت اعمال تأثیرات مثبت بر روی پروژه‌ها و خدمات وزارت، و نیز جهت ارتقای ظرفیت مأمورین غرض کسب مهارت‌ها و دانش متخصصین خارجی طرح می‌شوند. وزارت خواهد کوشید از پروژه‌های دونه‌ها در چوکات این وزارت، در راستای ارتقاء و توسعه ظرفیت مأمورین خود بهره‌برداری کامل را انجام دهد. به طور مشخص وزارت در این راستا فعالیت های ذیل را انجام خواهد داد:

- از تأکید لازم بر موضوع ارتقای ظرفیت مأمورین وزارت در طرح پروژه‌های دونه‌ها کسب اطمینان خواهد کرد^{۴۶}
- فرصت‌های ارتقای ظرفیت از طریق پروژه‌های فعلی تمویل شده از سوی دونه‌ها در وزارت تجارت و صنایع را شناسائی خواهد کرد؛
- یک پلان ظرفیت‌سازی به عنوان جزوی از هر پروژه دونه‌ها را تهیه خواهد نمود؛

^{۴۶} پروژه مساعدت تخنیکي به وزارت تجارت و صنایع (TAMoCI) که توسط اداره DFID تمویل می‌شود یک تعداد گروپ‌های کاری جهت تسهیل 'کار مشترک' تشکیل داده است.

- مکانیزم هماهنگی دونه‌ها که در راهنمای عملیاتی ریاست روابط با دونه‌ها گنجانیده شده است، را تطبیق خواهد کرد؛

تحول در فرهنگ کاری

با آنکه وزارت کارمندان لایق و مستعد نیز دارد، اما فرهنگ و طرز دید حاکم در وزارت همانند بسیاری از نهادها و ادارات دولتی دیگر مانع ایجاد خلاقیت، نوآوری و حمایت از اقتصاد بازار که جهت تطبیق این پلان ضروری است، می‌گردد. همچنین هدف اصلی وزارت که حمایت مشتبهین و خدمت به مردم افغانستان است، تا هنوز به کرسی ننشسته است. تغییر فرهنگ حاکم در یک سازمان، یکی از دشوارترین چالش‌های رهبری است. بناءً وزارت در این راستا فعالیت‌های ذیل را انجام خواهد داد:

- فرهنگ کاری موجود در وزارت را مورد ارزیابی قرار خواهد داد؛
- تغییرات مهم و اساسی در نحوه کار کارمندان را اولویت‌بندی نموده و روی آنها تمرکز خواهد کرد؛
- اقداماتی را در راستای تغییر رفتار و اخلاق کاری کارمندان روی دست خواهد گرفت؛
- پیشرفت‌ها در این عرصه را مورد نظارت و ارزیابی قرار خواهد داد؛

در جدول ذیل، خلاصه برنامه‌های کلی وزارت برای پنج سال آینده، بر مبنای نتایج متوقعه برنامه‌ها و پروژه‌ها مشخص گردیده است. همچنان پیوند هر برنامه با اهداف استراتژیک وزارت در این جدول تشریح گردیده است.

جدول 6: برنامه‌های وزارت تجارت و صنایع ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت تخصص	تشیقات کوچک-متوسط/ صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه‌گذاری
<ul style="list-style-type: none"> چارچوب حقوقی [یعنی قوانین، مقررات، غیره] تقویت گردد (تسوید، تنفیذ، امثالهم) 	<ul style="list-style-type: none"> ۱. قوانین تجارتي 	<ul style="list-style-type: none"> ۱. چارچوب حقوقی 			X	X
<ul style="list-style-type: none"> بهبود ترانزیت از طریق تخلیه و بارگیری و نگهداری اموال در 'بنادر خشک' اصلاح دیپلوماسی تجارتي جهت انکشاف و رشد بهتر صادرات افغانستان افزایش صادرات از طریق برگزاری نمایشگاه‌ها، برندسازی، غیره تسهیل تجارت و ترانزیت، بطور مثال ایجاد مسیر لاجورد 	<ul style="list-style-type: none"> ۲. پالیسی تجارت ۳. مدیریت بنادر ۴. اتشه‌های تجارتي ۵. انکشاف صادرات ۶. دهلیز ترانزیتی 	<ul style="list-style-type: none"> ۲. تجارت و ترانزیت 			X	
<ul style="list-style-type: none"> بهبود هماهنگی و تمرکز در عرصه تجارت افزایش صادرات تقویت موقف افغانستان منحيث دهلیز ترانزیتی محیط کاری ساده و دوستانه تعرفه‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> ۷. موافقت‌نامه‌های تجارتي و ترانزیتی دوجانبه و چندجانبه ۸. رژیم تعرفه 	<ul style="list-style-type: none"> ۳. موافقت نامه های منطقی و دوجانبه تجارت و ترانزیت 				

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تشبثات کوچک-متوسط/ صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
<ul style="list-style-type: none"> افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری از طریق سارک، CAREC و ECOTA، و افزایش تجارت و سرمایه‌گذاری با ممالک هم‌جوار 	<ul style="list-style-type: none"> ۹. موافقت نامه های چند جانبه مثل سارک سافتا ایکوتا و غیره 	<p>۴. شمولیت در اقتصاد و تجارت جهانی</p>				
<ul style="list-style-type: none"> وضاحت بخشی به نقش، جایگاه حقوقی، رابطه با پالیسی/ پروسه‌های وزارت تجارت و صنایع، پارک‌های صنعتی تشویق سرمایه‌گذارهای بالقوه به فعالیت و پیگیری تبلیغ و معلومات‌دهی درباره فرصت‌های خاص سرمایه‌گذاری در میان سرمایه‌گذاران تشویق سرمایه‌گذارها به سرمایه‌گذاری از طریق ارائه‌ی امتیازهای تشویقی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۰. وضاحت بخشی به نقش اداره آيسا ۱۱. راهنما و کتاب راهنمای سرمایه‌گذاری ۱۲. بسته 'سرمایه‌گذاری' ۱۳. مناطق اقتصادی ویژه (SEZs) 	<p>۵. سرمایه‌گذاری</p>			X	X
<ul style="list-style-type: none"> معقول‌سازی و مؤثرسازی پروسه ثبت و راجستر، و صدور جواز تثبیت یک مرجع واحد برای ثبت و جوازدهی به تشبثات ثبت و جوازدهی به تشبثات بطور آنلاین و انترنتی ثبت و تنظیم تشبثات تجارتي انترنتی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۴. ثبت و راجستر شرکت‌ها ۱۵. مراجع واحد طی مراحل ۱۶. حکومت‌داری الکترونیکی ۱۷. تشبثات الکترونیکی 	<p>۶. ثبت و راجستر، و صدور جواز برای شرکت‌ها</p>				X

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تشبثات کوچک-متوسط/صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
<ul style="list-style-type: none"> ایجاد ثبات در قیمت‌ها و عرضه باثبات برنج، آرد، بوره، گندم، غیره تأمین ثبات در قیمت و عرضه از طریق ایجاد ذخایر، تصفیه‌خانه‌ها، تانکرها، قانون 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۸. کالاهای ستراتیژیک ۱۹. نفت و گاز 	۷. حقوق مستهلکین		X		
<ul style="list-style-type: none"> افزایش قرضه‌های تجارتي از طریق یک برنامه دولتي تأمین قرضه برای شرکت‌هایی که خواهان خدمات منطبق با شریعت اند افزایش سهولت‌های قرضه برای صادرکنندگان افغان افزایش سرمایه‌گذاری تشبثات و عواید بیشتر برای سرمایه‌گذارها 	<ul style="list-style-type: none"> ۲۰. برنامه تضمین قرضه ۲۱. بانکداری اسلامی ۲۲. قرضه صادراتی ۲۳. بازار اسهام کابل 	۸. دسترسی به قرضه		X	X	X
<ul style="list-style-type: none"> ارزیابی گزینه‌های ممکن - خصوصی‌سازی، شراکت دولت با سکتور خصوصی 	۲۴. تصدی‌ها و شرکت‌های دولتي	۹. همکاری و شراکت دولت و سکتور خصوصی		X		
<ul style="list-style-type: none"> حمایت از سکتورهای برگزیده از طریق تحلیل زنجیر ارزش و پلان‌های عملی، از جمله تشبثات زراعتی (جوس میوه، زعفران، لبنیات، مغزباب و مرغداری)، قالین، کشمیره، مرمر، سنگ‌های 	۲۵. سکتورهای ستراتیژیک تشبثات کوچک و متوسط	۱۰. سکتورهای ستراتیژیک		X		

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تشبثات کوچک-متوسط/ صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
<p>قیمتی، مواد ساختمانی (سیخ گول، سمنت)، چرم، حکاکی روی چوب، نباتات طبی، غیره</p> <ul style="list-style-type: none"> • تقویت متشبثین زن از طریق مداخلات هدفمند • بهبود دسترسی به خدمات مشوره‌دهی برای تشبثات کوچک و متوسط 	<p>۲۶. مالکان زن تشبثات ۲۷. خدمات انکشاف تشبثات</p>					
<ul style="list-style-type: none"> • افزایش شمار تشبثات رسمی، دسترسی وسیع‌تر به قرضه و مارکیت‌ها، حفاظت بیشتر از کارگران، و عواید بیشتر برای حکومت 	<p>۲۸. ستراتیژی رسمی‌سازی</p>	<p>۱۱. ادغام تشبث‌ها در اقتصاد رسمی</p>		X		X
<ul style="list-style-type: none"> • دستیابی به نتایج مؤثرتر از طریق هماهنگی و همکاری بیشتر • وزارت تجارت و صنایع، نقش پیشگام را بعهده نگیرد - بنگرید به جدول ۳،۳،۱۰ 		<p>۱۲. همکاری با جوانب ذیدخل کلیدی</p>	X	X	X	X
<ul style="list-style-type: none"> • مدیریت بهتر تعمیر، تجهیزات، وسایط نقلیه، غیره • تشکیل کارآمدتر برای وزارت و لویح وظایف مناسب 	<p>۲۹. مدیریت دارائی‌ها ۳۰. توسعه سازمانی</p>	<p>۱۳. تقویت ظرفیت نهادی در وزارت تجارت و صنایع</p>	X			

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تشبثات کوچک-متوسط/ صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
<p>معلومات دقیق تر و سروق دربارۀ فعالیت های وزارت، و حفاظت و حمایت وسیع تر، و تبادلۀ بیشتر معلومات و ارقام در سطح وزارت</p> <p>معلومات و تحقیق بهتر دربارۀ کارو بار اقتصادی، و ادغام در یک دیتابیس</p> <p>حکومت داری بهتر و شکایات کمتر در مورد رشوت خوری</p> <p>فهم بهتر مسائل و نیازهای زنان در عرصۀ کار و بار اقتصادی</p> <p>اجراآت بهتر ریاست های ولایتی وزارت</p> <p>مؤثریت بیشتر کارمندان وزارت در انکشاف اقتصادی ولایات</p> <p>مراوده و دخیل سازی وسیع تر جوانب ذیدخل، بویژه سکتور خصوصی</p> <p>ترویج و حمایت از مسائل و نگرانی های تاجران و متشبثین</p> <p>مؤثریت بیشتر فعالیت های ارتباطی وزارت</p> <p>افزایش آگاهی عامه نسبت به اقتصاد بازار، وزارت، مسائل</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ۳۱. سیستم معلومات مدیریتی (MIS) و تکنالوژی معلوماتی (ICT) • ۳۲. مرکز معلومات دربارۀ تشبثات • ۳۳. مبارزه با فساد اداری در وزارت تجارت و صنایع • ۳۴. جنسیت (جندر) • ۳۵. استراتیژی ریاست های ولایتی • ۳۶. استراتیژی آزمایشی ولایات • ۳۷. اصلاح پروسه های داخلی 					

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تسهيلات كوچك-متوسط/ صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
<p>اقتصادی و افزایشِ معلوماتِ متشبین دربارهٔ پالیسی‌ها، ستراتیژی‌ها، قوانین وزارت</p> <ul style="list-style-type: none"> • استفاده از (یا مصرف) تمام بودجهٔ انکشافی، و یافتن منابع جدید عایداتی برای وزارت تجارت و صنایع و حکومت وحدت ملی، و صرفه‌جویی در هزینه‌ها 	<p>وزارت</p> <p>۳۸. گفتگوی دولت و سکتور خصوصی</p> <p>۳۹. حمایت و پشتیبانی</p> <p>۴۰. ستراتیژی ارتباطی</p> <p>۴۱. کمپاین‌های آگاهی عامه</p> <p>۴۲. مدیریت مالی</p>					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ توسعهٔ مهارت‌ها، دانش و تماس‌ها ▪ استخدام افراد پُر توان‌تر در وزارت ▪ جذب محصلان تازه فراغت‌یافته جهت کسب تجربهٔ کاری و انتخاب شغل ▪ فهم بهتر و روابط کاری قوی‌تر ▪ بهبود اجراات کاری انفرادی ▪ جذب و بهره‌گیری بهتر از پروژه‌های دونه‌ها جهت ارتقای ظرفیت 	<p>۴۳. انکشاف مسلکی</p> <p>۴۴. استخدام</p> <p>۴۵. کارآموزی</p> <p>۴۶. مأموریت‌های موقتی</p> <p>مأمورین</p> <p>۴۷. ارزیابی و قدردانی از اجراات</p>	<p>۱۴. ظرفیت وزارت تجارت و صنایع – سرمایهٔ بشری</p>	X			

نتیجه متوقعه	پروژه	برنامه	وزارت ت.ص.	تسهيلات كوچك-متوسط / صنعت	تجارت	شرایط مساعد کار اقتصادی و سرمایه گذاری
افزایش درک نسبت به اقتصاد بازار و حمایت از این نظام اقتصادی	۴۸. پروژه‌های دونه‌ها ۴۹. تحوّل فرهنگی					

۴۰ چارچوب نتایج

وزارت تجارت و صنایع در دو سطح، پیشرفت فعالیت‌ها و نتایج کاری‌اش را ارزیابی خواهد کرد: تطبیق (پروژه‌ها) و نتایج (اهداف).

۴.۱ اندازه‌گیری پیشرفت و ارزیابی نتایج – برنامه‌های استراتژیک (سطح تطبیق)

در جدول ذیل، برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک (دستاوردهای کلیدی تطبیق) بر حسب ریاست‌هایی که مسئولیت تطبیق پروژه به آنها محوّل گردیده، نشان داده می‌شود.^{۴۷} ریاست‌های توظیف‌شده جهت اجرای عملی پروژه‌ها، پلان‌های کاری مفصلی تهیه خواهند کرد که نحوه‌اندازه‌گیری اجراءات، منابع معلوماتی، بیس‌لاین، تارگیت یا هدف مشخص، و تاریخ پیش‌بینی‌شده تکمیل در آن معین می‌گردد تا بدین ترتیب بتوان پیشرفت کار را مورد نظارت قرار داده و نتایج را ارزیابی نمود. نتایج کلیدی‌ای که باید بطور ربع‌وار مورد نظارت قرار گیرند در لست ذیل ذکر شده‌اند.

^{۴۷} تخصیص مسئولیت تطبیق پروژه‌ها به ریاست‌های وزارت در این جدول، نهایی نیست و به اصلاحات در تشکیل وزارت بستگی خواهد داشت.

شماره	ساعات کاری	نتایج	دست آورد ها	همکاری در قسمت دست آورد ها	
				اهداف وزارت تجارت و صنایع	اهداف انکشاف پایدار ملل
1	چارچوب حقوقی	۱. قوانین تجارتي	<ul style="list-style-type: none"> تقویت چارچوب حقوقی 	<ul style="list-style-type: none"> تقویت و حمایت محیط مساعد تجارت تسهیلات تجارت و افزایش فرصت های صادرات 	<p>هدف ۱۰: کاهش نابرابری در میان کشور ها</p> <p>هدف ۱۷: حمایت از روش تطبیق و احیا همکاری های جهانی</p>
2	تجارت و ترانزیت	<ol style="list-style-type: none"> ۱. پالیسی تجارت ۲. مدیریت سرحدات ۳. اتشعه های تجارتي ۴. انکشاف صادرات ۵. دهلیز ترانزیتی 	<ul style="list-style-type: none"> بهبود ترانزیت از انتقال توسط کشتی ها و ایجاد انبار ها در بنادر خشکه تامین اصلاحات در دفاتر دیپلوماسی تجارتي جهت انکشاف صادرات افغانستان. افزایش صادرات از طریق راه اندازی نمایشگاه ها، علامت گذاری وغیره تسهیلات تجارت و ترانزیت طور مثال دهلیز لاجورد وغیره 	<ul style="list-style-type: none"> تسهیلات تجارتي و افزایش فرصت های صادرات 	<p>هدف ۱: محو فقر</p> <p>هدف ۱۰: کاهش نابرابری در میان کشور ها</p> <p>هدف ۱۷: حمایت از روش تطبیق و احیا همکاری های جهانی</p>

شماره	ساعات کاری	نتایج	دست آورد ها	همکاری در قسمت دست آورد ها	
				اهداف وزارت تجارت و صنایع	اهداف انکشاف پایدار ملی
3	موافقت نامه های تجارتی و ترانزیتی دو جانبه و منطقوی	<ol style="list-style-type: none"> موافقت نامه های تجارتی و ترانزیتی دو جانبه و منطقوی رژیم تعرفه 	<ul style="list-style-type: none"> بهبود هماهنگی مربوط تجارت و تمرکز بر افزایش صادرات تقویت موقف افغانستان منحیث دهلیز ترانزیتی نرخ مناسب و ساده تعرفه ها 	<ul style="list-style-type: none"> تسهیلات تجارت و افزایش فرصت های صادرات 	هدف ۱۷: حمایت از روش تطبیق و احیا همکاری های جهانی
4	شمولیت در اقتصاد و تجارت جهانی	<ol style="list-style-type: none"> موافقت نامه های چند جانبه ، سازمان تجارت جهانی، سارک- سافتا، ایکوتا 	<ul style="list-style-type: none"> افزایش تجارت و سرمایه گذاری از طریق سازمان های سارک، کاریک، ایکوتا و افزایش تجارت و سرمایه گذاری با کشور های همسایه 	<ul style="list-style-type: none"> تسهیلات تجارت و افزایش فرصت های صادرات 	هدف ۱۷: حمایت از روش تطبیق و احیا همکاری های جهانی
5	سرمایه گذاری	<ol style="list-style-type: none"> وضاحت نقش آيسا رهنمود سرمایه گذاران و کتاب فرصت های سرمایه گذاری سرمایه گذاری " بسته بندی " زون های خاص 	<ul style="list-style-type: none"> وضاحت نقش، شخصیت حقوقی، ارتباطات با وزارت تجارت و صنایع، پارک های صنعتی و پروسه ها/ پالیسی صنایع تشویق سرمایه گذاران احتمالی جهت فعالیت های بیشتر و پیگیری ترویج بهتر و بیشتر فرصت های خاص سرمایه گذاری به سرمایه 	<ul style="list-style-type: none"> فراهم سازی بستر و شرایط مساعد برای سرمایه گذاری از طریق اصلاحات حقوقی، نهادی و ساختاری تسهیلات تجارت و افزایش فرصت های صادرات 	هدف ۹: اعمار زیربنا انعطاف پذیر و رشد پایدار اقتصاد هدف ۱۷: حمایت از روش تطبیق و احیا همکاری های جهانی

شماره	ساعات کاری	نتایج	دست آورد ها	همکاری در قسمت دست آورد ها	
				اهداف وزارت تجارت و صنایع	اهداف انکشاف پایدار ملل
		اقتصادی	گذاران • تشویق سرمایه گذاران به سرمایه گذاری از طریق برنامه های تشویقی		
6	ثبت و راجستر فعالیت های تجارتي و جوازدهی	<ol style="list-style-type: none"> ثبت و راجستر فعالیت های تجارتي مرکز واحد خدمات خدمات الکترونیکی تجارت الکترونیکی 	<ul style="list-style-type: none"> معقول سازی و ساده سازی پروسه ثبت و راجستر فعالیت های تجارتي و جوازدهی مرکز واحد خدمات برای ثبت و راجستر فعالیت های تجارتي و جوازدهی پیشبرد پروسه ثبت و راجستر فعالیت تجارتي و جوازدهی از طریق آنلاین پیشبرد و تنظیم خدمات تجارت الکترونیکی 	• تقویت محیط مساعد تجارت	
7	حقوق مستهلکین	اجناس استراتیژیک، تیل و گاز	• افزایش تجارت و سرمایه گذاری از طریق سازمان های سارک، کاریک، ایکوتا و افزایش تجارت و سرمایه گذاری با کشور های همسایه	• رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز	هدف ۱: محو فقر

شماره	ساحات کاری	نتایج	دست آورد ها	همکاری در قسمت دست آورد ها	
				اهداف وزارت تجارت و صنایع	اهداف انکشاف پایدار ملل
8	دسترسی به خدمات مالی	<ol style="list-style-type: none"> ۱. برنامه تضمین قرضه دهی ۲. بانکداری اسلامی ۳. قرضه دهی صادرات ۴. مرکز تبادل سهام کابل 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ افزایش قرضه های تجارتي از طریق برنامه های حمایتی دولت ▪ موجودیت قرضه ها به آنده کسانیکه خواهان قرضه مطابق به احکام اسلامی می باشند. ▪ افزایش های فرصت های قرضه دهی به صادر کننده گان افغان، افزایش سرمایه گذاری برای فعالیت های تجارتي و تامین عواید بیشتر برای سرمایه گذاران 	<ul style="list-style-type: none"> ● تقویت محیط مساعد تجارت ● تسهیل تجارت ● رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز 	هدف ۱: محو فقر
9	مشارکت سکتور خصوصی و عامه	<ol style="list-style-type: none"> ۱. تصدی ها و شرکت های دولتی 	<ul style="list-style-type: none"> ● ارزیابی تداوم و گزینه های استقرار مجدد- خصوصی سازی، مشارکت سکتور خصوصی و عامه 	<ul style="list-style-type: none"> ● رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز 	هدف ۹: اعمار زیربنا انعطاف پذیر و رشد پایدار اقتصاد
10	سکتور های استراتیژیک	<ol style="list-style-type: none"> ۱. سکتور استراتیژیک تشبثات کوچک و متوسط ۲. زنان متشبهت ۳. خدمات انکشاف تجارت 	<ul style="list-style-type: none"> ● حمایت از سکتور های انتخاب شده از طریق تحلیل سلسله ارزش و ترتیب پلان های کاری طور مثال محصولات رزاعتی (جوس، زعفران، لبنیات، میوه مغزدارو مرغداری)، قالین، کشمیره، سنگ 	<ul style="list-style-type: none"> ● رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز 	هدف ۱: محو فقر هدف ۵: تامین حقوق تساوی جندر

شماره	ساعات کاری	نتایج	دست آورد ها	همکاری در قسمت دست آورد ها	
				اهداف وزارت تجارت و صنایع	اهداف انکشاف پایدار ملل
			<ul style="list-style-type: none"> مرمر، سنگ های قیمتی، مواد ساختمانی (سیخ گول، سمنت)، چرم، سکتور چوب، بناات طبی و غیره • تقویت و حمایت متشبین زن از طریق برنامه های مناسب • بهبود دسترسی به مشورت و خدمات برای تشبثات کوچک و متوسط 		
11	شمولیت تجارت های غیر رسمی به سکتور رسمی	۱. استراتیژی رسمی سازی	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش دسترسی تشبثات به خدمات قرضه دهی و مارکیت ها، مصونیت بیشتر برای کارگران و عواید بیشتر و اضافه تر برای دولت 	<ul style="list-style-type: none"> • تقویت محیط مساعد تجارت • رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز 	هدف ۱: محو فقر
12	ظرفیت کاری وزارت تجارت و صنایع – تقویت اداری	<ul style="list-style-type: none"> ۱. مدیریت دارائی ها ۲. انکشاف ساختاری ۳. سیستم مدیریت اطلاعات و تکنالوژی ۴. مرکز معلوماتی و ارتباطات ۴. مرکز معلوماتی تصدی ها 	<ul style="list-style-type: none"> • نتایج موثر بیشتر از طریق بهبود هماهنگی و همکاری ها • تامین ساختار تشکیلاتی موثر و لایحه وظایف مناسب در وزارت • معلومات دقیق و بموقع در مورد فعالیت های وزارت تجارت و صنایع و حمایت بهتر و جریان معلومات و 	<ul style="list-style-type: none"> • تقویت محیط مساعد تجارت • رشد تشبثات کوچک و متوسط انعطاف پذیر و رقابت آمیز • تسهیلات تجارت • ارتقای ظرفیت کاری وزارت 	<p>هدف ۵: تامین حقوق تساوی جندر</p> <p>هدف ۹: اعمار زیربنا انعطاف پذیر و رشد پایدار اقتصاد</p> <p>هدف ۱۰: کاهش نابرابر در</p>

همکاری در قسمت دست آورد ها		دست آورد ها	نتایج	ساعات کاری	شماره
اهداف انکشاف پایدار ملی	اهداف وزارت تجارت و صنایع				
میان کشور ها	تجارت و صنایع	اطلاعات در سراسر وزارت	۵. مبارزه علیه فساد در داخل وزارت تجارت و صنایع		
هدف ۱۷: حمایت از روش		• معلومات و تحقیقات بهتر و موثر در مورد تجارت و درج آنها در دیتابیس	۶. جندر		
تطبيق و احيا همكاري هاي		• خدمات بهتر و موثر و کاهش شکایات در مورد رشوه ستانی	۷. استراتیژی فعالیت های دفاتر ولایتی		
جهانی		• آگاهی بیشتر در مور مشکلات و نیازمند یهای زنان متشبت	۸. استراتیژی ولایتی - پروژه آزمایشی		
		• بهبود فعالیت های کاری دفاتر ولایتی وزارت تجارت و صنایع	۹. ساختار مجدد در وزارت تجارت و صنایع		
		• بهبود و موثریت کارمندان وزارت تجارت و صنایع در فعالیت های انکشاف اقتصادی ولایتی	۱۰. دیالوگ سکتور خصوصی و عامه		
		• بهبود خدمات و کار در سطح وزارت تجارت و صنایع	۱۱. پیشتبنانی		
		• بهبود فعالیت و کار با مراجع ذیدخل به ویژه با سکتور خصوصی	۱۲. استراتیژی ارتباطات		
		• حمایت و پیشتبنانی از موضوعات و مسائل تجارتي	۱۳. کمپاین های آگاهی عامه		
		• موثریت بیشتر از فعالیت های ارتباطات وزارت تجارت و صنایع	۱۴. مدیریت مالی		
			۱۵. انکشاف مسلکی		

همکاری در قسمت دست آورد ها		دست آورد ها	نتایج	ساعات کاری	شماره
اهداف انکشاف پایدار ملل	اهداف وزارت تجارت و صنایع				
		<ul style="list-style-type: none"> • آگاهی بیشتر مردم از بازار آزاد، وزارت تجارت و صنایع، موضوعات تجارتي و آگاهی بهتر تاجران از پالیسی ها، استراتیژی ها، قوانین و غیره وزارت • استفاده کامل بودجه انکشافی و شناسائی منابع جدید بمنظور تولید عواید بیشتر برای وزارت تجارت و صنایع و دولت وحدت ملی، و کاهش مصارف و ارزش برای پول • تامین مهارت های و دانش بیشتر • بهبود اجراءات کاری کارمندان • استفاده و استعمال بهتر و موثرتر • پروژه های تمویل کننده گان برای انکشاف ظرفیت • آگاهی بهتر و حمایت بیشتر برای اقتصاد بازار 			

جدول 7: برنامه‌های وزارت تجارت و صنایع – چارچوب نتایج

شماره	برنامه	برنامه‌ها یا پروژه‌های ستراتیژیک (دستاوردهای متوقعه)	بخش موظف	ریاست
۱	چارچوب حقوقی	قوانین تجارتي	بخش حقوقی	ریاست امور حقوقی
۲	تجارت و ترانزیت	پالیسی تجارت	بخش پالیسی تجارت	ریاست انکشاف و تحلیل تجارت
۳		مدیریت بنادر	بخش تسهیل تجارت	ریاست تسهیل تجارت و ترانزیت
۴		اتشه‌های تجارتي	بخش خدمات تجارتي	ریاست عمومی تجارت خارجی
۵		انکشاف صادرات	بخش انکشاف صادرات	ریاست انکشاف صادرات
۶		دهلیزهای ترانزیتی	بخش ترانزیت	ریاست تسهیل تجارت و ترانزیت
۷		موافقت نامه های	موافقت نامه تجارت و ترانزیت	ریاست موافقت نامه تجارت منطوقی
۸	منطوقی و دوجانبه تجارت و ترانزیت	رژیم تعرفه ها	آمریت پالیسی تجارت	ریاست عمومی تجارت بین المللی
۹	شمولیت در اقتصاد و تجارت جهانی	عضویت سازمان تجارت جهانی و سایر سازمان های جهانی	آمریت سازمان تجارت جهانی	ریاست عمومی تجارت بین المللی
۱۰	سرمایه‌گذاری	واضح‌سازی نقش اداره آيسا	تعیین گردد	تعیین گردد
۱۱		راهنما و کتاب راهنمای	بخش طرح و توسعه پالیسی	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی

شماره	برنامه	برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک (دستاوردهای متوقعه)	بخش موظف	ریاست
		سرمایه‌گذاری		
۱۲		بسته تشویق سرمایه‌گذاری	تعیین گردد	تعیین گردد
۱۳		مناطق اقتصادی ویژه	بخش طرح و توسعه پالیسی	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۱۴	ثبت و راجستر، و	راجستر تشبثات و شرکت‌ها	بخش راجستر تشبثات	اداره ثبت مرکزی و مالکیت معنوی
۱۵	صدور جواز برای	مراجع واحد طی مراحل	بخش ثبت و راجستر تشبثات	اداره ثبت مرکزی و مالکیت معنوی
۱۶	تشبثات	حکومت‌داری الکترونیکی	بخش ترتیب پالیسی‌ها	ریاست استراتژی، پالیسی و پلان
۱۷		تجارت الکترونیکی	تعیین گردد	تعیین گردد
۱۸	حقوق مستهلکین	کالاهای استراتژیک	تعیین گردد	تعیین گردد
۱۹		نفت و گاز	بخش نفت و گاز	ریاست نفت و گاز
۲۰	تمویل و	تضمین قرضه	بخش خدمات انکشاف تشبثات	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۱	قرضه‌دهی	بانکداری اسلامی	بخش خدمات انکشاف تشبثات	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۲		قرضه صادراتی	بخش خدمات انکشاف تشبثات	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۳		بازار اسهام کابل	بخش خدمات انکشاف تشبثات	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۴	همکاری دولت و سکتور خصوصی	تصدی‌ها و شرکت‌های دولتی	تصدی‌های دولتی	تصدی‌های دولتی
۲۵	سکتورهای کلیدی	سکتورهای استراتژیک	متخصصین سکتوری (مستقیماً به	ریاست تشبثات کوچک و متوسط

شماره	برنامه	برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک (دستاوردهای متوقعه)	بخش موظف	ریاست
			رئیس تشبثات کوچک و متوسط (پاسخگو استند)	
۲۶		مالکان زن تشبثات	بخش انکشاف تشبثات کوچک و متوسط	ریاست تشبثات کوچک و متوسط
۲۷		خدمات انکشاف تشبثات	بخش خدمات انکشاف تشبثات	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۸	ادغام به اقتصاد رسمی	ستراتیژی رسمی سازی	بخش انکشاف و مدیریت مارکیت	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی
۲۹	ظرفیت وزارت - انکشاف نهادی	مدیریت دارایی‌ها	بخش تدارکات و عرضه	ریاست اداری و مالی
۳۰		توسعه سازمانی	بخش ظرفیت سازی	ریاست منابع بشری
۳۱		سیستم معلومات مدیریتی (MIS) و تکنالوژی معلوماتی (ICT)	بخش معلومات و تکنالوژی ارتباطی	ریاست معلومات و تکنالوژی ارتباطی
۳۲		مرکز معلومات درباره تشبثات	تعیین گردد	تعیین گردد
۳۳		مبارزه با فساد اداری	تفتیش داخلی	ریاست تفتیش داخلی
۳۴		جنسیت (جندر)	بخش جندر	ریاست جندر
۳۵		ستراتیژی فعالیت‌های ولایتی	بخش روابط با ولایات	دفتر مقام وزارت
۳۶		طرح آزمایشی ولایات	بخش جمع‌آوری و تحلیل معلومات و	ریاست تحقیق (پاسخگو به رئیس عمومی انکشاف)

شماره	برنامه	برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک (دستاوردهای متوقعه)	بخش موظف	ریاست
			ارقام	سکتور خصوصی)
۳۷		اصلاحات داخلی	بخش ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی	ریاست منابع بشری
۳۸		گفتگوی دولت با سکتور خصوصی	تعیین گردد	تعیین گردد
۳۹		حمایت و پشتیبانی	تعیین گردد	تعیین گردد
۴۰		ستراتژی ارتباطی	بخش ارتباطات	ریاست روابط عامه و معلومات
۴۱		آگاهی عامه	بخش معلومات و روابط عامه	ریاست روابط عامه و معلومات
۴۲		مدیریت مالی	بخش مالی	ریاست اداری و مالی
۴۳	ظرفیت وزارت	انکشاف مهارت‌های مسلکی	بخش ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی	ریاست منابع بشری
۴۴	تجارت و صنایع -	استخدام	بخش ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی	ریاست منابع بشری
۴۵	سرمایه بشری	کارآموزی	بخش ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی	ریاست منابع بشری
۴۶		اعزام موقت کارمندان	بخش ظرفیت‌سازی و توسعه سازمانی	ریاست منابع بشری
۴۷		ارزیابی و قدردانی از اجراات	بخش روابط با کارمندان	ریاست منابع بشری
۴۸		پروژه‌های دونه‌ها	بخش روابط با دونه‌ها	ریاست استراتژی، پالیسی و پلان
۴۹		تحول فرهنگی	بخش روابط با کارمندان	ریاست منابع بشری

۴.۱ اندازه‌گیری پیشرفت و ارزیابی نتایج – اهداف وزارت تجارت و صنایع (سطح نتایج)

جدول ذیل در رابطه با اهداف مشخص، حاوی شاخص‌های کلیدی اجراءات (KPIs) در سطح نتایج متوقعه جهت سنجش میزان موفقیت بطور سالانه می‌باشد. این جدول تا ماه جنوری ۲۰۱۶ قطعی خواهد شد.

جدول 8: اهداف استراتژیک وزارت تجارت و صنایع – شاخص‌های کلیدی اجراءات (KPIs)

شماره	هدف استراتژیک	شاخص‌های کلیدی اجراءات	اندازه‌گیری	منبع	بیس لاین	تاریت (۲۰۲۰)
۱.	شرایط مساعد کاروبار اقتصادی و سرمایه‌گذاری	آسانی شروع و ختم فعالیت‌های یک تشبث	تعداد مراحل اداری لازم جهت ثبت و راجستر تشبثات و ختم فعالیت تشبثات	اداره ثبت مرکزی و ملکیت معنوی	۱۲	۶
		چارچوب حقوقی جامع	تعداد قوانین تجارتی توأم با مقررات تطبیقی	ریاست حقوقی وزارت تجارت و صنایع	.	۲۰
		آسانی در بدست آوردن قرضه تجاری	بالاتر رفتن جایگاه افغانستان در شاخص‌های کاروبار بانک جهانی (DBIs)	بانک جهانی	۸۹	۸۰
	سرمایه‌گذاری خارجی	افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در افغانستان	اداره ایسا			
۲	تجارت و صادرات	تجارت با کشورهای همجوار	تعداد موافقت‌نامه‌های چندجانبه و دوجانبه تجاری و ترانزیتی امضاء شده	ریاست موافقت‌نامه‌های تجاری، وزارت ت.و.ص.	.	۱۵

شماره	هدف ستراتژیک	شاخص‌های کلیدی اجراآت	اندازه‌گیری	منبع	بیس لاین	تاریت (۲۰۲۰)
		آسانی تجارت فرامرزی	بهبود جایگاه در شاخص کارو بار اقتصادی	شاخص‌های کارو بار اقتصادی بانک جهانی	جایگاه ۱۸۴ ام	۱۵۰
		صادرات به مارکیت‌های خارجی	افزایش ارزش صادرات	اداره احصائی مرکزی	۵۱۵ میلیون دالر	۱,۵۰۰ میلیون دالر
		عضویت افغانستان در سازمان تجارت جهانی (WTO)	تعداد شکایات دریافت‌شده از تاجران در مورد 'دامپینگ' و سایر مسائل تجارتي	خط ارتباط تیلیفونی وزارت تجارت و صنایع	تعیین گردد	۵۰
۳	صنایع و تشبثات کوچک-متوسط	حمایت از سکتورهای ستراتیژیک	تعداد سکتورهای عمده و فرعی نویدبخش و با پتانسیل بالا که از طریق تحلیل زنجیره ارزش مورد حمایت قرار گرفتند	ریاست انکشاف سکتور خصوصی، ریاست تشبثات کوچک و متوسط وزارت	۱۲	۲۰
		دسترسی بهتر به بازارهای خارجی و کیفیت بالاتر محصولات تولیدی	فیصدی تشبثات افغانی که تصدیق‌نامه‌های کیفی بین‌المللی اخذ کرده‌اند	اداره ملی ستندها (انسا)	۱۵%	۳۳%
		کاهش میزان واردات از طریق جایگزینی واردات	تعداد سکتورهای عمده و فرعی که جهت مساعدت در قسمت پالیسی مورد هدف قرار	مرکز معلومات درباره تشبثات در وزارت	.	۱۰

شماره	هدف ستراتژیک	شاخص‌های کلیدی اجراآت	اندازه‌گیری	منبع	بیس لاین	تاریت (۲۰۲۰)	
			گرفته‌اند	تجارت و صنایع			
		بهبود بیلانس تجارت	کاهش کسری تجارت	شاخص احصائیوی صندوق وجهی بین‌المللی	۸۰۰۰ میلیون دالر	۱۰ میلیون و 2X	
۴	ارتقای ظرفیت در وزارت تجارت و صنایع	زنان در عرصه کار و بار اقتصادی	فیصدی زنانی که مالک یک تشبث یا شرکت استند	ریاست انکشاف سکتور خصوصی، مرکز معلومات درباره تشبثات			
		توسعه مهارت‌ها	تعداد سالانه مأمورین وزارت که در کورس‌ها و ورکشاپ‌های آموزشی اشتراک کرده‌اند.	ریاست منابع بشری وزارت		۵۰۰	
		مصرف بودجه	فیصدی مصرف بودجه انکشافی	ریاست اداری و مالی وزارت		۳۰٪	
		کسب عواید برای حکومت وحدت ملی	فیصدی افزایش در عواید تحصیل شده				
		آگاهی عامه درباره چالش‌ها و دستاوردهای	سروی سالانه مردم	ریاست روابط عامه و معلومات وزارت			

شماره	هدف ستراتژیک	شاخص‌های کلیدی اجراآت	اندازه‌گیری	منبع	بیس لاین	تاریت (۲۰۲۰)
		تجارت و صنایع و سکتور خصوصی				
		ظرفیت بالای مأمورین	تعداد مأمورین استخدام شده از طریق برنامه CBR	ریاست منابع بشری	.	۹۴
		مراجعین (رضایت سکتور خصوصی)	فیصدی اعضای اتاق تجارت و صنایع که از اجراآت وزارت رضایت دارند	سروی اعضای اتاق تجارت و صنایع	.	٪۷۰
		مراجعین از سکتور خصوصی	تعداد مراجعین وزارت	ریاست انکشاف سکتور خصوصی، مرکز معلومات تشبثات	.	۲,۵۰۰
		رضایت مأمورین وزارت	فیصدی مأمورین وزارت که با این جمله موافق استند: "من از حجم کار و محیط کاری موجود در وزارت راضی هستم"	سروی کارمندان وزارت		۹۰٪ کارکنان وزارت

۵.۰ قدم‌های بعدی

۱. تصویب این پلان استراتژیک توسط وزیر تجارت و صنایع؛
۲. ارائه پریزنیتیشن از جانب وزیر تجارت و صنایع در مورد پلان استراتژیک به کابینه؛
۳. توشیح پلان استراتژیک از سوی رئیس‌جمهور؛
۴. چاپ هر دو سند در داخل وزارت و توزیع آن در میان معینان و رؤسای بخش‌های مختلف وزارت؛
۵. ترتیب خلاصه‌ای از پلان استراتژیک - به شکل بروشور؛
۶. توزیع بروشور پلان استراتژیک در بین مأمورین وزارت؛
۷. چاپ پلان استراتژیک به شکل جزوه؛
۸. توزیع جزوه پلان استراتژیک به جوانب ذیدخل بیرونی؛
۹. ترتیب یک پلان ارتباطی برای پلان استراتژیک جدید که شامل بیانیه‌های مطبوعاتی، کنفرانس مطبوعاتی، وبسایت وزارت، مصاحبه با رسانه‌ها و غیره می‌باشد؛
۱۰. عملیاتی‌سازی پلان استراتژیک به نحو ذیل:
 - ا. بازبینی کلیه برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک در ضمیمه پلان و تصمیم‌گیری درباره بهترین طریقه تطبیق پروژه‌ها از دیدگاه سازمانی؛
 - ب. تعدیل ساختار اداری وزارت، مطابق با استراتژی؛
 - ج. بازبینی تشکیل اداری و تعدیل آن طبق ضرورت در مطابقت با اصلاحات در نظر گرفته شده؛
 - د. بازبینی بودجه وزارت جهت کسب اطمینان از وجود منابع کافی برای تطبیق پروژه‌ها؛
 - ه. تهیه لایحه وظایف برای کلیه بخش‌ها و واحدهای کاری وزارت و کسب اطمینان از اینکه پروژه‌های محول شده نیز شامل ساخته شده‌اند؛
 - و. تعیین و توظیف یک ریاست/بخش فعلی یا جدید در وزارت جهت تطبیق هر کدام از برنامه‌ها یا پروژه‌های استراتژیک؛
 - ز. هر ریاست یا بخشی که مسئول اجرای یک پروژه شناخته شده، یک پلان کاری تفصیلی و چندساله برای پروژه تهیه کند؛

- ح. رؤسای ارشد وزارت، کلیه پلان‌های کاری پروژه‌ها را مطالعه و منظور نمایند؛
- ط. هر کدام از فعالیتهای متذکره در پلان کاری که در سال ۲۰۱۶ باید شروع شود در پلان کاری ریاست یا بخش مربوطه بعنوان جزوی از پلان کاری سال ۲۰۱۶ وزارت گنجانیده شود؛
- ی. ریاست‌ها بعد از شروع تطبیق عملی پلان مربوطه، گزارش ربع‌وار از پیشرفت کار و نتایج پلان کاری سالانه تهیه کنند؛
- ک. امریت پلان‌گذاری استراتژیک ریاست استراتژی، پالیسی و پلان، گزارش‌های ربع‌وار را جمع‌آوری نموده و یک گزارش توحید شده و جامع ترتیب نماید؛
- ل. امریت نظارت و ارزیابی ریاست فوق‌الذکر، هر کدام از گزارش‌های پروژه‌ها را از لحاظ پیشرفت کار و نتایج ارزیابی نموده، و یک گزارش نظارتی ربع‌وار تهیه نماید؛
- م. ریاست استراتژی، پالیسی و پلان بر مبنای پلان استراتژیک از نگاه شاخص‌های کلیدی اجراءات (KPIs) هر ساله گزارش تهیه کند - این گزارش باید در سطح نتایج متوقعه (اهداف) باشد؛
- ن. شروع پلان استراتژیک جدید به تاریخ ۱ جنوری ۲۰۱۶ همراه با پلان کاری ۲۰۱۶.

ضمیمه الف: اسناد مرجع

مقالات

- تحقق خودکفایی: تعهدات مبنی بر اصلاحات و همکاری دوام‌دار. کنفرانس لندن پیرامون افغانستان. دسمبر ۲۰۱۴. جمهوری اسلامی افغانستان؛
- اولویتهای ریفورم سکتور خصوصی برای کنفرانس لندن. مؤسسه حرکت و اتاق تجارت و صنایع. دسمبر ۲۰۱۴؛
- حمایت از تحول سکتور خصوصی در افریقا: استراتژی انکشاف سکتور خصوصی ۱۷-۲۰۱۳. بانک انکشاف افریقا. جولای ۲۰۱۳؛
- نهادهای مالیه بین‌المللی و انکشاف از طریق سکتور خصوصی. IFC. ۲۰۱۱؛
- استراتژی انکشاف ملی افغانستان (ANDS) ۲۰۱۳ - ۲۰۰۸؛

- دیدگاه وزارت تجارت درباره پالیسی صنعتی. می ۲۰۱۱؛
- شاخص کاروبار اقتصادی بانک جهانی؛
- سخنرانی محترم رسا وزیر تجارت و صنایع در پارلمان. می ۲۰۱۵؛
- وزارت داخله ایالات متحده. گزارش درباره وضعیت سرمایه‌گذاری در افغانستان. جون ۲۰۱۵؛
- حمایت بانک انکشاف آسیایی از تقویت شرایط مساعد برای انکشاف سکتور خصوصی: مطالعه موضوعی. بانک انکشاف آسیایی، دسمبر ۲۰۱۳؛
- ایجاد شرایط مساعد برای انکشاف سکتور خصوصی در مناطق پایین صحرای افریقا، UNIDO/GIZ. اپریل ۲۰۰۸؛
- USAID Microlinks؛
- طرح انکشاف تشبثات کوچک-متوسط و جایگزینی واردات در افغانستان. ریاست انکشاف سکتور خصوصی / تشبثات کوچک-متوسط وزارت تجارت و صنایع. ۲۰۱۲؛
- نشست مقامات عالی، ۵ سپتمبر ۲۰۱۵ – سخنرانی وزیر تجارت و صنایع؛
- نتایج متوقعه کوتاه‌مدت نشست مقامات عالی ۱۶-۲۰۱۵

پلان‌های وزارت تجارت و صنایع

- پلان کاری ۲۰۱۴ وزارت؛
- پلان کاری ۲۰۱۵ وزارت؛
- پلان ۱۰۰ روزه وزارت، ۲۰۱۵.۰۵.۱۱؛

پالیسی‌های وزارت تجارت و صنایع

- پالیسی صنعتی، وزارت تجارت و صنایع ۲۰۱۲ (و پلان کاری ۲۰۱۴)؛
- پالیسی رشد در مرحله گذار: مساعدت به تشبثات کوچک-متوسط، افزایش صادرات، صنعتی‌سازی از طریق جایگزینی واردات و تسهیل رشد. ۱۵-۲۰۱۲. اکتوبر ۲۰۱۲؛
- پیش‌نویس پالیسی چرم؛
- پیش‌نویس پالیسی خدمات انکشاف تشبثات؛

- پالیسی ملی تجارت افغانستان، پیش نویس، وزارت تجارت و صنایع. ۲۰۱۵؛
- پالیسی حفاظت مستهلکین. پیش نویس / دسمبر ۲۰۱۰؛
- تسهیل ترانزیت و تجارت. پیش نویس. ریاست ترانزیت وزارت تجارت و صنایع؛
- پالیسی انکشاف صادرات. پیش نویس. تجارت بین المللی. وزارت تجارت و صنایع ۲۰۰۷؛

ستراتیژی‌های وزارت تجارت و صنایع

- پلان ستراتیژیک وزارت تجارت و صنایع ۱۵-۲۰۱۱؛
- ستراتیژی انکشاف تشبثات کوچک و متوسط. پیش نویس. ریاست تشبثات کوچک و متوسط وزارت. جولای ۲۰۱۵؛
- ستراتیژی رسمی سازی افغانستان. پیش نویس. اپریل ۲۰۱۱؛
- ستراتیژی وزارت تجارت و صنایع برای ولایت کندز. پیش نویس. دسمبر ۲۰۱۴؛
- ستراتیژی فعالیت‌های وزارت تجارت و صنایع در ولایات. پیش نویس. می ۲۰۱۵؛
- ستراتیژی ارتباطی (پلان کاری ۲۰۱۴) وزارت تجارت و صنایع؛
- تطبیق ستراتیژی تشبثات کوچک- متوسط: پلان کاری برای انکشاف سکتور تشبثات زراعتی افغانستان، وزارت تجارت و صنایع / وزارت زراعت و آبیاری، ۲۰۱۱؛
- سائر پلان‌های کاری در راستای حمایت سکتوری: سنگ‌های قیمتی، مرمر، مواد ساختمانی، کشمیره، قالین، حکاکی روی چوب، نباتات طبی، چرم، تشبثات کوچک و متوسط زنان.

قوانین وزارت تجارت و صنایع

حمایت از سرمایه‌گذاری

- اتاق تجارت ؛
- ترانسپورت ؛
- نمایندگی‌های تجارتي ؛
- شرکت‌های سهامی و شرکت‌های محدود المسئولیت؛
- شراکت‌های تضامنی ؛
- میانجی‌گری ؛

حکمت ؛
قراردادها؛
دیزاین صنعتی ؛
حفاظت و قرنطین نباتات؛
کاپی‌رایت ؛
حق اختراع و اکتشاف (Patents)؛
سرمایه‌گذاری خصوصی ؛
کنترول محصولات و خدمات ستراتژیک ؛
پارک‌های صنعتی ؛
مقرره مدیریت اجراءات وزارت تجارت و صنایع؛
افلاس ؛
عرضه و تصفیه پترولیم ؛
تجارت خارجی ؛

حمایت از مستهلکین؛

مبارزه با احتکار؛
اقدامات ایمنی برای تولیدات داخلی ؛
حمایت از رقابت؛

ضمیمه ب: روش و میتودولوژی

رویکرد مورد استفاده برای پلان‌گذاری

پلان‌گذاری جهت کمک به وزارت جهت تعریف دیدگاه خود برای آینده و سپس تعیین سیستماتیک مسیر کاری خود برای دستیابی به آن دیدگاه، درک موانع و تشخیص راه‌های غلبه بر موانع صورت می‌گیرد. پلان‌گذاری درازمدت مستلزم کوشش سازمان‌یافته و جدی است که زمان و انرژی می‌گیرد. پلان‌گذاری کاری نیست که فقط یکبار انجام شود – لازم است پلان‌ها بازبینی، نظارت و تجدید شوند. فواید پلان‌گذاری میتواند چشمگیر باشد از جمله تمرکز واضح، وجود مقصد مشترک و اولویت‌های مورد توافق، توافق نظر درباره ستراتژی‌ها، و مبنایی برای اندازه‌گیری میزان پیشرفت و تأثیر.

یکی از وظایف کلیدی رهبری وزارت، تعیین استقامت کاری و محدوده فعالیت‌های وزارت در درازمدت است. این استقامت کاری و محدوده فعالیت‌ها معمولاً هر ۵ سال از طریق پروسه‌ای تحت عنوان پلان‌گذاری استراتژیک مورد تجدیدنظر قرار می‌گیرد. یک پلان استراتژیک مناسب باید واجد معیارهای ذیل باشد:

- چارچوبی برای تصامیم و یا جهت کسب حمایت/ تأیید؛
- مبنایی برای پلان‌گذاری عملیاتی مفصل‌تر؛
- نوع و ماهیت کار را برای دیگران تشریح کند تا مطلع‌سازد، انگیزه دهد و به کار تشویق کند؛
- به تعیین پیشرفت‌های کاری و نظارت بر اجراات کمک نماید؛
- آنچه وزارت در تلاش دستیابی به آنست را وضاحت دهد؛
- محیط داخلی و بیرونی را تحلیل کند؛
- بهترین راه‌های برخورد با تحولات و دوره‌های گذار آینده را مد نظر بگیرد؛
- یک استقامت کاری روشن را بیان کند؛ و
- اهداف عینی برای آینده تعیین کند.

در مجموع، پلان استراتژیک باید واقع‌بینانه و عملی باشد تا به وزارت امکان تفکر استراتژیک و عمل واقعی را بدهد.^{۴۸}

میتودولوژی یا روش پلان‌گذاری

پلان‌گذاری استراتژیک به کل وزارت ارتباط می‌گیرد و هدف آن، انکشاف درازمدت است. تهیه یک پلان استراتژیک، پروسه‌ای چند مرحله‌ای است که به شش مرحله عمده تقسیم می‌شود:

۱. ما کی استیم

أ. دیدگاه و مأموریت - نوع و ماهیت کار تشریح می‌شود؛

ب. صلاحیت - وزارت تجارت و صنایع صلاحیت کاری خود را از کجا می‌گیرد؛

ج. نقش - وظایف عمده وزارت چیست؛

^{۴۸} پلان استراتژیک با پلان عملیاتی، یکسان نیست. پلان استراتژیک باید دورنگرانه، مفهومی و جهت‌دهنده باشد در حالی که پلان عملیاتی [پلان کاری] کوتاه‌مدت‌تر، تاکتیکی، متمرکز، تطبیق‌پذیر و قابل اندازه‌گیری است.

۲. ما چه کرده‌ایم

أ. دستاوردها - طی ۵ سال گذشته، چه دستاوردهایی داشته‌ایم.

۳. اکنون در کجا قرار داریم

أ. محیط - مسائل و چالش‌های سرمایه‌گذاری، تجارت/صادرات، و انکشاف تشبثات کوچک-متوسط و سکتور خصوصی کدام‌ها هستند؟

ب. خود ارزیابی - می‌تواند از طریق بهره‌برداری از نقاط قوت داخلی، رفع نقاط ضعف، بهره‌برداری از فرصت‌های بیرونی و اجتناب از تهدیدها، به شناسایی استراتژی‌های ممکن آتی کمک کند؛

ج. جوانب ذیدخل - همکاران و جوانب ذیدخل کلیدی وزارت کیها هستند، نوع و دامنه مستفیدین ما چیست؟

۴. می‌خواهیم به کجا برسیم

أ. اهداف کلی و اهداف مشخص - توضیح رده‌بالا و عمومی تأثیرات و نتایج متوقعه‌ای که وزارت می‌خواهد در میان مدت/ درازمدت به آنها دست یابد؛

۵. چگونه به آنجا خواهیم رسید

أ. استراتژی‌ها - راه دستیابی به مأموریت، اهداف، غیره. استراتژی‌ها به ۳ هدف وظیفوی وزارت [سرمایه‌گذاری، تجارت و تشبثات کوچک-متوسط/ انکشاف سکتور خصوصی] و یک هدف عملیاتی [ارتقای ظرفیت نهادی] ارتباط می‌گیرند؛

ب. برنامه‌های استراتژیک - موارد کلیدی‌ای که در جریان تطبیق استراتژی‌ها ظرف چهار سال آینده، باید بدست آیند.

۶. چگونه خواهیم دانست که به آنجا رسیده‌ایم

أ. چارچوب نتایج - سنجش پیشرفت در تطبیق پلان استراتژیک و اندازه‌گیری دستاوردهای استراتژیک از طریق شاخص‌های کلیدی اجراءات [KPIs] - در این بخش، معیارهای کلیدی سنجش و ارزیابی اجراءات، نحوه نظارت بر پیشرفت و اقدامات اصلاحی لازم جهت هدایت مجدد وزارت به مسیر و جهت درست مشخص می‌گردد.

چارچوب استراتژیک تشریح شده در این پلان استراتژیک، از ترکیب منابع متنوع ذیل بدست آمده است:

- اسناد مربوط به وزارت تجارت و صنایع؛
- بحث‌ها و نظرات مطرح شده در جریان ورکشاپ پلان‌گذاری استراتژیک برای مقامات ارشد وزارت تجارت و صنایع^{۴۹}؛
- فورمه نظرات که توسط ریاست‌های وزارت تکمیل و تسلیم شدند؛
- گفتگوها با رؤسا و آمرین وزارت؛
- مشوره با جوانب ذیدخل بیرونی - نمایندگان سکتور خصوصی از بخش‌های سرمایه‌گذاری، تجارت/صادرات و تشبثات کوچک-متوسط/انکشاف سکتور خصوصی^{۵۰}.

هر ریاست وزارت ملزم به تکمیل یک فورمه نظرات درباره پلان استراتژیک - خصوصاً بمنظور ارائه‌ی معلومات ذیل در رابطه با ریاست و آمریت مربوطه‌شان می‌باشد - استراتژی‌ها، فعالیت‌های عمده (برنامه‌های استراتژیک)، میعاد تکمیل فعالیت‌ها، طرف مسئول، اندازه‌گیری دستاوردها، منبع معلومات و ارقام اندازه‌گیری، وضعیت فعلی [یا بیس لاین] و تارگیت (هدف رقمی برای اندازه‌گیری).

پلان استراتژیک با نیازهای سکتور خصوصی و حکومت وحدت ملی (آنگونه که در کنفرانس اخیر لندن انعکاس داده شدند) همسویی و همخوانی دارد و بدین لحاظ، علاقمندی جامعه تمویل‌کنندگان بین‌المللی را جلب خواهد کرد.

^{۴۹} یک ورکشاپ پلان‌گذاری استراتژیک به تاریخ ۱۰ جون در سالون کنفرانس وزارت با حضور رؤسای عمومی وزارت برگزار شد. ریاست این ورکشاپ را جلالت‌مآب محترم رسا بعهدہ داشتند و هر سه معینان وزارت نیز در آن حاضر بودند.

^{۵۰} کنفرانس مسائل تجارتي اتاق تجارت و صنایع ۲۰۱۵.۰۸.۰۴ و میزگرد وزارت تجارت و صنایع برای رؤسای شرکت‌ها ۰۸.۱۷.۲۰۱۵.

ضمیمه ج: ریاست‌ها و واحدهای کاری وزارت تجارت و صنایع

شماره	تفکیک وظایف	ریاست	آمریت
۱	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۱ دفتر وزیر	۲.۱.۱ آمریت ارتباط ولایات
۲	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۱ دفتر وزیر	۲.۱.۲ آمریت اسناد و ارتباط
۳	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۲ ریاست تفتیش داخلی	۲.۲.۱ آمریت گروپ اول مفتشین
۴	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۲ ریاست تفتیش داخلی	۲.۲.۲ آمریت گروپ دوم مفتشین
۵	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۲ ریاست تفتیش داخلی	۲.۲.۳ آمریت تحلیل و ارزیابی و کنترل از کیفیت
۶	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۳ ریاست امور حقوقی	۲.۳.۱ آمریت طرح تسوید اسناد تقنینی تجارتی
۷	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۳ ریاست امور حقوقی	۲.۳.۲ آمریت مشوره حقوقی و تجارتی
۸	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۴ ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان	۲.۴.۱ مدیریت عمومی احصائیه و دیتابیس
۹	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۴ ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان	۲.۴.۲ آمریت پلان استراتیژیک
۱۰	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۴ ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان	۲.۴.۳ آمریت ارتباط با تمویل کننده گان
۱۱	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۴ ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان	۲.۴.۴ آمریت نظارت و ارزیابی
۱۲	۲۰۰ گزارش‌دهی مستقیم به وزیر	۲.۴ ریاست استراتیژی، پالیسی و پلان	۲.۴.۵ آمریت طرح برنامه‌های انکشافی

		آمریت انکشاف پالیسی	2.4.6	ریاست ستراتیژی، پالیسی و پلان	2.4	گزارش دهی مستقیم به وزیر	۲.۰	۱۳
				آمریت تنظیم امور تجارت مواد نفتی و گازمایع	2.5	گزارش دهی مستقیم به وزیر	۲.۰	۱۴
آمریت جمع‌آوری تحلیل ارقام و معلومات	3.1.1.1	ریاست تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۱۵
آمریت خدمات انکشاف تجارت	3.1.1.2	ریاست تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۱۶
آمریت انکشاف تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1.3	ریاست تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۱۷
آمریت تنظیم وانکشاف امور مارکیت	3.1.1.4	ریاست تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۱۸
سکتورهای سنگ مرمر، سنگ‌های قیمتی و نیمیه قیمتی، مواد ساختمانی، چرم و بوت دوزی، صنعت چوب و فرنیچر، قالین، کشمیره و محصولات زراعتی	3.1.1.5	ریاست تشبثات کوچک و متوسط	3.1.1	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۱۹
		آمریت طرح وانکشاف پالیسی ها	3.1.2	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۰

		آمریت مشوره‌دهی پیرامون شاخص کارو بار اقتصادی (DBI)	3.1.3	ریاست عمومی انکشاف سکتور خصوصی	3.1	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۱
		آمریت توسعه رقابت	3.2.1	ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین	3.2	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۲
		آمریت حمایت از مستهلکین	3.2.2	ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین	3.2	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۳
		آمریت تامین ارتباطات و جمع آوری معلومات	3.2.3	ریاست توسعه رقابت و حمایت از مستهلکین	3.2	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۴
		آمریت مراقبت و حمایت امور تولیدی	3.3.1	ریاست تخنیکي امور صنایع	3.3	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۵
		آمریت امور تخنیکي	3.3.2	ریاست تخنیکي امور صنایع	3.3	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۶
		آمریت مطالعات تخنیکي و انکشاف صنایع	3.3.3	ریاست تخنیکي امور صنایع	3.3	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۷
		آمریت تطبیق اصلاحات و تحلیل امور مالی	3.4.1	ریاست تطبیق اصلاحات و تحلیل امور مالی تصدیها و شرکتهها	3.4	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۸
		آمریت بررسی و تحلیل امور مالی تصدیها و شرکتهها	3.4.2	ریاست تطبیق اصلاحات و تحلیل امور مالی تصدیها و شرکتهها	3.4	معینیت انکشاف سکتور خصوصی و صنایع	۳.۰	۲۹
آمریت سازمان تجارت جهانی (WTO)	4.1.1.1	ریاست موافقتنامه های تجارت بین المللی	4.1.1	ریاست عمومی تجارت بین المللی	4.1	معینیت امور تجارتي	۴.۰	۳۰

۳۱	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.1	رياست عمومي تجارت بين المللي	4.1.1	رياست موافقتنامه هاي تجارت بين المللي	4.1.1.2	آمریت موافقتنامه های دوجانبه
۳۲	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.1	رياست عمومي تجارت بين المللي	4.1.1	رياست موافقتنامه هاي تجارت بين المللي	4.1.1.3	آمریت سازمان های منطوقی
۳۳	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.1	رياست عمومي تجارت بين المللي	4.1.2	رياست تحليل وانكشاف تجارت	4.1.2.1	آمریت تحليل پالیسی تجارت
۳۴	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.1	رياست عمومي تجارت بين المللي	4.1.2	رياست تحليل وانكشاف تجارت	4.1.2.2	مدیریت عمومی خدمات تجارتي و نمایندگی ها
۳۵	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.2	رياست ترانزيت و تسهيلات تجارتي	4.2.1	آمریت ترانزیت		
۳۶	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.2	رياست ترانزيت و تسهيلات تجارتي	4.2.2	آمریت تسهیلات تجارتي		
۳۷	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.2	رياست ترانزيت و تسهيلات تجارتي	4.2.3	مدیریت عمومی موافقتنامه های ترانزیتی		
۳۸	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.3	رياست انكشاف صادرات	4.3.1	آمریت توسعه تولید و بازاریابی		
۳۹	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.3	رياست انكشاف صادرات	4.3.2	مدیریت اداری		
۴۰	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.3	رياست انكشاف صادرات	4.3.3	مدیریت عمومی دیتابیس و معلومات		
۴۱	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.4	رياست نمايشگاه پيشرفتهای اقتصادي افغانستان	4.4.1	مدیریت عمومی اداری		
۴۲	۴.۰	معینیت امور تجارتي	4.4	رياست نمايشگاه پيشرفتهای اقتصادي	4.4.2	مدیریت عمومی محاسبه		

				افغانستان				
		مدیریت عمومی تدویر و انسجام	4.4.3	ریاست نمایشگاه پیشرفتهای اقتصادی افغانستان	4.4	معینیت امور تجارتي	۴.۰	۴۳
آمریت ثبت و جوازدهی	4.5.1.1	ریاست صدور جواز و ثبت	4.5.1	ریاست عمومی ثبت مرکزی و مالکیت فکری	4.5	معینیت امور تجارتي	۴.۰	۴۴
		آمریت ثبت و حمایت مالکیت فکری	4.5.2	ریاست عمومی ثبت مرکزی و مالکیت فکری	4.5	معینیت امور تجارتي	۴.۰	۴۵
		آمریت سوانح و دیتابیس کارکنان	5.1.1	ریاست منابع بشری	5.1	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۴۶
		آمریت استخدام	5.1.2	ریاست منابع بشری	5.1	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۴۷
		آمریت ارتقای ظرفیت و انکشاف اداره	5.1.3	ریاست منابع بشری	5.1	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۴۸
		آمریت روابط با کارکنان	5.1.4	ریاست منابع بشری	5.1	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۴۹
		آمریت بودجه	5.2.1	ریاست اداری و امور مالی	5.2	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۵۰
		آمریت حساسی	5.2.2	ریاست اداری و امور مالی	5.2	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۵۱
		آمریت خدمات	5.2.3	ریاست اداری و امور مالی	5.2	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۵۲
		آمریت تهیه و تدارکات	5.2.4	ریاست امور مالی و اداری	5.2	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۵۳
				آمریت تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی	5.3	معینیت اداری و امور مالی	۵.۰	۵۴

		آمریت ارتباط عامه	5.4.1	ریاست اطلاعات وارتباط عامه	5.4	معینیت اداری وامور مالی	۵.۰	۵۵
		آمریت اطلاعات وارتباط عامه	5.4.2	ریاست اطلاعات وارتباط عامه	5.4	معینیت اداری وامور مالی	۵.۰	۵۶
				آمریت جندر	5.5	معینیت اداری وامور مالی	۵.۰	۵۷

ضمیمه د: تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه ها

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)				
برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
تجارت و ترانزیت	قوانین تجارتي	چارچوب قوی و نیرومند حقوقی و مقرراتی که منجر به انکشاف سکتور خصوصی میگردد.	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	موافقت نامه های تجارتي و ترانزيتي	شمولیت افغانستان در سیستم های اقتصادی منطقوی و اقتصادی باعث افزایش تجارت و ترانزیت بیشتر گردیده و این امر به نوبه خویش باعث سرمایه گذاری بیشتر و انکشاف صادرات میگردد.	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	پالیسی تجارت	سرمایه گذاری بیشتر، صادرات زیادتیر، افزایش تولیدات داخلی، اشتغال بیشتر و عواید زیادتیر	۳۳,۵۰۰,۰۰۰	
	مدیریت سرحدات	کاهش زمان و مصارف اجناس و اموال که از بنادر سرحدات عبور میکنند، ایجاد و استفاده پروسه ها و مقررات مناسب	۱۳۴,۰۰۰,۰۰۰	
	اتشعه های تجارتي	بهبود ارتباطات دیپلماتیک تجارتي با کشور میزبان، مارکیت برای اجناس افغانی، تسهیلات و مشورت های بیشتر برای جامعه تاجران	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	انکشاف صادرات	انکشاف صادرات افغانستان ، ایجاد پروسه ها و طرزالعمل های ساده شده صادرات ، برطرف سازی موانع ، هماهنگی میان نهاد های ذیربط در طرزالعمل های صادرات	۱۳۴,۰۰۰,۰۰۰	
	دهلیزهای ترانزيتي	معرفی مجدد افغانستان منحيث دهلیز ترانزيتي که آسیای مرکزی و جنوبی را باهم وصل میسازد، اعمار سرک های مناسب و شبکه های خط آهن که باعث دسترسی ساده به مارکیت ها میگردد، افغانستان از فواید موقعیت استراتژیک خویش میان آسیا مرکزی و جنوبی مستفید گردیده و پل ارتباط را میان سکتور اقتصادی کشور چین با شرق میانه و سایر کشورها فراهم میسازد.	۱۳۴,۰۰۰,۰۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
سرمایه گذاری	وضاحت نقش آيسا	موثریت در فعالیت آيسا، وضاحت در قوانین و مسؤلیت ها، ارایه خدمات با کیفیت به فعالیت های تجارتي	۳,۳۵۰,۰۰۰	
	رهنمود سرمایه گذاران و کتاب فرصت های سرمایه گذاری	رهنمود سرمایه گذاران و کتاب فرصت های سرمایه گذاری دقیق و موثق برای سرمایه گذاران احتمالی تجدید میگردد.	۶,۷۰۰,۰۰۰	
	برنامه های تشویقی سرمایه گذاری	لست سکتور های عمده و اساسی که در آن سرمایه گذاری صورت گرفته و افغانستان دارای مزید رقابتي میباشد. تعیین و تشخیص برنامه های تشویقی سرمایه گذاری برای هر سکتور مورد نظر. افزایش سرمایه گذاری باعث افزایش مزید رقابتي افغانستان در سکتور های کلیدی میگردد.	۳۳,۵۰۰,۰۰۰	
	زون های خاص اقتصادی	رشد صنعتی، انکشاف صادرات، بدیل واردات، انکشاف زیربنا ها، ایجاد اشتغال، مارکیت برای اجناس افغانی، بهبود پروسه های لوجستیک و ترانسپورت که منجر به تولید عواید میگردد، تشویق و ترغیب کارگران از طبقه انات، جلب و جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی، ترویج و انکشاف استندرد ها.	۳,۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰	
ثبت و راجستر فعالیت تجارتي و تجارتي و جوازدهی	ثبت و راجستر فعالیت تجارتي	نتایج کلیدی بشمول کاهش محدودیت های اداری تحمیل شده بالای فعالیت های تجارتي گردیده، مصارف را کاهش داده، پروسه های ثبت و راجستر فعالیت تجارتي و جوازدهی موثرتر گردیده و زمینه برآورده سازی نیازمندی های قانونی فعالیت های تجارتي افزایش می آید.	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	مرکز واحد طی مراحل اسناد	ساده سازی پروسه ها، کاهش مصارف، موثریت در پروسه های اداری فعالیت های تجارتي، افزایش رعایت شرایط و کاهش مصارف برای تاجران و افزایش در رشد اقتصادی کشور.	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
	حکومتداری الکترونیکی	موثریت بیشتر در خدمات ثبت و راجستر فعالیت تجارتي از طریق انترنت باعث افزایش رسمی سازی فعالیت های تجارتي گردیده و فرصت های فساد را در پروسه ثبت و راجستر فعالیت تجارتي کاهش میدهد. ایجاد زمینه مناسب برای وزارت جهت حضور در بخش از برنامه ارایه خدمات آنلاین	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	تجارت الکترونیکی	ارتقای ظرفیت کاری وزارت جهت برآورده سازی فواید جانبی برنامه ارایه خدمات فعالیت های تجارتي از طریق انترنت، طرح و تطبیق استراتژیژی و پالیسی برنامه ارایه خدمات فعالیت های تجارتي از طریق انترنت، ترویج و انکشاف برنامه ارایه خدمات فعالیت های تجارتي از طریق انترنت در افغانستان	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
	اجناس استراتیژیک	حمایت بیشتر مستهلکین در برابر صعود و کمبودی اجناس استراتیژیک و آگاهی بیشتر مستهلکین از فعالیت و وظایف اقتصاد بازار و نقش محدود وزارت تجارت و صنایع در قسمت کاهش و رفع ناکامی های بازار	۱۶,۷۵۰,۰۰۰	
حقوق مستهلکین	تیل و گاز	وضاحت نقش وزارت تجارت و صنایع در سکتور تیل و گاز، تنظیم ادارات و نهاد های تجارتي و مقرراتی در داخل وزارت تجارت و صنایع و وزارت معادن و پترولیم، تقویت نقش مقرراتی آمریت تنظیم امور مواد نفتی و گاز مایع (در صورتیکه در وزارت فعالیت داشته باشد) و یا انتقال آمریت تنظیم امور مواد نفتی و گاز مایع به وزارت معادن و پترولیم، تنظیم ریاست مواد نفتی و گاز مایع - یا از طریق تجارتي و یا خصوصی سازی	۱۶,۷۵۰,۰۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
دسترسی به خدمات مالی	برنامه تضمین قرضه دهی	ایجاد برنامه تضمین قرضه دهی در یک بانک همکاری طور آزمایشی ، افزایش دسترسی تشبثات کوچک و متوسط به سرمایه ، بهبود ظرفیت بانک های داخلی بمنظور ارزیابی قرضه تشبثات کوچک و متوسط و تنظیم برنامه قرضه دهی تشبثات کوچک و متوسط ، تشویق و ترغیب سایر بانک ها جهت پذیرش و تطبیق برنامه تضمین قرضه دهی بعد از تطبیق موفقانه برنامه آزمایشی	۶۷۰,۰۰۰,۰۰۰	
	بانک داری اسلامی	دسترسی بهتر به خدمات مالی توسط تاجران افغانی، افزایش فرصت های تجارت برای بانک های دولتی و خصوصی	۳۳,۵۰۰,۰۰۰	
	خدمات مالی برای صادرات	موجودیت بیشتر خدمات مالی صادرات در افغانستان و افزایش و انکشاف صادرات	۳۳۵,۰۰۰,۰۰۰	
	مرکز تبادل اسهام کابل	ارایه پروپوزل مرکز تبادل اسهام کابل به دولت. در صورت حمایت از این برنامه، تدویر برنامه مطالعاتی روی ایجاد مرکز تبادل اسهام کابل. در صورت امکان، ایجاد مرکز تبادل اسهام کابل	۳,۳۵۰,۰۰۰	
مشارکت سکتور خصوصی و عامه	تصدی ها و شرکت های دولتی	معلومات مالی جدید و موثق در مورد تصدی های دولتی ، آموزش کارمندان وزارت و تصدی های دولتی در محاسبات ، گزارش مالی معتبر از تصدی های دولتی ، پیشنهادات تقسیم بندی و تنظیم مجدد از تصدی های دولتی ، تنظیم مجدد تصدی های تحت اثر وزارت تجارت و صنایع بصورت موفقانه	۱۳,۴۰۰,۰۰۰	
سکتور استراتژیک	سکتور های استراتژیک	شناسایی سکتورهای کلیدی غرض رشد و انکشاف سکتور خصوصی.	۶۷۰,۰۰۰,۰۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
	زنان متشبه	ایجاد اعتماد میان زنان متشبه و دولت ، استفاده از رسانه های اجتماعی و تکنالوژی معلوماتی جهت افزایش آگاهی زنان متشبه	۱۶,۷۵۰,۰۰۰	
	خدمات انکشاف تجارت	افزایش حمایت وزارت در قسمت توسعه و ارایه خدمات انکشاف تجارت. ارتقای ظرفیت داخلی در قسمت خدمات انکشاف تجارت . افزایش استفاده تشبثات کوچک و متوسط از خدمات انکشاف تجارت	۶,۷۰۰,۰۰۰	
شمولیت در اقتصاد رسمی	استراتیژی رسمی سازی	افزایش ثبت و راجستر شرکت های تجاری. ترویج رشد و انکشاف اقتصادی از طریق تامین یک ساختار مناسب برای شرکت های تجاری در قسمت سرمایه گذاری کامل جهت بهبود موثریت و مؤلدیت شان. افزایش دسترسی شرکت های تجاری به خدمات مالی	۶۷,۰۰۰,۰۰۰	
ارتقای ظرفیت کاری وزارت تجارت و صنایع : تقویت اداری	مدیریت دارائی	ایجاد سیستم موثر مدیریت دارائی عامه	۲۲۲,۸۳۶,۱۵۰	
	انکشاف اداری	وزارت تجارت و صنایع دارای یک ساختار تشکیلاتی مناسب گردیده که قادر به پیشبرد مسؤلیت ها و تعهدات مندرج پلان استراتیژیک وزارت میگردد. .	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	
	سیستم مدیریت معلومات و تکنالوژی معلوماتی و ارتباطات	یک سیستم مدیریت معلوماتی و تکنالوژی معلوماتی و ارتباطات مجهز با وسایل لازم در وزارت تجارت و صنایع باعث بهبود ارایه خدمات به سکتور خصوصی میگردد.	۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰	
	مرکز معلوماتی تشبثات	ایجاد مرکز معلوماتی تشبثات ، دسترسی به معلومات دقیق و معتبر و تحلیل ها در مورد سکتور خصوصه ، افغانستان	۳۳,۵۰۰,۰۰۰	
	مبارزه علیه فساد	بهبود شفافیت در فعالیت های وزارت تجارت و صنایع	۱۶,۷۵۰,۰۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات
	جندر	قوای کاری بیشتر زنان ، یک قوای کاری متعهد زنان که به انکشاف مهارت های خویش در وزارت باور دارند.	۲۹،۱۷۶،۵۰۰	
	استراتژی فعالیت های دفاتر ولایتی وزارت تجارت و صنایع	حضور موثر و قوی وزارت تجارت و صنایع در دفاتر ولایتی جهت تطبیق پالیسی و استراتژی های این وزارت	۱۶،۷۵۰،۰۰۰	
	استراتژی ولایتی کندز- پروژه آزمایشی	گزارشدهی منظم میان کندز و کابل منتج به پلانگذاری کاری سالانه میگردد. تقویت فعالیت های کاری در سراسر نهاد دولت. اطمینان بیشتر وزارت تجارت و صنایع در ولایات و سراسر کشور ، دریافت معلومات بیشتر و معتبر برای ایجاد پالیسی و طرح برنامه ها	۳۳،۴۵۰،۰۰۰	
	بهبود پروسه های کاری	طرز العمل های کاری ساده شده و اصلاح شده	۲۳،۴۵۰،۰۰۰	
	پیشتبانی	ارتقای ظرفیت و آگاهی از برنامه های حمایوی فعالیت های تجراتی در وزارت تجارت و صنایع بمنظور ارایه مشورت های تخنیکی جهت حصول اطمینان از اینکه نماینده گان وزارت هنگام مذاکرات و گفتگو ها قادر به دسترسی به معلومات موثق و دقیق میباشند..	۱،۸۰۰،۰۰۰	
	آگاهی عامه	طرح و تطبیق میکانیزم اصلاح شده آگاهی عامه	۳،۰۰۰،۰۰۰	
	مدیریت مالی	سیستم موثر مدیریت مالی عامه	۲۲،۷۳۶،۷۰۰	

تخمین بودجه برای برنامه ها و پروژه های پلان استراتژیک وزارت تجارت و صنایع (۲۰۱۶ الی ۲۰۲۰)

برنامه	پروژه	نتایج متوقع	مصارف تخمین شده (افغانی)	ملاحظات	
سرمایه کاری وزارت تجارت و صنایع : سرمایه انسانی	انکشاف مسلکی	تکمیل پلان جامع انکشاف مسلکی وزارت تجارت و صنایع و پروسه تطبیق آن ، تدویر تحلیل نیازمندی های آموزشی ، طرح و ترتیب پلان های عالی آموزشی و تطبیق آنها ، تدویر برنامه های خاص آموزشی برای آمریت ها	۱۰,۰۰۰,۰۰۰		
	استخدام	تطبیق مرحله دوم و سوم برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج ، استخدام و انتخاب شفاف و باز و به اساس شایسته گی ، استخدام و نگهداری کارمندان مسلکی و با تجربه	۳۰,۰۰۰,۰۰۰		
	دوره کار آموزشی	دوره کار آموزشی زمینه آموزش و دریافت تجارب را برای کارآموزان فراهم میسازد. کارموزان از مسیر مناسب وظيفوی مستفید میگردند. دوره کارآموزی باعث ایجاد فرصت کاری برای فارغ التحصیلان میگردد. دوره کار آموزشی باعث بهبود تجارب کارآموزان گردیده و آگاهی آنها در مورد ساحات مربوطه به مسلک شان افزایش میدهد. کارآموزان قادر به دریافت تجارب در یک محیط واقعی کاری میگرددند.	۱۵,۰۰۰,۰۰۰		
	ارزیابی اجراءات و مکافات	تطبیق برنامه ارزیابی اجراءات کارمندان به اساس طرزالعمل های و اصول غیر احتیاطی کمیسیون مستقل تطبیق اصلاحات و خدمات ملکی .	۱۲,۰۰۰,۰۰۰		
	پروژه های تمویل کننده گان	بهبود دانش و مهارت های همکاران وزارت و سایر کارمندان پروژه های تمویل کننده گان در وزارت	۱۶,۷۵۰,۰۰۰		
	تغییرات فرهنگی	ادر صورتیکه مقام وزارت بصورت موفقانه وزارت را به طرف فرهنگ ایجاد ابتکارات و خدمات سوق دهد، پس امکان تطبیق موفقانه پلان استراتژیک وزارت به ایجاد میگردد.	۳۶,۰۰۰,۰۰۰		
	مجموع تخمین بودجه به افغانی			۷,۰۲۳,۰۴۹,۳۵۰	

ضمیمه ه : روش انکشاف سکتور خصوصی

چندین روش برای انکشاف سکتور خصوصی وجود دارد. رویکرد نوکلاسیک (مرکب از شیوه مقرراتی محدودتر محیط کارو بار اقتصادی و روش کلی تر شرایط سرمایه گذاری) و حتی رویکرد نوساختارگرایی عمومی به مسأله انکشاف سکتور خصوصی.

- مقصود از شرایط مقرراتی مساعد کارو بار اقتصادی، مقرراتی است که تأثیر مستقیمی بالای کارو بار اقتصادی از طریق اثرگذاری روی هزینه مقرراتی دارند و شامل موضوعاتی از قبیل شروع و ختم فعالیت‌های یک شرکت/ تشبث، ساده سازی گمرک، بهبود دفاتر ثبت اعتبار یا قرضه، آسان سازی اجرای قراردادهای، ملکیت جایدادها، غیره می گردند. حذف مقررات و شرایط دست و پاگیر و زاید، و اصلاحات در حقوق ملکیت‌ها به ایجاد یک بستر مساعد کار و فعالیت اقتصادی کمک می کند؛
- شیوه شرایط سرمایه گذاری به موانع سرمایه گذاری در یک کشور رسیدگی می کند و آزادسازی تجارت، زیربنای 'سخت'، حاکمیت قانون، بازارهای مالی، ستندرها، کمبود مهارت‌ها، امنیت و ثبات سیاسی را اضافه می کند؛
- اگرچه نقش برجسته انکشاف سکتور خصوصی در شیوه نوساختارگرا مورد مناقشه قرار نمی گیرد، اما این شیوه از گسترش نقش حکومت در رفع نقایص بازار حمایت کرده و بر انکشاف تشبثات تمرکز می کند. تشکیل کلاسترهای مختلط، انتقال تکنالوژی، خدمات انکشاف کارو بار اقتصادی، تقویت زنجیره ارزش و انکشاف صادرات، ارکان اصلی چارچوب کلی این شیوه را می سازند.

جدول 9: شیوه‌های انکشاف سکتور خصوصی

شیوه‌های مختلف به انکشاف سکتور خصوصی			
نوع- ساختارگرا	نوع- کلاسیک		مداخله
	شرایط سرمایه‌گذاری	شرایط مساعد کارو بار اقتصادی	
			شروع به کار شرکت / تشبث
			ختم فعالیت یک شرکت / تشبث
			گمرک
			دفاتر ثبت اعتبار [~ قرضه]
			قراردادها
			جایداد / زمین
			تجارت
			زیربنا
			حاکمیت قانون
			مالیه
			سندردها
			مهارت‌های نیروی کار
			امنیت ملی
			بی‌ثباتی سیاسی
			تشکیل کلاسترها، مثلاً مناطق آزاد تجارتي
			انتقال تکنالوژی
			خدمات انکشاف تشبثات
			زنجیره ارزش
			انکشاف صادرات

شیوه نوع- کلاسیک اکنون به نام شرایط مساعد کارو بار اقتصادی یاد می‌شود و شاخص‌های کارو بار اقتصادی بانک جهانی را مورد توجه قرار می‌دهد.^{۵۱} افغانستان مصمم است جایگاه خود در رده‌بندی شاخص‌های کارو بار

^{۵۱}https://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/documents/creating_an_enabling_environment_for_private_sector_development_in_subSaharan_Africa_01.pdf

اقتصادی را که در سال ۲۰۱۵، در بین ۱۸۹ کشور، در رده ۱۸۳ قرار داشت بهبود بخشد. در جدول ذیل، ۱۰ شاخص در نظر گرفته شده برای سنجش میزان مساعد بودن امکان انجام کار و بار اقتصادی در کشورها توسط بانک جهانی، فهرست شده‌اند و جایگاه افغانستان را بر مبنای این شاخص‌ها و نیز اینکه وزارت تجارت و صنایع در قسمت کدام یک از آنها نقش مستقیمی جهت ایفاء دارد نشان داده می‌شود.

جدول ۱۰: رده‌بندی افغانستان بر اساس شاخص‌های کار و بار اقتصادی (DBI)

صلاحیت وزارت تجارت و صنایع		۱۸۳	رده یا جایگاه افغانستان در هر شاخص
موضوع	بله	خیر	رده
شروع یک تشبث/ کاروبار اقتصادی			۲۴
کسب جوازهای ساختمانی			۱۸۵
انرژی برق			۱۴۱
ثبت و راجستر جایدادها			۱۸۳
دسترسی به قرضه			۸۹
حمایت از سرمایه‌گذارهای اقلیت			۱۸۹
پرداخت مالیات			۷۹
تجارت فرامرزی			۱۸۴
تنفیذ و اجرای قراردادهای			۱۸۳
رسیدگی به افلاس			۱۵۹

با وجود اینکه در مورد مؤثر سازی و ساده‌سازی پروسه ثبت و صدور جواز به تشبثات و اینکه چگونه این ساده‌سازی میتواند سهولت در کاهش مصارف و وقت درخواست دهند ایجاد کند، توافق نظر وجود دارد ولی در این باره نظرها مختلف و متفاوت است که آیا باید بر کاهش مداخله حکومت و یا حمایت از برنامه‌های حکومت جهت پشتیبانی و حمایت از متشبهین، ایجاد روابط و تقویت توانایی رقابت صادرکنندگان تأکید نمود یا خیر. نظرها ممکن است به مرور زمان تغییر کنند - در گزارش توسعه جهانی در یک دهه پیش نسبت به 'گزینه‌های برنده‌ها' هشدار داده شده بود اما اخیراً بانک جهانی (از جمله اقتصاددان برجسته سابق آن، جاستین لین) به طرفداری از یک پالیسی صنعتی مداخله‌گرا جهت شناسایی و حمایت از سکتورهای نویدبخش و دارای پتانسیل بالای رشد پرداخته است.

ضمیمه و : توضیحات درباره قوانین وزارت تجارت و صنایع

قوانین/مقررات	توضیح مختصر
حمایت از سرمایه گذاری	
اتاق تجارت	این قانون، نقش اتاق تجارت را بعنوان یک مرکز تجارت و کارو بار اقتصادی در زمینه سازمان دهی مجالس و برنامه های ضروری برای تقویت اقتصاد افغانستان، و مؤسسات تجاری آن، چه در داخل و چه در خارج را تشریح می کند و نیز درباره نقش ها، مسئولیت ها و محدودیت های اتاق تجارت بحث می کند.
ترانسپورت (کالاها)	قانون ترانسپورت، زمینه ترانسپورت اموال را هموار کرده و مسئولیت های حاملان و ترانسپورت کنندگان اموال و دریافت کنندگان اموال را مشخص نموده و به اسناد مربوطه (بارنامه) اشاره می نماید.
نماینده تجاری	قانون نمایندگی تجاری، حقوق نمایندگی ها که بر مبنای آن، یک مؤکل شخص دیگری را بعوض خود (نماینده) در یک ظرفیت تعیین شده صلاحیت می دهد را تنظیم و حمایت می کند. این قانون یک رابطه قراردادی را بوجود می آورد و به نماینده اجازه می دهد تا در بسیاری از حالات، بعوض شخص مؤکل عمل کند. قانون مذکور، انواع و حدود رابطه نمایندگی و وظایف نماینده را تعریف می نماید. مکلفیت های مؤکل و نحوه فسخ رابطه نمایندگی نیز در این قانون توضیح داده شده است.
شرکت های سهامی و شرکت های محدود المسئولیت	قانون شرکت های سهامی و شرکت های محدود المسئولیت، ضوابط حقوقی لازم برای تشکیل تشبثات تجاری در افغانستان را می دهد. دو نوع تشبث، یعنی شرکت سهامی و شرکت محدود المسئولیت در این قانون تعریف شده است. شرایط ثبت شرکت ها و اسنادی که در اداره ثبت مرکزی باید تسلیم و ثبت شوند در این قانون معین شده اند.
شراکت ها	این قانون از ایجاد یک رابطه توسط دو یا چند شخص که توافق نامه شراکت شان را تسلیم و ثبت می نمایند بحث می کند. وقتی این رابطه ایجاد می شود، شخصیت حقوقی پیدا می کند و می توان بر مبنای آن، معاملات را انجام داد، قراردادها را امضاء کرد و مالک جایداد گردید. دو نوع شراکت در این قانون تعریف گردیده؛ شراکت عمومی و شراکت خاص.
میانجی گری	قانون میانجی گری، بدیلی برای شرکت های افغانی و خارجی بعوض پیگرد قضایی یا حکمیت الزام آور جهت حل مناقشات و اختلافات شان فراهم می کند.
حکمیت	این قانون جهت تسهیل و تشویق حل و فصل فوری، عادلانه و بی طرفانه منازعات تجاری و اقتصادی از طریق حکمیت، نظر به توافق نامه های امضاء شده بین افغانستان و سائر کشورها در زمینه حکمیت

تجارتی و اقتصادی و جهت تنظیم امور مربوطه تنفیذ گردیده است.	
قانون قراردادهای، حقوق طرف‌های قراردادها را تنظیم و حمایت می‌نماید. این قانون شامل اجزای قرارداد، تشکیل و جبران خساره می‌گردد. قانون متذکره همچنان حاوی احکام مشخصی درباره قراردادهای فروش، تحفه، قراردادهای حمل، گدام‌داری و اشتغال و قراردادهای کاری می‌باشد.	قراردادهای
این قانون از مبدای یک محصول تولیدی که متعلق به یک موقعیت جغرافیایی خاص است حمایت می‌نماید، مثلاً انار کندهار، قالین هرات، و نظیر اینها.	دیزاین جغرافیایی
این قانون از دیزاین‌های مورد استفاده در سکتور صنعت، یعنی هر گونه دیزاین و طرح سه‌بعدی و سائر دیزاین‌های تهیه‌شده جدید برای هر نوع صنعت حمایت می‌کند.	دیزاین‌های صنعتی
قانون کاپی‌رایت از مالک حقوق متعلق به یک اثر اصلی که وی پدید آورده باشد مثلاً یک اثر ادبی، موسیقی، هنری یا علمی، حمایت قانونی بعمل می‌آورد. حقوق اقتصادی و اخلاقی گوناگون مالک کاپی‌رایت، بشمول حقوق تکثیر و دوباره تولید اثر در این قانون تعریف شده‌اند. حدود حمایت و حفاظت قانون، نحوه استفاده مجاز از آثار، و احکام تنفیذی در صورت نقض حق کاپی‌رایت در این قانون مشخص گردیده‌اند.	کاپی‌رایت (حق طبع‌ونشر)
قانون حق اختراع و اکتشاف، از مالک اختراع حمایت و حفاظت قانونی بعمل می‌آورد. چگونگی ثبت و راجستر حق اختراع و اکتشاف، انتقال این حق به شخص دیگر و جعل اختراع اشخاص دیگر در این قانون توضیح داده شده‌اند.	حق اختراع و اکتشاف [پتنت]
این قانون، سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی در افغانستان را تشویق کرده و در مورد کمیسیون عالی سرمایه‌گذاری و اداره حمایت از سرمایه‌گذاری افغانستان (آیسا) بحث می‌نماید.	سرمایه‌گذاری خصوصی
این قانون، واردات و صادرات کالاهای ستراتیژیک، مثلاً محصولات کیمیاوی را محدود و کنترل می‌کند.	کنترل کالاها و خدمات ستراتیژیک
مقرره پارک‌های صنعتی جهت تنظیم و مدیریت تأسیس و فعالیت پارک‌های صنعتی تسوید گردید و قبل از تکمیل پروسه منظوری، مسئولیت پارک‌های صنعتی به اداره آیسا واگذار گردید.	پارک‌های صنعتی
در این مقرره، شاخص‌های کلیدی اجراءات ریاست‌ها و سائر دوایر و شعبات وزارت تجارت و صنایع ذکر شده‌اند.	مقرره مدیریت فعالیت‌ها و اجراءات

وزارت تجارت و صنایع	
افلاس	قانون افلاس، تأدیه دارایی‌های شرکت به طلبکاران را تنظیم نموده و سرمایه‌گذاری در کشور را تشویق می‌کند.
عرضه و تصفیۀ پترولیوم	این قانون توسط وزارت تجارت و صنایع تسوید گردید و سپس بر مبنای مناسبات کاری، به وزارت معادن منتقل شد.
تجارت خارجی	این یکی از قوانین سازمان تجارت جهانی است و تجارت بین‌المللی را تنظیم می‌کند.
علامت تجارتي	قانون علامات تجارتي با فراهم ساختن امکان ثبت علامت تجارتي توسط مالک‌اش جهت مشخص ساختن کالاها یا خدمات‌اش، علامات تجارتي را تنظیم می‌کند. در این قانون ذکر شده است که تحت کدام شرایط، علامت تجارتي از حمایت قانون برخوردار خواهد شد، مثلاً اینکه باید متمایز بوده و گمراه‌کننده یا فریب‌آمیز نباشد. این قانون همچنان دارای احکام تنفیذی برای متقلبان است که از نشانه‌های متمایز مشابه جهت فروش کالاها یا خدمات کم‌کیفیت یا متفاوت خود استفاده می‌کنند.
حمایت از مستهلکین	
مبارزه با احتکار	این قانون، احتکار مواد غذایی اساسی در بازار و شیوه‌های جلوگیری از آن را توصیف می‌کند. قانون متذکره همچنان در مورد تشکیل یک بورد که از احتکار کالاها در کشور جلوگیری بعمل آورد بحث می‌کند.
اقدامات حفاظتی از تولیدات داخلی	این قانون، محصولات داخلی را در برابر اموال وارداتی حمایت می‌کند. عمدتاً در مقابل اموال وارداتی مشابه تولیدات داخلی که به این تولیدات لطمه وارد می‌کنند.
حمایت از مستهلک	قانون حمایت از مستهلک، روابط میان مستهلکین و تشبثاتی که کالاها و خدمات را بفروش می‌رسانند را تنظیم می‌کند.
حمایت از رقابت	مقصود این قانون، حمایت از رقابت سالم در بازار، و جلوگیری از رقابت ناسالم، زدو بندهای ناعادلانه و تطبیق قراردادهای ناعادلانه‌ای است که رقابت کالاها، خدمات و محصولات تولیدی در بازار را محدود یا مختل می‌سازند و یا از آن جلوگیری می‌کنند. همچنان این قانون بمنظور جلوگیری از انحصار در فعالیت‌های تجارتي و جلوگیری از نفوذ متشبهین انحصارگرا در بازار تهیه گردیده است.

ضمیمه ه: فشرده موضوعات که احتمالاً روی پروسه تطبیق پلان استراتیژیک اثرگذار می باشد:

عوامل	نکات منفی	احتمالات	خوش بینی
<p>امنیت</p>	<ul style="list-style-type: none"> • حملات مخالفین دولت شدت یافته و رو به افزایش است و دولت کنترل بعضی از ولسوالی ها و ولایات را از دست داده است. • تمویل کننده گان در مراکز ویا کمپوند های خویش محصور گردیده، زمینه استخدام کاهش یافته است. • بعضی همکاران تطبیق کننده افغانستان را ترک نموده، همکاران موجوده فعالیت های خویش را بصورت قابل توجه چشمگیر محدود ساخته و با دولت کمتر فعالیت دارند. • همکاران تطبیق کننده فعالیت های خویش را در ولایات متوقف ساخته اند. • کارمندان دولت در قسمت فعالیت های ولایتی با محدودیت های چشمگیر مواجه می باشند. 	<ul style="list-style-type: none"> • امنیت یک موضوع مهم بوده ولی یک سلسله موضوعات مربوطه قابل کنترل می باشد. • تمویل کننده گان و همکاران تطبیق کننده بصورت عموم در کابل متاثر نه گردیده اند. • تمویل کننده گان و همکاران تطبیق کننده بصورت عموم از سفر به ولایات منع می باشند. • کارمندان وزارت با هیچ گونه محدودیتی در قسمت پیشبرد فعالیت ها در ولایات مواجه نه می باشند. 	<ul style="list-style-type: none"> • حملات مخالفین دولت رو به کاهش است، دولت کنترل ولسوالی ها و ولایات جنگزده را به دست دارد. • دونران تمویل پروژه های خویش را جهت حمایت و تامین منفعت از اثر بهبود امنیت افزایش داده اند. • همکاران تطبیق کننده دارای آزادی کامل جهت تطبیق پروژه های شان در ولایات هستند. • دولت بصورت فعالانه فعالیت های خویش را در ولایات خاصاً ولایات جنگزده افزایش می دهد.
<p>تمایل سیاسی</p>	<ul style="list-style-type: none"> • وزارت و سایر ادارات دولتی در قسمت تعهدات شان در برابر اصلاحات ناموفق بوده اند. • علایق یا تمایل فعلی در وزارت کاملاً سد راه تطبیق پلان استراتیژیک قرار دارد. • برنامه های که قبلاً نزد وزارت مهم پنداشته می شدند، اکنون از 	<ul style="list-style-type: none"> • ظاهراً چالش ها باقی مانده است، اما تمایل سیاسی جهت تطبیق پلان استراتیژیک وجود خواهد داشت. • تمام برنامه های پلان استراتیژیک مطابق به پلان مربوطه تطبیق گردیده است 	<ul style="list-style-type: none"> • ظاهراً تمام چالش ها در برابر تطبیق برنامه در وزارت و سایر نهاد ها و ادارات دولتی بصورت چشمگیر کاهش یافته است. • وزارت فعالانه و بصورت جدی پلان استراتیژیک را تطبیق می نماید.

عوامل	نکات منفی	احتمالات	خوش بینی
	<ul style="list-style-type: none"> • اولویت کمتر برخوردار هستند. • برنامه های که توسط تمویل کننده گان تطبیق می گردید، از اثر محدودیت های دولت و درماندگی و ناکامی تمویل کننده گان معطل قرار داده شده اند. • اکثر برنامه های پلان استراتژیک معطل قرار داده شده، هیچ فعالیت بعد از ختم دخالت تمویل کننده گان صورت نه گرفته است. 	<ul style="list-style-type: none"> • هرچند یک سلسله لغزش ها توقع می رود. • بصورت عموم نتایج توقعات را برآورده می سازد. 	<ul style="list-style-type: none"> • فعالیت های در مطابقت با جدول زمانی تکمیل گردیده است. • نتایج بعضاً فراتر از توقعات قرار دارد.
فعالیت های تمویل کننده گان	<ul style="list-style-type: none"> • فعالیت های تمویل کننده گان بصورت قابل توجه کاهش یافته است. • تمویل کننده گان از اثر عدم پیشرفت و نقض وعده ها نا امید گردیده اند. • پروژه های جدید فسخ گردیده است. 	<ul style="list-style-type: none"> • تمویل کننده گان با وزارت و دولت فعالیت دارد. • برنامه های کنونی ادامه داشته و برنامه های جدیداً پلان شده کاملاً تمویل گردیده و تطبیق می گردند. 	<ul style="list-style-type: none"> • تمویل کننده گان از طریق پیشرفت در تطبیق اصلاحات تشویق گردیده و بدینسان فعالیت شان افزایش یافته است. • همکاران تطبیق کننده از منابع اضافی جهت افزایش فعالیت ها و حمایت شان در وزارت مستفید گردیده اند.
استخدام از طریق برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج	<ul style="list-style-type: none"> • استخدام از طریق برنامه ارتقای ظرفیت معطل قرار داده شده و تا هنوز صورت نه گرفته است. • وزارت تجارت و صنایع قادر به دریافت کارمندان تخنیککی و اداری واجد شرایط و ماهر جهت تطبیق پلان استراتژیک نه گردیده است. 	<ul style="list-style-type: none"> • پروسه استخدام از طریق برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج مطابق پلان تطبیق گردیده، پروپوزل مرحله ۲ مورد پذیرش قرار گرفته و اکثر استخدام پست ها تکمیل گردیده است. 	<ul style="list-style-type: none"> • پروسه استخدام از طریق برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج مطابق پلان تطبیق گردیده، پروپوزل مرحله ۲ مورد پذیرش قرار گرفته و اکثر استخدام پست ها تکمیل گردیده است.